Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 1999–2000

26 727 Wet Inkomstenbelasting 2001 (Belastingherziening 2001)

Nr. 16a

NADER VERSLAG[1]

Vastgesteld 6 januari 2000

De vaste commissie voor Financiën[2] welke is belast met het voorbereidend onderzoek van het wetsvoorstel, heeft na kennisneming van de nota naar aanleiding van het verslag behoefte aan het uitbrengen van een nader verslag. Onder het voorbehoud dat de regering de vragen en opmerkingen afdoende zal beantwoorden, acht de commissie de openbare behandeling van het voorstel van wet voldoende voorbereid.

[1] De in het verslag genoemde bijlagen zijn ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

[2] Samenstelling:
Leden: Schutte (GPV), Reitsma (CDA), Rosenmöller (GL), Van Zijl (PvdA), Van Gijzel (PvdA), voorzitter, Witteveen-Hevinga (PvdA), Voûte-Droste (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Giskes (D66), Kamp (VVD), Marijnissen (SP), Crone (PvdA), Van Dijke (RPF), Bakker (D66), De Vries (VVD), Hofstra (VVD), De Haan (CDA), ondervoorzitter, Stroeken (CDA), Van Beek (VVD), Balkenende (CDA), Vendrik (GL), Bos (PvdA), Remak (VVD), Wijn (CDA) en Kuijper (PvdA).
Plv. leden: Van der Vlies (SGP), Verburg (CDA), Harrewijn (GL), Smits (PvdA), Duijkers (PvdA), Koenders (PvdA), Balemans (VVD), Van Oven (PvdA), Schimmel (D66), Patijn (VVD), De Wit (SP), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Hoekema (D66), Van Walsem (D66), Wilders (VVD), Dankers (CDA), Hillen (CDA), Blok (VVD), Weekers (VVD), Bijleveld-Schouten (CDA), Rabbae (GL), Hindriks (PvdA), Hessing (VVD), Van den Akker (CDA) en Timmermans (PvdA).

KST43233
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2000

Inhoudsopgave

1.	**Algemeen**	**3**
1.1	Inleiding	3
1.2	De belastingherziening 2001	7
1.3	Hoofdlijnen van de Wet inkomstenbelasting	9
2.	**Achtergrond**	**15**
2.1	Doelstellingen belastingherziening	15
2.2	Niet-fiscale doelstellingen	15
2.3	Arbeidsmarktaspecten	16
2.4	Vergroening	19
2.5	Emancipatie en economische zelfstandigheid	20
2.6	De Europese dimensie	21
3.	**Vormgeving**	**22**
3.1	Grondslag en tarief	22
3.2	Aftrekposten	26
3.3	Inwonerschap: twee groepen belastingplichtigen	27
3.4	Individualisering	27
3.5	Partnerbegrip	28
4.	**Inkomen uit werk en woning**	**28**
4.1.1	Algemeen	28
4.1.2	Aanpassing van het ondernemersbegrip	29
4.1.3	Overige wijzigingen winstbepaling zelfstandigen	30
4.2.1	Arbeidskosten	32
4.2.2	Resultaat uit overige werkzaamheden	33
4.2.3	Loon	35
4.3.1	Algemeen	35
4.3.3	Kapitaalverzekering voor eigen woning als hoofdverblijf	38
4.3.4	Monumentenregeling	40
5.	**Inkomen uit aanmerkelijk belang**	**40**
6.	**Inkomen uit sparen en beleggen**	**44**
6.1	Inleiding	44
6.2	Voorgeschiedenis	47
6.3	Forfaitair rendement	49
6.5	Beleggingsinstellingen	58
7.	**Oudedagsvoorzieningen**	**58**
7.1	Inleiding	58
7.2	Advies SER	63
7.3	Het voorgestelde lijfrenteregime	64
7.4	Internationale aspecten	72
8.	**Specifieke onderwerpen**	**74**
8.1.1	Reiskosten woning–werk	74
8.1.2	Autokostenfictie	75
8.2	Scholing	76
8.3	Buitengewone lasten en giftenaftrek	77
8.4	Spaarloon	78
8.5	Positie gezinnen met kinderen	80
10.	**Budgettaire en inkomensgevolgen**	**82**
10.2	Budgettair overzicht	82
10.3	Tariefstructuur	82
10.4	Inkomenseffecten	83
10.5	Inkomenseffecten	84
11.	**Uitvoeringsaspecten**	**90**
12.	**Opbouw**	**92**
13.	**Artikelsgewijze behandeling**	**92**

1. Algemeen

1.1 Inleiding

De leden van de PvdA-fractie hebben met grote belangstelling en waardering kennisgenomen van de antwoorden die door de regering zijn gegeven naar aanleiding van het verslag over het wetsvoorstel Wet Inkomstenbelasting 2001, het verslag over het wetsvoorstel Invoeringswet bij de Wet IB'01 en het algemeen overleg op 8 december jongstleden over de nota's naar aanleiding van beide verslagen. Zij zouden hier hun waardering richting bewindslieden en ambtenaren uit willen spreken voor de grote snelheid waarmee de vragen zijn beantwoord en aan verzoeken om aanvullende informatie is tegemoetgekomen. Nog belangrijker dan de snelheid van dit proces is voor deze leden de constatering dat de kwaliteit van de antwoorden in het algemeen zeer hoog is en daarmee de kwaliteit van de besluitvorming over deze veelomvattende en complexe wetgeving verder bevorderd wordt.

In dit nader verslag zullen de leden van de PvdA-fractie zich niet meer uitputten in verdere analyses van het huidige belastingstelsel of de doelstellingen van de belastingherziening. Ook zullen zij niet verder refereren aan vragen die in de nota's, of tijdens het algemeen overleg, of in de nagestuurde informatie na afloop van het algemeen overleg afdoende zijn beantwoord. De inbreng van deze leden richt zich daarom in het bijzonder op die vragen welke in eerste instantie niet of onvoldoende zijn beantwoord, onderwerpen waarvan de beantwoording nieuwe vragen oproept en onderwerpen waarover de afgelopen weken nieuwe inzichten, bijvoorbeeld naar aanleiding van verdere maatschappelijke reacties, zijn gerijpt. Zij zullen daarbij zoveel mogelijk de volgorde aanhouden die de regering ook in de nota heeft aangehouden.

De leden van de VVD-fractie zijn tevreden over de constatering van de regering dat de uitbetaling van de heffingskorting in het nieuwe systeem afhankelijk blijft van het inkomen van de alleenverdiener/kostwinner analoog aan het huidige systeem met de voetoverheveling. De heffingskorting wordt slechts uitbetaald voor zover de gezamenlijk verschuldigde belasting voldoende is om de uitbetaling te kunnen financieren. Dit stemt deze leden gerust. De invoering van een basisinkomen of een opening hiertoe, willen zij niet bieden. Een basisinkomen in de vorm van sociale voorzieningen als bijstand, is voor ieder die niet in zijn onderhoud kan voorzien, voorhanden.

De leden van de CDA-fractie spreken hun waardering uit voor de snelle beantwoording in het verslag en het feit dat de regering naar aanleiding van diverse vragen van deze leden een nota van wijziging aankondigt.

De leden van de fractie van D66 hebben met veel belangstelling kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel inkomstenbelasting 2001. Zij waarderen de vlotte en veelal zorgvuldige beantwoording van de zijde van de regering. Tezamen met de antwoorden op de vragen die in het mondeling overleg zijn gesteld, zijn veel onduidelijkheden weggenomen.

Deze leden waarderen het positief dat de regering nu reeds heeft toegezegd op een aantal terreinen met wijzigingsvoorstellen te komen, onder andere naar aanleiding van vragen hunnerzijds. Zij gaan ervanuit dat deze nota's van wijzigingen bij de antwoorden op het nader verslag zullen zijn gevoegd. Ondanks die wijzigingen zullen naar de mening van de leden van de D66-fractie verdere wijzigingen om het nieuwe stelsel op

de maatschappelijke vereisten van de 21-ste eeuw toe te spitsen noodzakelijk zijn. Deze leden zullen daar bij de plenaire behandeling op terugkomen.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben met bijzondere interesse en grote nieuwsgierigheid kennisgenomen van het antwoord van de regering op de vragen die bij gelegenheid van het verslag naar voren zijn gebracht. Zij waarderen het dat de regering ondanks de korte tijdspanne kans heeft gezien veel vragen van een antwoord te voorzien. De regering heeft evenwel enige complexiteit aangebracht in de inhoudsopgave van de nota, waardoor het zoeken naar antwoorden en aanbrengen van samenhang daarin voor de leden van de fractie van GroenLinks een soms avontuurlijke gelegenheid bleek te zijn.

De leden van de fractie van GroenLinks wensen bij gelegenheid van het nader verslag een aantal aanvullende vragen te stellen en treden graag nader in debat naar aanleiding van de reactie van de regering in de eerste ronde. Alvorens daartoe over te gaan, wensen de leden van de fractie van GroenLinks terug te komen op het algemeen overleg dat op 8 december 1999 heeft plaatsgevonden. Zij betreuren dat waar eerder de coalitiefracties nog bereid waren op basis van argumenten en weging van verschillende belangen tot afspraken over de procedure te komen, dit algemeen overleg in laatste instantie tegen de wens van de oppositiefracties in «erdoor gedrukt» is. Dit kwalificeren de leden van de fractie van GroenLinks als een aanstootgevende werkwijze die de parlementaire collegialiteit aantast en bovendien schade doet aan het aanzien van het parlement. Strikt genomen is het voorgaande geen onderwerp van debat met de regering. Evenwel heeft de regering bij monde van de minister van Financiën ten aanzien van het bewuste algemeen overleg gemeend zich te moeten mengen in dit verschil van opvatting tussen de fracties. Het is een ongebruikelijk fenomeen dat het kabinet zich mengt in de parlementaire gang van zaken en de leden van de fractie van GroenLinks hebben dan ook geen behoefte aan een herhaling daarvan. Ook de geringschattende wijze waarop de minister van Financiën de opstelling van de oppositiepartijen heeft gekwalificeerd, heeft gevoelens van ongenoegen opgewekt bij de leden van de fractie van GroenLinks. Het komt deze leden voor dat indien het kabinet zelf het afgelopen jaar beter het verkeer met de Raad van State had bewaakt, de Staten-Generaal op een normale wijze de behandeling van de Belastingherziening 2001 ter hand hadden kunnen nemen. Nu komt iedere partij – in het parlement en daarbuiten – tijd tekort voor een werkelijk fatsoenlijke behandeling en invoering. Deze leden verwijzen nogmaals naar de procedure die is gevolgd in de Tweede Kamer bij de behandeling van de belastingherziening «Oort» die 7,5 maand bedroeg. Nu koers gezet wordt op plenaire behandeling eind januari is sprake van een tijdsbeslag van krap 4,5 maand met instemming van de oppositie; sterker nog: op voorspraak van de oppositie. Wellicht is de minister van Financiën dit ontgaan. Het gaat ook niet aan voortdurend te wijzen op het feit dat in hoofdlijnen het voorstel al bekend was. Dat was bij gelegenheid van «Oort» ook het geval. Niet alleen werd ruim twee jaar voor de wetsbehandeling het rapport «Zicht op Eenvoud» door de Commissie-Oort gepresenteerd, ook is nadien een uitgewerkt regeringsstandpunt uitgebracht en besproken. Pas daarna volgden de verschillende wetswijzigingen die vervolgens in een procedure van 7,5 maand zijn behandeld.

Het bevreemdt de leden van de fractie van GroenLinks voorts dat de bewindslieden zelf expliciet een beroep doen op de technische complexiteit van de uitwerking van het wetsvoorstel. Dat heeft ten departemente meer tijd gevraagd dan gedacht. Geldt dit niet voor het parlement, dat als medewetgever geacht wordt zich de technische

complexiteit eigen te maken? Ter afsluiting van dit onderdeel van hun bijdrage brengen de leden van de fractie van GroenLinks naar voren dat van de zijde van coalitiefracties met regelmaat de indruk wordt gewekt dat de oppositie het tot haar taak rekent de behandeling van het belastingplan «zo lang mogelijk te rekken». De leden van de fractie van GroenLinks nemen krachtig stelling tegen deze suggestie die – zo vermoeden zij – ook leeft in de boezem van het kabinet. Deze suggestie is voluit in strijd met de waarheid en overigens ook niet in overeenstemming met de oppositionele taakopvatting van de fractie van GroenLinks. De leden van de fractie van GroenLinks wijzen erop dat in de eerste procedurevergadering van de vaste commissie voor Financiën in september 1999 waarin de procedure met betrekking tot de Belastingherziening 2001 ter sprake is gekomen, de coalitiepartijen hebben aangedrongen op afhandeling van de Belastingherziening 2001 vóór Kerstmis 1999. Van de zijde van de oppositie is dit traject al onmiddellijk als «gekkenwerk» gekwalificeerd. Zij drong toen aan op een parlementaire procedure die zich zou uitstrekken tot eind januari – begin februari 2000. Van die oorspronkelijke inzet is nimmer afgeweken door de oppositie. Van «rekken» is dan ook nooit sprake geweest. Wel is zorgvuldigheid bepleit, hetgeen gerelateerd is aan de snelheid waarmee een zo omvattend plan kan worden behandeld. Dat betreft ook de procedure zelf: van oppositiepartijen kan moeilijk gevraagd worden mee te werken aan tijdrovende overleggen – die overigens niet «in mindering» werden gebracht op de later voorziene debatten – die een onduidelijke status hebben, onvoldoende voorbereidingstijd kennen, gespeend zijn van de gebruikelijke parlementaire instrumenten en vooral ertoe leiden dat (oppositie)fracties in een reeds als haastig te kwalificeren procedure nog verder opgejaagd worden. Vooral dit laatste heeft bij de leden van de fractie van GroenLinks kwaad bloed gezet. Ook in de procedure die op voorspraak van de oppositie is gevolgd, is de spanning tussen snelheid en zorgvuldigheid permanent aanwezig. Belangrijker is dat het parlement geen vrijblijvend praatclubje is. Een debat over een zo verstrekkend wetsvoorstel kan en mag nooit vrijblijvend zijn. Een goed functionerend parlement neemt zijn eigen procedures en instrumenten serieus. Het zou wenselijk zijn als de regering in de toekomst meer waardering weet op te brengen voor een dergelijke houding, zo sluiten de leden van de fractie van GroenLinks hun bijdrage op dit onderdeel af.

De leden van de fractie van GroenLinks zijn benieuwd naar de nadere voorstellen van de regering die betrekking hebben «op aanpassingen en extra budgettaire middelen», zoals in het begin van de nota wordt gemeld. Waarneer komen deze voorstellen naar de Kamer? Betreft het hier de «Schoorl-middelen» die de minister van Financiën onlangs publiekelijk bestemde voor verbetering van de middengroepen? Of heeft het kabinet de minister niet gevolgd in zijn opvatting dat het bedrag aan lastenverlichting met zo'n 750 miljoen kan toenemen? Volgt het kabinet nu de niet-aangenomen motie-Vendrik, waarin maximering van de lastenverlichting voor 2001 wordt bepleit? Een motie die deze minister van Financiën evenwel toch wilde uitvoeren, zoals hij tot milde ontevredenheid van de leden van de VVD-fractie bij gelegenheid van het debat over de Najaarsnota 1999 heeft gemeld.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben begrepen dat het ministerie van Financiën bepaald niet de indruk heeft dat er geen debat is geweest over de belastingherziening. Seminars, lezingen, congressen, teveel om op te noemen, zo schrijven de bewindslieden. Dat zal beslist het geval zijn, maar permanente betrokkenheid van het ministerie bij allerlei discussies over de belastingherziening is iets anders dan de vraag of er werkelijk een publiek debat heeft plaatsgevonden. Dat is niet gebeurd, zo menen de leden van de fractie van GroenLinks. Dat brede publieke debat over de komende belastingherziening is te snel te zeer ingeperkt geraakt

door het snelle commitment van grote politieke partijen door het Regeerakkoord en maatschappelijke spelers als de vakbeweging door het SER-akkoord. Dat is politiek misschien effectief geweest, maar vanuit democratisch oogpunt niet goed: juist politieke en maatschappelijke organisaties als voornoemd hebben tot taak door een pluriforme standpuntenbepaling voor te gaan in het publieke debat. Daarvoor werd geen tijd genomen. Deze leden vragen de regering om een nadere reactie.

Met haastige spoed hebben de leden van de SP-fractie kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag. De regering vindt dat er «voldoende maatschappelijk draagvlak aanwezig is voor het invoeren van deze belastingherziening»; de leden van de SP-fractie hebben daar grote twijfels over. De regering baseert haar indruk op de discussie die de afgelopen maanden in de media is gevoerd en het SER-advies. Kan de regering ook ingaan op de volgens het SCP geconstateerde trend van een groeiende meerderheid onder de bevolking die voorstander is van kleinere inkomensverschillen? Hoe verhoudt dit zich tot het maatschappelijk draagvlak voor de belastingherziening?

De leden van de fracties van GPV en RPF hebben met gemengde gevoelens kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag. Hoewel ze ten aanzien van het voorliggende wetsvoorstel op een aantal belangrijke punten een positieve houding aannemen, zijn zij teleurgesteld over de wijze waarop de regering een groot aantal van de door hen gestelde vragen in het verslag heeft beantwoord. In veel gevallen werd volstaan met een verwijzing naar de toelichting en met betrekking tot enkele suggesties werd zonder nadere inhoudelijke argumentatie verwezen naar de budgettaire beperkingen. Ook vinden genoemde leden het discustabel dat enkel een beroep op de robuustheid van het voorgestelde belastingstelsel reden blijkt te zijn af te zien van verdere inhoudelijke beantwoording.

De leden van de fracties van GPV en RPF wijzen de regering er nogmaals op dat met de introductie van de arbeidskorting de inkomenspositie van huishoudens met een alleenverdiener enigszins achterblijft. Zij zijn benieuwd naar de door de regering toegezegde voorstellen om de inkomenspositie van alleenverdieners met een middeninkomen te verbeteren. De genoemde leden hebben kennisgenomen van de verschillende varianten die de regering heeft doorgerekend. Kan de regering inmiddels meer duidelijkheid verschaffen over de variant die haar voorkeur heeft van de regering?

De leden van de SGP-fractie hebben met gemengde gevoelens kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag en van de diverse brieven die zij nadien hebben ontvangen. De veelheid van informatie die deze leden in een korte tijdspanne over zich uitgestort hebben gekregen en de wijze waarop die is vormgegeven, sterkt hen te meer in hun kritiek met betrekking tot de snelheid waarmee voorliggend wetsvoorstel door het parlement moet worden behandeld en de weerslag daarvan op de wetgevingskwaliteit.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de snelheid van de beantwoording gepaard gaat met het gegeven dat nogal wat vragen niet inhoudelijk zijn beantwoord. Ook de NOB (Nederlandse orde van belastingadviseurs) wijst op dat aspect. Over specifieke bepalingen dient ook een zorgvuldige discussie plaats te vinden. Snelheid mag niet ten koste gaan van een echt inhoudelijke discussie. Genoemde leden maken bezwaar tegen de opmerking van de bewindslieden dat het tijdschema voor de behandeling in overleg met de vaste commissie voor Financiën is overeengekomen. De leden van de CDA-fractie hebben zich nimmer

gecommitteerd aan een schema en tijdstip in overleg met de bewindslieden. Zij hebben kennisgenomen van de opmerkingen van de bewindslieden en zijn van mening dat de Tweede Kamer haar eigen agenda bepaalt.

Ook de leden van de SP-fractie zijn van mening dat zowel de kwaliteit van wetgeving als het maatschappelijk draagvlak, dus ook van belastingwetgeving, gebaat zijn bij een zorgvuldige procedure. De opmerking in de nota naar aanleiding van het verslag hierover, «uit het omvangrijke verslag van de zijde van Kamer leiden wij af dat het tijdschema een intensieve behandeling van de voorstellen niet in de weg staat», is wat dat betreft de omgekeerde wereld. Het getuigt bovendien van weinig respect voor de opvatting van de gehele oppositie dat met de huidige procedure geen recht wordt gedaan aan de eisen van een zorgvuldige besluitvorming.

De leden van de fracties van GPV en RPF merken op dat in commentaren van vrijwel alle fiscaal hooggeleerden de beperkte behandelingstermijn die de regering noodzakelijk acht om de invoering per 1 januari 2001 mogelijk te maken, onvoldoende en in enkele gevallen zelfs onverantwoord wordt genoemd. Mede hierdoor zijn genoemde leden er niet van overtuigd dat met het voorgestelde behandelingstraject en de implementatietermijn een in alle opzichten zorgvuldige invoering van een nieuw belastingstelsel is gediend. Kan de regering reageren op het gegeven dat vrijwel alle fiscaal hooggeleerden, die niet op enigerlei wijze betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van voorliggend wetsvoorstel, in hun commentaren en artikelen te kennen hebben gegeven dat het uit oogpunt van een zorgvuldige wetsbehandeling niet verantwoord is het wetsvoorstel zodanig snel door het parlement te loodsen dat aan de beoogde invoeringsdatum van 1 januari 2001 kan worden vastgehouden?

De leden van de SGP-fractie constateren dat de kwaliteit van de beantwoording in de nota naar aanleiding van het verslag de sporen vertoont van de tijdsdruk waaronder deze is opgesteld. Op een groot aantal punten is volstaan met het in andere woorden herhalen van eerder verstrekte toelichtingen, suggesties worden zonder inhoudelijke discussie, onder verwijzing naar de eerdere toelichting of naar niet nader geconcretiseerde beperkingen, verworpen.

1.2. De belastingherziening 2001

De leden van de VVD-fractie vragen de regering een reactie te geven op de waarschuwing voor een oplopende inflatie van De Nederlandsche Bank.

De leden van de fractie van GroenLinks nemen kennis van het feit dat de bewindslieden bij een majeure belastingherziening zich niet willen verlaten op de conjuncturele situatie. De conjunctuur is altijd bijzonder grillig. Hebben deze leden het evenwel goed begrepen dat het conjunctuurargument van niet geringe betekenis was in negatieve oordeelsvorming van de staatssecretaris over het alternatief van GroenLinks voor box III? Tenminste, in die zin heeft de bewindsman zich uitgelaten bij de presentatie van dit plan: het zou van onwijsheid getuigen op dit moment een vermogensaanwinstbelasting te introduceren. Hier wordt, zo menen de leden van de fractie van GroenLinks, gemeten met twee maten en zij vragen de bewindslieden dan ook een reactie te geven.

De leden van de SP-fractie hebben ook wat betreft het tweede fundamentele punt van deze belastingherziening twijfel over het maatschappelijk draagvlak. Bestaat er niet een groot maatschappelijk draagvlak voor

meer overheidsinvesteringen in sectoren als zorg en onderwijs? Hoe is dit te rijmen met de lastenverlichting van minimaal 5 miljard gulden?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de regering op een aantal punten in de nota's naar aanleiding van het verslag en tijdens het algemeen overleg is ingegaan op een aantal aspecten met betrekking tot de juridische houdbaarheid van de diverse voorstellen, ook in Europees verband. Deze leden constateren dat de regering vele argumenten aandraagt ten gunste van haar voorstellen maar daarbij onvoldoende antwoord geeft op de vraag over de manier waarop de regering haar voorstellen al of niet heeft getoetst aan beginselen van het Europese recht. In dit verband speelt bijvoorbeeld het beginsel van gelijke behandeling een rol bij de toetsing van het voorgenomen beleid inzake de oudedagsvoorziening (en de verschillen tussen de «tweede pijler» en de «derde pijler») en meer in het algemeen de houdbaarheid van het voorgenomen overgangsrecht met betrekking tot lijfrenten en kapitaalverzekeringen in het licht van beginselen van behoorlijk bestuur en opgewekt vertrouwen. Deze leden zouden graag alsnog een expliciete verantwoording van de voorstellen in het licht van deze beginselen tegemoet zien.

De leden van de VVD-fractie blijven grote moeite houden met de voorgestelde delegatiebepaling. Veranderingen ten gunste van belastingplichtigen moeten mogelijk zijn, maar dit blijft een schimmige omschrijving.

Ook de leden van de CDA-fractie hebben kritiek op de algemene delegatiebepaling. Deze leden hechten grote waarde aan wijziging bij wet. Zij vragen daarom nadere uitleg welke aanpassing de regering nu voorstelt. Daar waar verzwaring van de belastingheffing plaatsvindt, behoort naar hun mening altijd sprake te zijn van wetgeving vooraf. In de antwoorden over de voorgestelde delegatiebepaling verwijzen de bewindslieden naar precedenten. Bij de eerste twee ging het erom te voorkomen dat het bedrijfsleven vastloopt. Dit gevaar is thans niet aanwezig. De forfaitaire rendementsheffing is zodanig geformuleerd dat van het over het hoofd zien van een vermogensbestanddeel niet gauw sprake zal dan wel kan zijn. In artikel 67 Wet op de inkomstenbelasting 1964 is inderdaad ook een delegatiemogelijkheid opgenomen. De enkele bepalingen op deze delegatiebepaling gegrond zouden net zo goed in de wet zelf geregeld kunnen worden. De bewindslieden moeten ook niet vergeten dat bij gelegenheid van de behandeling van het jaarlijkse belastingplan in een ongewenste ontwikkeling kan worden ingegrepen. Een degelijke niet overhaaste behandeling is beter dan haast te honoreren door het opnemen van een delegatiebepaling.

In verdragslanden wonende particuliere eigenaren kunnen mogelijk geconfronteerd worden met de stellingname «U bent in Nederland niet aan de inkomstenbelasting onderworpen». Om hoeveel gevallen gaat het en om welk bedrag, zo vragen deze leden.

Met betrekking tot de delegatiebepaling in artikel 10.2.1 vragen de leden van de fractie van GroenLinks opnieuw de aandacht van de bewindslieden voor het gegeven dat een dergelijke regeling alleen dan denkbaar is indien voorzien wordt in een voorhangprocedure, waarbij wettelijk wordt vastgelegd dat toestemming van het parlement vooraf vereist is. Graag vernemen deze leden een reactie van de regering op dit punt.

De leden van de fracties van GPV en RPF blijven bezwaar maken tegen het onbegrensde karakter van de delegatiebepaling, zoals in artikel 10.2.1 wordt voorgesteld. Uit de nota wordt het genoemde leden duidelijk dat de

regering hiervoor heeft gekozen omdat de voorgestelde belastingherziening «aanzienlijke complicaties» heeft voor de uitvoering. Deelt de regering de mening van deze leden dat, als gevolg van de beperkte ruimte die voor de parlementaire behandeling wordt geboden en de korte implementatietermijn die overblijft om het nieuwe stelsel per 1 januari 2001 in te voeren, het risico bestaat dat er na inwerkingtreding op meer onvolkomenheden of onduidelijkheden wordt gestuit dan wanneer hiervoor meer tijd zou worden uitgetrokken? De leden van de fracties van GPV en RPF wijzen erop dat in artikel 104 van de Grondwet expliciet staat dat de «belastingen van het Rijk worden geheven uit kracht van een wet». Deelt de regering de mening dat het op basis van de Grondwet niet mogelijk is, zonder specifieke wet de heffingsgrondslag te verbreden, wat dus betekent dat de voorgestelde delegatiebepaling slechts een beperkt bereik kan hebben?

De verwijzingen naar de antwoorden op vragen in de nota naar aanleiding van het verslag zijn niet altijd correct. Zo wordt naar de beantwoording van vragen over arbeidsmarkteffecten verwezen naar een paragraaf waarin het verschil tussen binnenlandse en buitenlandse belastingplichtigen wordt beschreven, terwijl de vragen wel worden beantwoord, maar in een andere paragraaf. De leden van de VVD-fractie vragen de regering deze omissies te corrigeren, aangezien dit veel verwarring geeft.

De leden van de VVD-fractie vragen de regering voorts een reactie te geven op het commentaar van: de Stichting van de Arbeid in haar e-mail d.d. 16-12-1999 ( ) aan de vaste commissie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het commentaar van de NOB d.d. 10 december 1999 (Fin-99–723) en de brief van VNO/NCW d.d. 14 december 1999 (Fin-99–727)(zie bijlagen).

Ook de leden van de fractie van D66 verzoeken de regering in te gaan op het commentaar van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) van 10 december, het VNO/NCW van 14 december en van de Nederlandse Vereniging van Banken van 16 december jl.(Fin-99–737), die naar aanleiding van de nota naar aanleiding van het verslag zijn opgesteld.

1.3. Hoofdlijnen van de Wet inkomstenbelasting 2001

In paragraaf 2.4 van de nota naar aanleiding van het verslag vermeldt de regering dat een verhoging van de indirecte belastingen een grotere robuustheid van de belastingopbrengsten impliceert aan de hand van de zogeheten progressiefactor die bij directe belastingen hoger is dan bij indirecte belastingen. De leden van de PvdA-fractie constateren dat de regering de volgende conclusie trekt : «Een verschuiving van direct naar indirect, zoals nu wordt voorgesteld, heeft dus tot gevolg dat de gemiddelde progressiefactor voor het totaal van de belastingontvangsten afneemt. De gevoeligheid van de belastingopbrengst voor economische ontwikkelingen neemt daardoor af.» Het schijnt deze leden toe dat hier progressiviteit en robuustheid door elkaar worden gehaald. Is de progressiefactor niet eerder afhankelijk van het al dan niet hanteren van progressieve tarieven? En zou de progressiefactor van het nieuwe stelsel niet juist toe moeten nemen als de stelling van de regering in paragraaf 1.3.1 van de nota, dat het nieuwe stelsel progressiever is dan het oude, klopt? Impliceert een grotere robuustheid een lagere progressiviteit? Kan de regering hier een verduidelijking geven?

Op blz. 21 van de nota verzet de regering zich tegen een «louter juridische weging van specifieke onderdelen van de belastingherziening», zo vervolgen de leden van de VVD-fractie. Verwacht zij dan van de rechter iets anders dan een juridische weging? Is te verwachten dat de Hoge Raad

bij toetsing aan nondiscriminatiebepalingen in internationale verdragen rekening zal houden met het feit «dat hier sprake is van compromissen tussen de fracties die het Regeerakkoord rechtstreeks hebben onderte-kend»? In het arrest over het vakantiegeld (BNB 1999/286) liet de Hoge Raad politieke en sociaal-economische factoren meewegen, maar daar ging het om een element in de voorgestelde nieuwe regeling waardoor de hele belastingherziening op basis van de «Oort»-voorstellen in gevaar kwam: hier was sprake van fundamenteel verzet van de sociale partners. Dat is bij de huidige belastingherziening niet het geval, en in elk geval niet bij alle onderdelen van het voorstel waarbij uit een oogpunt van gelijke behandeling vraagtekens kunnen worden geplaatst.

Op blz. 23 zegt de regering dat de betekenis van de huidige criteria om de aanwezigheid van een bron van inkomen vast te stellen (deelname aan het economisch verkeer, voordeel beogen, voordeel redelijkerwijs te verwachten) onder de nieuwe regeling wellicht verder zal afnemen, daar waar de grens tussen belastbaarheid en onbelastbaarheid vaker aan de hand van meer objectieve criteria valt te trekken. Deze passage vinden de leden van de VVD-fractie nogal obscuur. Wat bedoelt de regering met «verder afnemen»? In hoeverre is het belang van deze criteria dan reeds afgenomen en in welke situaties komen er meer objectieve criteria? Verwacht de regering dat ook waar de nieuwe wet geen afwijkende maatstaven hanteert, de betekenis van de aloude criteria voor een bron van inkomen zal afnemen? Te denken valt bijvoorbeeld aan het basis-begrip (winst uit) onderneming, en de eisen die gesteld worden om te kunnen spreken van andere inkomsten uit arbeid (onder de nieuwe wet: belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden). Waaraan ontleent de regering de verwachting dat hier een verandering zou kunnen gaan plaatsvinden?

Elementair blijft de constatering, zo menen de leden van de fractie van GroenLinks, dat de pogingen om van de inkomstenbelasting een werkelijk draagkrachtheffing te maken, halverwege zijn blijven steken op grond van de objectieve bronnenleer. Vooral daardoor is de IB '64 als draagkracht-heffing een onvolkomen heffing gebleven, omdat vermogensaanwas altijd buiten de heffingsgrondslag blijft. De analyse van de regering dat de IB'64 als draagkrachtheffing is mislukt, gaat voorbij aan het feit dat het opeenvolgende kabinetten aan de politieke wil ontbroken heeft deze onvolkomenheden in de fiscale behandeling van vermogen op te ruimen. Geen enkel kabinet, zo menen deze leden, heeft sinds 1965 daartoe pogingen ondernomen, omdat de belastingdruk op vermogen niet mocht toenemen. Of menen de bewindslieden dat in het verleden wél is getracht het draagkrachtkarakter van de huidige IB'64 te versterken?

De leden van de fractie van GroenLinks vragen ook een verklaring van de tabel op blz. 21, waaruit zou kunnen worden afgeleid – zo meent de regering – dat de progressie van het stelsel is toegenomen. Zien zij het goed dat de gemiddelde druk berekend is via verrekening van tabeltarief en de algemene heffingskorting?
Kan een vergelijkbare tabel worden ontwikkeld waar het gebruik van aftrekposten is verdisconteerd? Hoe ontwikkelt de gemiddelde belasting- en premiedruk zich indien sociale premies voor de werknemers-verzekeringen worden verdisconteerd? De uiteindelijke toets zou toch moeten zijn of het huidige systeem, dat de facto een proportionele uitwerking heeft, in zijn totale uitwerking een progressiever karakter krijgt? Is dat het geval? Kan deze tabel voorts worden uitgebreid tot inkomensgroepen boven de 3 x modaal tot 10 x modaal? Wat bedoelt de regering overigens met de laatste volzin op blz. 26, tweede alinea? Achten de bewindslieden het feitelijk onjuist dat momenteel de facto sprake is van een proportioneel stelsel?

De leden van de fractie van GroenLinks zijn voorts benieuwd of de gevraagde berekeningen met betrekking tot de koopkrachtvooruitgang boven de f 150 000,– een adequate vertaling bieden van het door het kabinet gehuldigde principe dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. De leden van de fractie van GroenLinks vragen de regering opnieuw in te gaan op de WBS-publicatie «Draagkracht onder druk». Zij vragen de regering nogmaals – het betreft hier immers het fundament van de IB – aan te geven op welke wijze zij invulling geeft aan het draagkrachtprincipe. De leden van de fractie van GroenLinks hadden daartoe een drietal opties geformuleerd in het verslag. Kan de regering deze richtingen expliciet becommentariëren?

Wil de regering werkelijk volhouden – zoals zij op blz. 31 van de nota beweert – dat op «alle drie richtingen winst wordt geboekt», zo vragen deze leden. De vermogensrendementsheffing kan toch onmogelijk als een heffing op basis van werkelijk gerealiseerde inkomsten worden gezien? De progressiviteit van de tariefstructuur neemt toch in sterke mate af? Het verschil tussen het laagste en hoogste tarief loopt toch terug? Hoe kan dit als «geboekte winst» worden beschouwd?

De leden van de SP-fractie vragen of een vergelijking kan worden gemaakt tussen de progressiefactor voor en na de belastingherziening. Welk effect heeft de invoering van de belastingherziening op de gini coëfficiënt? Deze leden zijn van mening dat de voorgestelde vermogensrendementsheffing in strijd is met het draagkrachtbeginsel. Vermogenswinsten die boven de 4 procent uitstijgen en dus leiden tot extra draagkracht worden namelijk niet belast. Deelt de regering deze visie niet? Wat verstaat zij precies onder het draagkrachtbeginsel?

De leden van de fracties van GPV en RPF hechten eraan dat ook in het nieuwe belastingstelsel wordt uitgegaan van het draagkrachtprincipe. Genoemde leden lezen in de nota op blz. 23 dat de regering van mening is dat een centraal element in het wetsvoorstel een rechtvaardige verdeling van de lastendruk blijft. De GPV- en RPF-fractieleden vinden dit discutabel, omdat belastingplichtigen die uitsluitend inkomsten uit vermogen hebben tegen een veel lager tarief worden afgerekend dan belastingplichtigen die inkomsten hebben uit arbeid. Is er sprake van een rechtvaardige lastenverdeling als de marginale belastingdruk voor vermogenden in plaats van toeneemt zelfs afneemt? Is het juist dat de regering van mening is dat een vermindering van de ontwijkmogelijkheden gelijk staat aan het versterken van de draagkrachtgedachte? De regering stelt terecht dat de draagkrachtgedachte in de huidige structuur is uitgehold, maar deelt de regering de mening van deze leden dat in het voorgestelde stelsel van een rechtvaardige verdeling van de lastendruk geen sprake is zolang de marginale belastingdruk op arbeid hoger ligt dan op vermogen?

De leden van de D66-fractie vinden de schriftelijke antwoorden op de brief van de Vereniging van Hoofdambtenaren van het ministerie van Financiën (VHMF) wel erg summier. Verwezen wordt naar de commissie Thunissen-De Waard. Dat betekent dat een inhoudelijke reactie pas zal zijn te verwachten als de wet al in de Tweede Kamer is behandeld. Deze leden verzoeken de bewindslieden toch reeds nu op de door de VHMF aangebrachte technische inhoudelijke punten te reageren. Ook vernemen zij graag de uitkomsten van het overleg met de diverse organisaties genoemd in de brief van 9 december jl. (schriftelijke antwoorden) als het gaat om het invoeringstraject.

In de nota naar aanleiding van het verslag hebben de bewindslieden geantwoord dat er naast administratieve lastenverlichting door de vervanging van de belastingvrije som door de heffingskorting en de

systeemwijziging van het loonbegrip ook lastenverzwaring plaatsvindt. Per saldo gaan zij uit van een administratieve lastenverlichting van f 50 à f 70 miljoen. De leden van de VVD-fractie vragen wat de bewindslieden als lastenverzwarende elementen zien en hoe zij uiteindelijk komen tot een lastenverlichting van f 50 à f 70 miljoen. Wie heeft er voordeel van deze lastenverlichting?

In de beantwoording van schriftelijke vragen d.d. 9 december jl. wordt vermeld, zo vervolgen deze leden, dat «vaste bedragen» niet worden geïndexeerd omdat het gaat om technische bedragen die in een verwijderd verband staan met de geldontwaarding. Staan, naar de mening van de regering, de bedragen die door de werkgever mogen worden vergoed in verband met reiskosten woon–werkverkeer en incidenteel zakelijk vervoer dat niet per openbaar vervoer plaatsvindt, in een verwijderd verband met de geldontwaarding? Zo nee, waarom worden deze bedragen dan niet geïndexeerd?

De leden van de fractie van GroenLinks nemen kennis van het verschil in karakter tussen aftrekposten en heffingskortingen. De eerste zijn kostengerelateerd, de laatste niet. Dat zou betekenen dat stimuleringsregelingen in principe niet in aanmerking komen voor een creditsystematiek, want deze regelingen zijn vrijwel altijd verbonden aan bepaalde kosten. Moeten deze leden het dan zo verstaan dat de nieuwe creditsystematiek ook in de toekomst eigenlijk beperkt moet blijven tot de huidige toepassing? Betekent dit dat een verruiming van de creditsystematiek door de bewindslieden nadrukkelijk wordt afgeraden? Even verderop in de nota nuanceren de bewindslieden deze zienswijze enigszins. Waarom kan voor belastinguitgaven wel een creditsystematiek worden overwogen, zo vragen deze leden. Vanwaar het onderscheid tussen belastinguitgaven en andere aftrekposten?
Waarom maken de bewindslieden hier geen onderscheid tussen kosten die verband houden met het verwerven van arbeidsinkomsten en persoonlijke verplichtingen? Is het niet zo dat de huidige aftreksystematiek in oorsprong wortelt in het gegeven dat beroepskosten soms wel en soms niet verdisconteerd zijn in het loon en dat derhalve in de situatie dat een belastingplichtige zelf deze kosten draagt een vermindering van het belastbaar inkomen als verrekeningmethodiek van beroepkosten gerechtvaardigd is? Wat is dan de rechtvaardiging van deze aftreksystematiek waar het niet arbeidsgerelateerde kosten betreft?

De leden van de SP-fractie zijn het niet eens met de redenen die in de nota naar aanleiding van het verslag worden genoemd om de arbeidskorting niet toe te kennen onder de 50% van het minimumloon. Het is niet uit te leggen waarom mensen onder de 50% van het minimumloon geen recht op de arbeidskorting hebben en daarboven wel. In de nota wordt op blz. 65 gesteld dat de arbeidskorting – gegeven de budgettaire inzet – zo is vorm gegeven om de uitstroom van uitkering naar werk te versterken. Deze leden vinden dat de arbeidskorting dan ook voor de hogere inkomens moet worden afgetopt. Zo kan immers – gegeven de budgettaire inzet – de arbeidskorting nog meer worden toegespitst op het aanpakken van de armoedeval.

De belangrijke koopkrachteffecten die gepaard gaan met het omvormen van de persoonsgebonden aftrekposten in een systeem met een afzonderlijke box waarin zij tegen een vast tarief vergolden worden, is naast de inhoudelijke argumentatie die hiervoor pleit (zie Raad van State), één van de hoofdargumenten waarom de leden van de fractie van GroenLinks hier zeer veel voor voelen. Een nadere analyse is hier dus wel degelijk op zijn plaats.

De leden van de CDA-fractie hebben vragen gesteld betreffende de te verrekenen verliezen. Zij vragen de bewindslieden met meer inhoudelijke argumenten in te gaan op het voorstel van de creditmethode bij de verrekening van belastingreducties in geval van niet te verrekenen verliezen. Deze leden vinden de argumenten onvoldoende om te concluderen dat een credit niet bij de boxenstructuur past. Zij verwijzen naar de argumenten van de NOB. Ook vragen deze leden of de bewindslieden willen reageren op de door de orde genoemde voorbeelden.

De leden van de fracties van GPV en RPF zijn niet overtuigd van de argumentatie van de regering dat een verliesverrekening tussen boxen ongewenst is en niet past binnen de gekozen boxenstructuur. De mogelijkheid tot box-overschrijdende verliesrekening vinden genoemde leden vooral gewenst voor de AB-houder, die nadat hij door grote verliezen gedwongen is te stoppen met de BV, in het huidige voorstel geen reële mogelijkheid heeft tot verrekening met toekomstige inkomsten uit bijvoorbeeld arbeid. Welke reden bestaat er voor de regering om een ondernemer die zijn onderneming beëindigt met een verlies, niet de mogelijkheid te bieden dit verlies box-overschrijdend te verrekenen met een taxcredit? Naar de mening van de GPV- en RPF-fractieleden staat de door de regering genoemde boxenstructuur een verrekening via een taxcredit in ieder geval niet in de weg. Deelt de regering die mening? Kan de regering de vraag van genoemde leden naar de rechtvaardiging van de onmogelijkheid tot box-overschrijdende verliesverrekening beantwoorden?

Op verscheidene plaatsen in de nota naar aanleiding van het verslag maakt de regering melding van een stijging van de druk op vermogen met 10%, zo vervolgen de leden van de PvdA-fractie. Hoe is die drukverhoging opgebouwd en is dit geheel en al te wijten aan grondslagverbreding? Kan de regering uiteenzetten, en hier herhalen deze leden hun eerder gestelde maar onvoldoende beantwoorde vraag, in hoeverre een onderscheid te maken valt tussen de lastendruk op vermogen en de lastendruk op belast vermogen en hoe Nederland zich tot relevante andere landen op beide indicatoren verhoudt?

De leden van de fractie van GroenLinks nemen kennis van de waarschuwing geen schijntegenstellingen te creëren. Zij tellen nu voor twee. Zij hebben overigens ook niet habitus om zich met schijnbare zaken bezig te houden. Zij nemen tevens kennis van het feit dat de bewindslieden zich «best» realiseren dat het nieuwe systeem niet waterdicht zal blijken te zijn.

De leden van de fractie van GroenLinks – zij waarderen overigens het rekenwerk van de bewindslieden – hebben met enige verbazing kennis genomen van het feit dat alle belastingen die op een of andere wijze te maken hebben met vermogen van stal worden gehaald om de belastingdruk op vermogen nog een enigszins aanvaardbaar gezicht te geven. Tenminste, zo interpreteren zij de tabel op pagina 37. Met «duwen en trekken» kan een netto saldo van 500 miljoen gulden worden gepresenteerd. Moet uit de opstelling worden afgeleid dat dit saldo in nabije toekomst negatief zal uitvallen? Kan een schatting worden gegeven tot aan 2005? Ten opzichte van de cijfers uit de Verkenning – benut door de leden van de fractie van GroenLinks bij hun eigen berekening – is sprake van een verslechtering en dat baart deze leden veel zorgen. Zoals gezegd zijn een transactiebelasting en een lokale belasting nodig om het geheel nog een toonbaar aanzien te geven. Kunnen de bewindslieden deze keuze motiveren? Hoe waarderen de bewindslieden deze uitkomst? Schijntegenstellingen of niet: een minister van Financiën zou niet blij mogen zijn met een dergelijk resultaat. De schatkist wordt hier nauwelijks wijzer van, sterker nog: legt er feitelijk op toe want de OZB is geen landelijk te innen

belasting. Hoe lang is deze situatie nog aanvaardbaar voor de regering? Hoe bezien de bewindslieden deze ontwikkeling in het licht van het feit dat de belastinggrondslag de afgelopen jaren aanzienlijk is gegroeid? Anders gesteld: waarom ziet de fiscus zo weinig terug van de sterke groei van het gemiddelde vermogen per huishouden (100% in de periode 1990–2000)? Dan is er toch iets fundamenteel fout met het belastingstelsel?

Kan de regering cijfermatig aantonen dat met de vermogensrendementsheffing deze situatie beduidend verbetert, zo vragen deze leden. Hoe komt zij tot haar vaststelling dat de macrolastendruk op vermogen met 10% toeneemt? Betreft het hier het quotiënt van de meeropbrengst van de vermogensrendementsheffing en het saldo van de huidige opbrengst van de inkomstenbelasting over inkomsten uit vermogen en de vermogensbelasting?

De regering stelt in de nota naar aanleiding van het verslag dat de macrolastendruk op vermogen met 10% stijgt en baseert dat op een definitie van de macrolastendruk op vermogen waarbij ook een deel van de BTW-heffing wordt betrokken, aldus de leden van de SP-fractie. Het CPB hanteert de veel meer voor de handliggende definitie van de directe belastingen op vermogen exclusief de eigen woning. Opmerkelijk genoeg komt het CPB volgens die definitie tot een stijging van de macrolastendruk met 9%. Ligt de definitie van het CPB niet meer voor de hand? Kan de BTW-verhoging wel worden meegenomen in de macrolastendruk op het vermogen als het kapitaal deze verhoging kan afwentelen op arbeid omdat het mobieler is? Zou in tabel 1 op blz. 299 een extra kolom kunnen worden gegeven van de belastingdruk op vermogen als percentage van de totale belastingopbrengst?

Vervolgens stellen de leden van de PvdA-fractie het op prijs indien de regering in zou gaan op de mening van sommige commentatoren dat het voor ondernemers makkelijk en verstandig is om persoonlijke leningen altijd via box II of I te laten verrekenen. De argumentatie is dan dat het ook binnen het nieuwe stelsel van vermogensetikettering mogelijk is ervoor zorg te dragen dat bedrijfslasten met leningen gefinancierd worden, waardoor de mogelijkheid ontstaat dat privé bestedingen betaald worden uit aldus vrijgemaakte middelen die aan de onderneming onttrokken worden. Deze commentatoren wijzen erop dat deze praktijken ook in Duitsland voorkwamen totdat de wetgever daar met ingang van 1999 een einde aan maakte. Ook zeggen zij dat deze constructies in Nederland, sinds de invoering van de beperking van aftrek van consumptiefkredietrente, nu reeds in de praktijk gebracht worden. Gaarne vernemen deze leden het commentaar van de regering hierop.

De regering zegt op blz. 71 dat de regeling ook geldt als in de periode van drie maanden een jaargrens ligt, zo vervolgen de leden van de VVD-fractie. Betekent dit dat een aanmerkelijkbelanghouder de heffing in box III kan vermijden door zijn spaargeld gedurende drie maanden en één dag aan zijn BV te lenen, mits daar een jaarwisseling in zit? De effectieve heffing wordt dan 30% ab-heffing over (afgerond) 25% van het jaarlijkse rendement, dus (afgerond) 7,5% over het werkelijke rendement op jaarbasis. Op blz. 71 zegt de regering tevens dat zij de mogelijkheid beziet van een langere termijn dan drie maanden, dan wel introductie van een materieel criterium. Wanneer zal hierover een beslissing worden genomen? Voordat de Tweede Kamer over het wetsvoorstel heeft gestemd? Wat bedoelt de regering hier met een materieel criterium? Verder noemt de regering de mogelijkheid om het ontgaan van deze bepaling te bestrijden met bijzondere rechtsmiddelen. Is dat wel mogelijk waar de voorgestelde wettekst zo duidelijk een grens in de tijd stelt?

Ten aanzien van de dubbele heffing stelt de regering op blz. 82 nog dat deze op een korte periode betrekking heeft. Is dat dan een excuus om in strijd met het draagkrachtbeginsel dubbel te heffen over vermogensopbrengsten en zal deze dubbele heffing ook in het voorstel blijven als de termijn langer wordt dan drie maanden, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

Op blz. 229 geeft de regering geen antwoord op de vraag wat de stand van zaken is ten aanzien van de plannen van de regering op dit gebied, zo merken deze leden ten slotte op.

De leden van de fracties van GPV en RPF hebben kennisgenomen van de reactie van de regering op het door hen aangedragen voorbeeld van een constructie waarmee de mogelijkheid zou bestaan de belasting te ontwijken. Moeten de leden van de fracties van GPV en RPF deze reactie zo verstaan dat ontwijkgedrag zoals aangedragen in het voorbeeld inderdaad mogelijk is? Op pag. 74 stelt de regering dat de in het voorbeeld geschetste situatie kan worden bestreden. Betekent dit dat het voorstel op dit punt een wijziging zal ondergaan?

De leden van de fracties van GPV en RPF hebben in het verslag tevens aandacht gevraagd voor de mogelijkheid om bijvoorbeeld door middel van overboekingen vlak voor de jaarwisseling van de ene naar de andere bank de belastingheffing te ontwijken. De reactie van de regering dat van een belastingontwijking geen sprake kan zijn, omdat er een vordering op de bank bestaat, die deel uitmaakt van de grondslag voor het forfaitaire rendement, is formeel correct. Dit laat echter onverlet dat het voor een belastingplichtige relatief eenvoudig is te voorkomen dat een deel van de belastinggrondslag in de heffing wordt betrokken. Beschikt de Belastingdienst over adequate mogelijkheden om dit onmaatschappelijke gedrag te achterhalen? Zo nee, is de regering bereid om deze route af te sluiten?

2. Achtergrond

2.1 Doelstellingen belastingherziening

De leden van de fractie van GroenLinks nemen met instemming kennis van het feit dat de bewindslieden bevestigen dat begin volgend jaar een brede notitie over het fenomeen belastinguitgaven zal uitkomen. Is deze notitie reeds beschikbaar voor 17 januari a.s. als het parlementaire debat aanvangt?

2.2 Niet-fiscale doelstellingen

De leden van de fractie van GroenLinks vinden het opmerkelijk dat het kabinet de alom gevoelde tegenstelling tussen publieke armoede en private rijkdom niet wil signaleren. Het kabinet bagatelliseert deze kwestie ten onrechte. Te makkelijk worden de uitgavenintensiveringen van 9¼ miljard gepresenteerd zonder de prijs van dit beleid – ruim 7 miljard aan ombuigingen – te noemen. Ook mag het feit dat dankzij creatieve ramingstechnieken (zoals de lage loonramingen in 2001 en 2002) een potentieel forse bezuinigingslast onder het tapijt verscholen ligt, niet ongenoemd blijven. Zelfs de minister van Financiën bracht in het debat over de Najaarsnota 1999 spontaan naar voren dat dit een lastige kwestie is die op oplossing wacht. Ondertussen komen de meeropbrengsten van de economische groei boven de 2¼% niet ten goede aan publieke investeringen, maar vallen deels terug aan de samenleving, waarmee de lastenverlichting toeneemt en de losse eindjes in de Belastingherziening 2001 nóg beter oplosbaar worden. Daarop heeft de minister van Financiën ook gepreludeerd in Schoorl. Dat de bewindslieden vervolgens stellen op

blz. 40 dat wat hun betreft het debat over het begrotingskader en het debat over de belastingherziening niets met elkaar te maken hebben, is alleen al door deze actie van de minister zelve effectief weersproken. Het feit dat hij voorts bij gelegenheid van het debat over de Najaarsnota 1999 zelf de meevallerformule ter discussie stelde, geeft de leden van de fractie van GroenLinks ook te denken over zijn groeiverwachtingen. Kennelijk voelt ook hij de behoefte de «dreigende» mega-lastenverlichting voor de komende jaren enigszins te temperen. Die historisch hoge groeiramingen zouden wel eens werkelijkheid kunnen worden.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen, benieuwd als zij zijn, naar de schatting van de regering naar het «wezenlijke» verschil in economische effecten tussen een BTW-verhoging en een toename van de directe belasting op de factor arbeid. Verwijst zij naar de bekende exercities met het MIMIC-model of gaan hier andere bevindingen achter schuil?

Op blz. 173 lijkt de regering te stellen dat de arbeidskorting naast een arbeidsmarktdoel ook een inkomensbeleidsinstrument is. Kan dit verklaard worden, zo vragen de leden van de SP-fractie.

2.3 Arbeidsmarktaspecten

De leden van de PvdA-fractie constateren dat verscheidene commentatoren erop hebben gewezen dat de verschuiving van directe naar indirecte belastingen geen effect heeft op de reële wig. Zij bepleiten het opnemen van indirecte belastingen en inkomensafhankelijke regelingen in de wig. Hoe beoordeelt de regering deze argumentatie? Loopt het werkgelegenheidseffect in de CPB-modellen via arbeidskorting en de replacement rate, of ook via een verondersteld effect van wigverkleining?

De leden van de VVD-fractie vinden het jammer dat niet verder is ingegaan op het CPB-rapport «Tax reform and the Dutch Labour Market», waarin onder meer wordt geconcludeerd dat zwart werken veel sterker wordt tegengegaan door een verlaging van schijftarieven dan een verhoging van de heffingskorting. Aangezien het mogelijk is dat volgend jaar extra geld voor lastenverlichting vrijkomt en de VVD-fractie in deze fase onderzoekt waar haar voorkeuren liggen, wil zij graag weten hoe de regering tegenover de conclusies van dit rapport staat. De mededeling dat een verlaging van de tarieven pas na 2002 gaat spelen, doet niet ter zake. De ervaring leert dat ook binnen een kabinetsperiode belastingtarieven kunnen dalen.

Deze leden zijn verheugd over de nieuwe term die de bewindslieden hebben verzonnen voor de situatie die wordt veroorzaakt door de armoedeval, de werkloosheidsval. Is dit een Nederlandse benaming voor de «replacement rate», het verschil tussen lonen en uitkeringen?

De leden van de CDA-fractie wensen een reactie van de regering op de cijfers van het Nibud, die zijn gemaakt op verzoek van de bedrijfsgroep uitkeringsgerechtigden en ouderen van FNV-bondgenoten. Hoeveel nemen de verschillen tussen mensen met en mensen zonder werk toe? Tevens vragen deze leden naar de effecten voor de kleine baantjes onder de 50% WML. Hoe verhouden de cijfers betreffende de werkgelegenheidseffecten van de stelselherziening die berekend zijn door het CPB zich tot de cijfers in de memorie van toelichting?

In hoofdstuk 3 wordt een vraag van de CDA-fractie behandeld naar het effect van de arbeidskorting op de krapte op de arbeidsmarkt. Daarbij wordt nadrukkelijk ook naar de mensen in de WAO gevraagd. In het

antwoord wordt gezegd dat werken financieel aantrekkelijker wordt. Indien mensen vanuit een WAO-situatie weer gedeeltelijk aan het werk gaan, komen zij voor de arbeidskorting pas in aanmerking als zij met inkomen uit arbeid meer verdienen dan 50% van het minimumloon. Mensen die gedeeltelijk reïntegreren, ondervinden dus niet in alle gevallen een positieve financiële prikkel. Of is dit een onjuiste veronderstelling? Heeft de regering inzicht in het aantal mensen dat op deze manier de arbeidskorting misloopt? Zou het ook voor deze mensen niet veel beter zijn als zij wel een positieve financiële prikkel zouden ervaren bij reïntegratie?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen vervolgens of de positieve effecten (loonontwikkeling, arbeidskosten en werkgelegenheidseffecten) van de werknemerspaarregelingen bewezen zijn in het licht van alternatieven in de vorm van directe lastenverlichting.

Deze leden vragen opnieuw naar een rechtvaardiging van de stap van de regering om de afstand tussen alle uitkeringsgerechtigden en alle werkenden te vergroten. Op blz. 14 van de nota naar aanleiding van het verslag beargumenteert de regering dat zij knelpunten op de arbeidsmarkt wil bestrijden via extra arbeidsaanbod door werken meer lonend te maken. Dat is een goede intentie. Dat rechtvaardigt evenwel geen vergroting van de afstand tussen alle uitkeringen en alle lonen. Het gekozen instrument (een hoge arbeidskorting) past niet bij de op zichzelf correcte analyse. De bewindslieden herhalen voorts hun zorg met betrekking tot de hoge marginale tarieven. Dat bederft een goede werking van de arbeidsmarkt. Ook hier volgen de leden van de fractie van GroenLinks de bewindslieden niet en vragen zij naar een nadere precisering. Het komt hun voor dat het nadelige effect van de marginale tarieven op het arbeidsaanbod het meest speelt in de lagere inkomensklassen. De verlaging van de tarieven heeft daar evenwel nauwelijks betekenis. De regering kiest hoofdzakelijk voor daling van de toptarieven die niet van structurele invloed zijn op het arbeidsaanbod. Overigens versterkt zij zelfs het door haarzelf gesignaleerde probleem van de marginale druk: de «kuil» in de koopkrachtplaatjes voor werkenden betekent immers niets anders dan dat de marginale druk stijgt voor de werkenden wier inkomen stijgt van minimum naar modaal. Als het probleem van de hoge marginale wig zo belangrijk wordt geacht, waarom laat de regering een dergelijke verslechtering dan toe?

De leden van de fractie van GroenLinks waarderen het feit dat de bewindslieden uitvoerig (en opnieuw) hun licht laten schijnen op de EITC. Helaas is er geen sprake van voortschrijdend inzicht, maar wat niet is kan nog komen. Kunnen de bewindslieden reageren op de stelling dat waar – op zich terecht – geconstateerd wordt dat de marginale druk binnen het arbeidstraject toeneemt, eigenlijk gesproken moet worden van een *verplaatsing* van de marginale druk? Kan de regering – in aanvulling op cijfers gepresenteerd bij de Algemene Financiële Beschouwingen – een beeld presenteren van de huidige marginale druk bij de stap van uitkering naar werk en de druk onder toepassing van een EITC van f 2400,– op WML-niveau? Blijkt daar niet uit dat per saldo sprake is van winst, in het bijzonder voor alleenstaande ouders, de grootste groep anders-actieven die nu de stap naar de arbeidsmarkt niet maken, mede omdat deeltijdwerk niet loont? Met het verplaatsen (en verkleinen) van deze armoedeval gaan wel meer mensen betaald aan de slag, zo menen de leden van de fractie van GroenLinks. Juist hier gaat de vergelijking met de ervaringen in de Verenigde Staten mank, omdat daar een aanmerkelijk soberder uitkeringsregime bestaat.

Deze leden herhalen hun verzoek uiteen te zetten waarom de problematiek van de marginale druk geen aanleiding is om de SPAK (specifieke afdrachtskorting) te herzien. Heeft het CPB ook onderzocht hoe de effecten op de marginale druk van de EITC en de SPAK zich tot elkaar verhouden? Zijn beide in samenhang onderzocht? Wat zijn de resultaten daarvan?

De koopkrachteffecten die door het Centraal Planbureau (CPB) zijn weergegeven in werkdocument nr. 115 hebben een duidelijke U-vorm, zo merken de leden van de SP-fractie op. Het positieve koopkrachteffect is relatief hoog op en net boven het minimumloon en loopt daarna terug tot 1,5 keer modaal waarna het weer oploopt. Impliceert dit niet een hogere marginale wig boven het minimumloon?

Op blz. 94 van de nota naar aanleiding van het verslag wordt melding gemaakt van een onderzoek van het NEI naar de SPAK waar de Kamer «separaat» van op de hoogte zal worden gesteld. Deze leden veronderstellen dat hiermee de brief wordt bedoeld van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 24 november 1999 over het gebruik en de effectiviteit van de SPAK. Zij zijn van mening dat de effectiviteit van de SPAK ook en vooral in het kader van de belastinghervorming besproken dient te worden. Tijdens de «mondelinge schriftelijke vragenronde» op 8 december jl. in de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris van Financiën gezegd dat hij met de sociale partners nog eens wil overleggen over het invoeren van het urencriterium voor de arbeidskorting. De leden van de SP-fractie zouden dat zeer op prijs stellen. Kan daar al iets over gemeld worden? Deze leden zijn ook niet erg overtuigd door de opmerking van de staatssecretaris dat bij de SPAK wel het urenciterium kan worden toegepast omdat het een beperkte groep betreft. Bedoelt de staatssecretaris daarmee te zeggen dat de SPAK administratief belastend is op dit punt? Is dat bij de SPAK dan wél aanvaardbaar omdat het een beperkte groep betreft?

De leden van de VVD-fractie zijn licht teleurgesteld over het uiteindelijke effect van de heffingskorting op de netto inkomensverbetering voor de alleenverdiener die vanuit een bijstandsuitkering een baan vindt op minimumloonniveau: f 100 per maand is weinig. Daarom hebben de leden van de VVD-fractie bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken voorstellen gedaan om dit verschil verder te vergroten, zodat het arbeidsaanbod meer kan worden vergroot dan nu het geval is.

Het verheugt deze leden dat de minister van Financiën bij de behandeling van het Belastingplan 2000 en in het algemeen overleg op 8 december jl. heeft toegezegd dat de verhoging van het arbeidskostenforfait inkomensneutraal zal worden verwerkt in de Belastingherziening 2001. De verhoging van het arbeidskostenforfait gaat om een structurele maatregel, met structurele inkomenseffecten en arbeidsmarkteffecten, die niet ongedaan gemaakt mogen worden. De leden van de VVD-fractie vragen de regering om bij de keuze van instrumenten recht te doen aan de mobiliteit op de arbeidsmarkt en de effecten voor de middeninkomens. Zou een schijfverlenging van alle schijven hiertoe een oplossing zijn? Zo nee, waarom niet? Wat zijn andere denkbare oplossingen?

De leden van de fractie van D66 nemen aan dat de toegezegde nadere informatie over een EITC-variant voor de arbeidskorting nog wordt verschaft.

De leden van de fractie van GroenLinks menen dat bij de beantwoording van de desbetreffende vraag van de PvdA-fractie geen recht is gedaan doordat van een aftopping ineens in plaats van een geleidelijke aftopping is uitgegaan. Is de regering het met deze leden eens dat door de forse

verlaging van de tarieven in de twee toptarieven het argument van de marginale tarieven is verminderd?

Deze leden vragen, in reactie op het gestelde op blz. 46, de regering het geldelijke verschil te becijferen tussen het huidige arbeidskostenforfait en de nieuwe arbeidskorting voor inkomensgroepen op het niveau van 2, 3 en 4x modaal. Kan voor deze groepen tevens worden berekend wat het enkele effect – bedoeld wordt het geldelijke voordeel – van de tariefsverlaging is? Hoe beoordeelt de regering de uitkomst van deze vergelijking?

Voelt de regering iets voor de gedachte om de (inkomensgerelateerde) arbeidskorting vanaf de eerste gulden arbeidsinkomen te maken en ook uit te keren? Daarbij kan zelfs gedacht worden aan de variant dat beneden de ca. 30% WML – waar zonder nadere bepalingen de algemene heffingskorting meer bedraagt dan de af te dragen loon- en inkomstenbelasting en de toe te kennen arbeidskorting derhalve geen materiële betekenis heeft – geen saldering plaatsvindt met de heffingskorting en af te dragen belasting, waardoor de arbeidskorting het karakter krijgt van een arbeidtoeslag. Uit de losse pols berekenen de leden van de fractie van GroenLinks dat vanaf de eerste gulden arbeidsinkomen in dat geval op elke gulden een toeslag van ongeveer 5 cent wordt gegeven. Kan de regering hieromver een technische exercitie presenteren? Welke arbeidsmarkteffecten zijn hiervan te verwachten? Zeker nu de regering diverse voorstellen voor het clausuleren van de algemene heffingskorting voor de niet betaald werkende partner heeft afgewezen, wordt deze stimulans van groot belang. Ziet de regering dat ook?

De leden van de fracties van GPV en RPF lezen in de nota naar aanleiding van het verslag dat als de arbeidskorting aan alle werkenden wordt toegekend, de inkomenspositie van tweeverdieners zou verbeteren ten koste van alleenstaanden en alleenverdieners. Wat bedoelt de regering hiermee? Door het huidige voorstel krijgen tweeverdieners die minimaal 50% van het minimumloon verdienen, toch ook allebei een arbeidskorting? Wordt met een arbeidskorting die wordt gekoppeld aan het aantal uren dat wordt gewerkt niet meer recht gedaan aan de doelstelling van de regering om de arbeidsdeelname te stimuleren?

2.4 Vergroening

De leden van de fractie van GroenLinks waarderen, onverminderd hun kritische houding, de antwoorden van de regering over de vergroening. Zij vragen naar een internationaal overzicht van de ontwikkeling van de belastingdruk op milieu. Voorts zien zij uit naar de vergroeningsnotitie van het kabinet vóór 1 juni 2000, waarin nader ingegaan wordt op de door deze leden gewenste groene bestemmingsheffing op watergebruik, zulks te introduceren in het kader van het integrale waterspoor. Zal het kabinet zich dan ook wijden aan een beschouwing over de milieuconsequenties van de huidige liberalisering van de elektriciteitssector (en later de gasmarkt) en de gevolgen van de zeer lage (dump)prijzen op energiebesparende investeringsprojecten? De leden van de fractie van GroenLinks bezien deze ontwikkeling met veel zorg.

Naar aanleiding van de in de nota gepresenteerde vergelijking van de aardgas- en elektriciteitsprijzen in de Nederland omringende landen én Zweden vragen de leden van de SP-fractie of in deze vergelijking ook rekening is gehouden met individuele contracten van superverbruikers met energiebedrijven. Ook hebben deze leden bij het debat over het Belastingplan 2000 met belangstelling kennisgenomen van de vergelijking van ecotaks-tarieven in de EU (26 820 en 26 852, nr. 39). De glastuinbouw

moet onder druk van de Europese Commissie nu wel ecotaks gaan betalen over een verbruik tot 1 miljoen m^3. Dat is milieuwinst maar het verbruik boven de 1 miljoen m^3 blijft vrijgesteld. Is van een dergelijk hoog verbruik ook in de glastuinbouw sprake? Waarom wordt het tarief tot 1 miljoen m^3 voor de glastuinbouw niet helemaal gelijk getrokken?

Nederland bevindt zich met het heffen van ecotaks voor grootverbruikers in de achterhoede van Europa. Bovendien liggen de aardgas- en elektriciteitsprijzen voor grootverbruikers in Nederland onder het gewogen gemiddelde van de prijzen in de omringende landen. Bij elkaar opgeteld liggen de prijzen inclusief heffingen in Nederland flink onder de omringende landen. Het ministerie van Economische Zaken concludeert dat zelf ook in *Toets op het concurrentievermogen 2000* (blz. 204). De leden van de SP-fractie concluderen dan ook dat een redelijke argumentatie om de ecotaks niet over grootverbruikers te heffen, ontbreekt. De regering is met de leden van de SP-fractie van mening dat als een Europese energieheffing (nog) niet haalbaar blijkt «in kleiner verband» tot afspraken moet worden gekomen. Tijdens het algemeen overleg op 8 december jl. heeft de minister van Financiën gezegd met Duitsland en een aantal andere EU-landen een kopgroep te willen vormen. Is de minister ook voornemens om in deze kopgroep het belasten van grootverbruikers te coördineren of te harmoniseren?

Het beperken van de fiscale subsidies aan de luchtvaartsector is om diverse redenen (verdragsrechtelijk, uitwijkgedrag) gecompliceerd. Tegelijkertijd is het vanuit milieuoogpunt niet goed te praten dat vliegverkeer fiscaal gestimuleerd wordt ten opzichte van milieuvriendelijker vervoer, zo vervolgen de leden van de SP-fractie. Als het gaat om binnenlands vliegverkeer liggen meer milieuvriendelijke vormen van vervoer nog meer voor de hand. Waarom zou de fiscus moeten meebetalen aan zakenreisjes van Amsterdam naar Maastricht terwijl dat voor de milieuvriendelijke intercity niet geldt? Bovendien is hier van verdragsrechtelijke bezwaren en uitwijkingsgedrag geen sprake. Hoe denkt de regering over een eerste vergroeningstap door het invoeren van een BTW-heffing van 6% op binnenlandse vluchten?

De leden van de fracties van GPV en RPF lezen in de nota naar aanleiding van het verslag (blz. 30) dat het uitgangspunt van het kabinetsbeleid is, dat met betrekking tot de vergroening de terugsluis één op één naar gezinnen en bedrijven plaatsvindt. Op basis van deze formulering trekken de genoemde leden de conclusie dat de vergroening voor gezinnen noch voor bedrijven tot een lastenverzwaring leidt. Is die conclusie juist? Wat betekent dit voor het huidige verschil in terugsluis naar gezinnen met een eenverdiener en gezinnen met tweeverdieners?

2.5 Emancipatie en economische zelfstandigheid

De leden van de fractie van GroenLinks hebben kennisgenomen van de uitgebreide antwoorden over de fiscale gevolgen van emancipatie. Deze leden wijzen erop dat zij onlangs een derde fiscale notitie «Nederland Kostwinnersland» naar buiten hebben gebracht waarin een viertal fiscale voorstellen wordt uiteengezet. In het bijzonder vragen zij een reactie van de regering op de daarin voorgestelde deeltijdkorting.

De leden van de fracties van GPV en RPF begrijpen dat met de introductie van de heffingskorting naar verwachting het aantal tweeverdienerssituaties zal toenemen. Hoe taxeert de regering de gevolgen hiervan voor de nog bestaande informele, en dus onbetaalde dienstverlening? Vindt de regering het neveneffect van maatregelen gericht op een individuele economische zelfstandigheid, namelijk een verdere professionalisering

van nu nog onbetaalde arbeid, zoals informele dienstverlening, gewenst? Deze leden vragen een reactie van de regering op hun stelling, onder andere gebaseerd op het overzicht op blz. 64 van de nota, dat met de invoering van voorliggend wetsvoorstel het verschil in de belastingdruk tussen één- en tweeverdieners toeneemt. Vindt de regering dat wenselijk? Zo ja, waarom?

2.6 De Europese dimensie

Op blz. 72 gaat de regering in, zo merken de leden van de VVD-fractie op, op de situatie waarin een Nederlandse particulier spaartegoeden in het buitenland aanhoudt. «Een samenloop van buitenlandse bronheffing en vermogensrendementheffing zal zich daar wel kunnen voordoen. De in het buitenland geheven bronheffing zal dan echter kunnen worden verrekend met de belasting over het forfaitaire rendement». Geldt dit ook indien en voor zover de buitenlandse bronheffing hoger is dan de Nederlandse belasting over het fictieve rendement? Dat kan bijvoorbeeld spelen wanneer het werkelijke rendement in het buitenland aanzienlijk hoger is dan 4%, of wanneer tegenover de buitenlandse spaartegoeden ook schulden staan in Box III. Bij de buitenlandse belastingplichtige die opteert voor heffing als binnenlands belastingplichtige wordt weliswaar een vermindering ter voorkoming van dubbele belasting verleend voor inkomsten waarover Nederland in internationaal verband niet mag heffen, maar de aanwezigheid van deze inkomsten heeft wel invloed op het tarief (in wezen wordt hier het progressievoorbehoud gehanteerd). De regering zegt op blz. 73 dat de inkomsten waarover Nederland niet mag heffen niet in de belastbare grondslag in Nederland worden betrokken. Daarover kan men, door het progressievoorbehoud, twisten. Staan de geldende internationale regelingen ter voorkoming van dubbele belasting eigenlijk wel toe dat Nederland de inkomstenbelasting van een niet-ingezetene baseert op diens wereldinkomen, met een progressievoorbehoud?

De regering is bereid de sanctiebepaling van art. 2.3.3, lid 3 wat te verzachten (zie blz. 74–75). Toch blijft het wringen, zo menen deze leden. Doordat eerdere aftrekken ineens worden teruggenomen kan een progressienadeel ontstaan. Het is de vraag of het EG Hof van Justitie accepteert dat belastingplichtigen dit op de koop moeten toenemen om toepassing van het arrest Schumacher deelachtig te kunnen worden. Op blz. 76 suggereert de regering dat toepassing van de keuzeregeling voor buitenlands belastingplichtigen onder omstandigheden bestreden zou kunnen worden met bijzondere rechtsmiddelen als schijnhandeling en fraus legis. Aan welke situaties moet men dan denken? Kan de regering een voorbeeld noemen? Sluit de keuzemogelijkheid niet de principiële erkenning in dat belastingplichtigen het belastbare bedrag naar believen kunnen beïnvloeden?

De antwoorden van de regering op blz. 110 e.v. maken niet duidelijk of de voorgestelde regeling (art. 7.2.1, lid 6) aansluit bij hetgeen gebruikelijk is in sociale zekerheidsregelingen, zo merken de leden van de VVD-fractie op. Is zij ook bedoeld voor gevallen waarin de werknemer werkzaam is ten behoeve van een vaste inrichting van de Nederlandse werkgever in zijn werk- en woonland? Is dat dan geen erg ruime afbakening van de Nederlandse heffingswet? Op blz. 110 verwijst de regering naar «de uitwerking van de regeling». Wat wordt hiermee bedoeld? Wat wordt het juridische kader voor die uitwerking? De vraag van de CDA-fractie welk misbruik de regering met deze regeling wenst te bestrijden, wordt door de regering niet beantwoord.

De regering zegt (blz. 110) dat art. 7.2.1, zesde lid is bedoeld om een heffingsbevoegdheid te creëren wanneer een verdrag die bevoegdheid

aan Nederland toekent, maar de nationale wet daarin (nog) niet voorziet. Zou het dan niet passender zijn, zo vragen de leden van de VVD-fractie, een daarop toegespitste formulering van de bepaling te maken, net als voor de zogenaamde sterke werking in de sociale zekerheidsregelingen (d.w.z.: als een verdrag de Nederlandse wetgeving als toepasselijk aanwijst, dan is de betrokkene hier ook daadwerkelijk verzekerd).
De regering zegt op blz. 112 dat een dergelijke regeling internationaal gebruikelijk is. Kan zij een aantal voorbeelden geven van sterk vergelijkbare regelingen in Europa?
Waarom kan niet worden volstaan met een conserverende aanslag?

Vervolgens verwijzen de leden van de VVD-fractie naar de opmerking op blz. 241: «Nederland behoort nu nog tot de middenmoot in Europa». Dat zal veranderen als de thans aangekondigde tariefsverlagingen in andere landen worden geëffectueerd. Wat gaat Nederland doen als dat binnenkort inderdaad gebeurt?

3. Vormgeving

3.1 Grondslag en tarief

Waarom kan het tarief voor bepaalde onderdelen niet gehandhaafd blijven, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Wat zijn de budgettaire consequenties als het bijzondere tarief op 30%, 35% respectievelijk 40% wordt gesteld? Waarom handhaaft de regering het 20% tarief niet voor bepaalde onderdelen tot er meer duidelijkheid bestaat omtrent successieheffing? Kan de commissie Moltmaker hierover niet beter eerst rapporteren? Is het redelijk om voor eenmalige betalingen die plaatsvinden bij beëindiging van de dienstbetrekking en waarbij over het algemeen geen sprake is van vrijwillig vertrek, het bijzondere tarief af te schaffen? Er is toch geen sprake van lopende betalingen?

Wil de regering alsnog ingaan op de situatie dat een werkgever een uitkering, dan wel een verstrekking aan een werknemer geeft wegens overlijden of invaliditeit op grond van een door hem afgesloten ongevallenverzekering, zo vragen deze leden. Het is toch redelijk om hier het bijzondere tarief toe te passen? Kan aan de hand van een aantal voorbeelden worden weergegeven dat bij de toepassing van de middelingsregeling het bijzondere tarief niet meer nodig is? Graag zien deze leden voorbeelden die zich in de dagelijkse praktijk regelmatig voordoen.

De leden van de fracties van GPV en RPF zijn niet overtuigd van de wenselijkheid van afschaffing van de bijzondere tarieven. Zij constateren dat de regering erkent dat het vervallen van het overlijdenstarief van 20%, in individuele gevallen, met name waar geen gebruik kan worden gemaakt van de doorschuifregeling, een forse lastenverzwaring kan betekenen. Welke reden heeft de regering om hier geen enkele tegemoetkoming tegenover te stellen? In de nota merkt de regering op dat bij een cumulatie van inkomstenbelasting en successierecht een directe aanpak meer voor de hand ligt dan een indirecte aanpak via een bijzonder tarief. Betekent dit dat de regering bereid is om voor deze situaties alsnog een voorziening te treffen? Zo ja, hoe zal deze er uitzien en mag ervan worden uitgegaan dat deze voorziening gelijktijdig met de invoering van het nieuwe stelsel van kracht wordt?

In reactie op vragen inzake de handhaving van een «uitsmeerregeling» wordt van de zijde van de regering de suggestie gedaan de mogelijkheid in de wet op te nemen dat de uitbetalende instantie de extra verschul-

digde belasting als eindheffing voor haar rekening neemt. Deze suggestie wordt door de leden van de CDA-fractie van harte ondersteund.

Onder andere uit de tabel in paragraaf 4.1.1. van de nota naar aanleiding van het verslag blijkt dat de regering voorstelt om de stakingsvrijstelling in het kader van de Wet IB'01 af te schaffen en deze later in beperkte vorm (f 8 000,–) weer in het leven te roepen bij de tweede tranche van het ondernemerspakket. Is er een bijzondere reden voor deze ogenschijnlijk omslachtige aanpak, zo vragen de leden van de PvdA-fractie.

De leden van de CDA-fractie willen graag een reactie ontvangen op de brief van de Landelijke Huisartsen Vereniging (FIN 99–703) in verband met de goodwillbelasting voor huisartsen. Zijn de bewindslieden bereid een overgangsrecht te creëren, voor die gevallen die met onredelijk zware lasten worden geconfronteerd?

De leden van de fracties van GPV en RPF begrijpen dat de regering in het kader van het Ondernemerspakket 21e eeuw zal voorstellen een stakingsvrijstelling op te nemen van f 8000,– . Waarom kiest de regering ervoor, de stakingsvrijstelling eerst af te schaffen en vervolgens weer gedeeltelijk in te voeren, vragen ook deze leden. Ligt het niet veel meer voor de hand om deze maatregel in dit wetsvoorstel op te nemen, zodat er bij de beoordeling van voorliggend wetsvoorstel een meer integrale afweging kan plaatsvinden?

De regering meldt in de nota naar aanleiding van het verslag dat het punt van de stakingsvrijstelling onderdeel uitmaakte van het ondernemerspakket 21e eeuw, waarover met VNO/NCW, MKB-Nederland en LTO overeenstemming is bereikt. De leden van de SGP-fractie vragen of die overeenstemming ook gold voor het onderdeel van de beperking van de stakingsvrijstelling en in hoeverre die overeenstemming ook zou gelden voor het voorliggende voorstel om de stakingsvrijstelling geheel te schrappen. Gezien de commentaren die deze leden hebben bereikt, kunnen zij zich niet voorstellen dat deze laatste optie op de instemming van genoemde organisaties zou kunnen rekenen. In hoeverre was deze laatste optie voor genoemde organisaties bespreekbaar?

De leden van de SGP-fractie constateren voorts dat de regering niet op alle door hen ingebrachte punten met betrekking tot de stakingsvrijstelling is ingegaan. Deze leden wijzen op voorbeelden als de situatie van binnenvaartondernemers die na beëindiging van de bedrijfsuitoefening vaak woonruimte aan de wal moeten inrichten en betrekken, de ondernemers in de agrarische sector, die door allerlei ontwikkelingen, mede ingegeven door het huidige overheidsbeleid, reeds onevenredig worden getroffen of de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf die aantoonbaar de onderneming niet kunnen overdragen. Zij bepleiten dat in dit soort situaties de mogelijkheid van een stakingsvrijstelling gehandhaafd zou blijven. Kan de regering alsnog op deze voorbeelden ingaan?

Deze leden erkennen dat hun opmerkingen met betrekking tot het schrappen van de assurantierisicoreserve bij de behandeling van het Belastingplan 2000 beter op zijn plaats zouden zijn geweest, maar merken tevens op, dat het wel degelijk actueel is in verband met het in het voorliggende wetsvoorstel ter sprake zijnde Ondernemerspakket voor de 21e eeuw. Zij vragen in hoeverre van de mogelijkheid van de assurantierisicoreserve gebruik werd gemaakt. Wat zijn de financiële consequenties van de herinvoering van de assurantierisicoreserve? Is het mogelijk daarbij onderscheid te maken in het al dan niet gemoedsbezwaard zijn van de ondernemer?

Op blz. 93 (paragraaf 3.1.2) wordt gezegd dat ten gevolge van de belastingherziening het verschil tussen de netto uitkering van een alleenverdiener en het netto minimumloon stijgt van ongeveer 550 gulden naar bijna 1700 gulden per jaar. De leden van de PvdA-fractie begrijpen deze berekening niet en vragen verduidelijking, aangezien de in de memorie van van toelichting geduide procentuele inkomenseffecten deze getallen niet lijken te ondersteunen.

Wat zijn de effecten indien de ouderenaftrek ook boven de f 55 801 wordt toegekend, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Waarom gebeurt dit in de voorstellen niet?

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd over de constatering van de bewindslieden dat zij geen nieuwe heffingskortingen willen invoeren en hun uitleg over het feit dat heffingskortingen anders, namelijk nivellerend, werken dan aftrekposten, waardoor het koopkrachtbeeld wordt aangetast.

Over box II wordt geen premie betaald, zo vervolgen de leden van de CDA-fractie. Wat zijn de effecten daarvan? Door welke maatregelen in box I worden deze «gemiste» opbrengsten alsnog «gehaald»? Graag ontvangen deze leden een overzicht (in bedragen). Zij vragen voorts of er door het introduceren van de heffingskorting geen grondslagversmalling optreedt voor de premies volksverzekering. Hoe beoordeelt de regering dit? Welke gevolgen heeft dit voor de fondsen en compensatie door middel van rijksbijdragen? Heeft het onderzoek van de minister van Financiën inmiddels tot conclusies geleid? Wanneer komen die conclusies naar de Kamer?

De leden van de fractie van GroenLinks zijn benieuwd of de regering in overweging zal nemen dat een verbreding van de premiegrondslag naar box II en box III een oplossing kan zijn om de fondsen te compenseren voor de geconstateerde premiederving. Is daarover reeds meer bekend?

De leden van de PvdA-fractie hebben een aantal vragen bij de berekeningen die op blz. 99 van paragraaf 3.1.2 van de nota naar aanleiding van het verslag worden weergegeven. De regering vermeldt daar dat er ongeveer 125 000 personen onder de invorderingsvrijstelling vallen, waarvan 56% zelfstandig ondernemer. Hoe valt dat te rijmen met de elders vermelde gegevens rondom alfahulpen, waar het ook al om een groep van 70 000 zou gaan? Moeten deze leden hieruit begrijpen dat er ook een grote groep personen met kleine banen, waaronder alfahulpen, bestaat die niet onder de invorderingsvrijstelling vallen (in de zin dat ze bij de Belastingdienst als zodanig bekend zijn), maar die wel materieel onder hetzelfde regime vallen zonder dat ze aangifte doen? In het algemeen overleg op 8 december jl. heeft de regering gezegd met een oplossing te komen voor alfahulpen en anderen die onder de invorderingsvrijstelling vallen, waarbij de invorderingsvrijstelling gefaseerd wordt afgeschaft (en de f 75 miljoen compensatie gefaseerd wordt overgeheveld) en een keuzeregime met betrekking tot toetreding tot de CAO-thuiszorg wordt voorgesteld. De leden van de PvdA-fractie juichen deze oplossing toe en zouden graag geïnformeerd worden over de precieze uitwerking, inclusief de eventuele budgettaire consequenties die al of niet binnen het budget van de belastingherziening opgelost zouden moeten worden.

De leden van de CDA-fractie vragen aanvullend uiteen te zetten hoe de groep er uit ziet die in aanmerking komt voor de invorderingvrijstelling. De regering beschrijft wel hoe de verdeling naar sociaal-economische positie er uitziet. Deze leden wensen een verdere differentiatie/verdeling van de beroepen die bestaan uit de kleine deeltijdbanen. Wat betekent de wijziging voor gastouders, overblijfmoeders en felicitatiediensten, etc?

De leden van de fracties van GPV en RPF zijn enigszins verbaasd over de zinsnede op blz. 64 van de nota dat het vervallen van de invorderingsvrijstelling voor alphahulpen in termen van emancipatie als een stap vooruit wordt gekwalificeerd, omdat daarmee de afhankelijkheid van de hoofdkostwinner zal verminderen. Kan niet met minstens evenveel reden worden verdedigd dat juist door het vervallen van de invorderingsvrijstelling de afhankelijkheid van de hoofdkostwinner wordt vergroot? Zonder aanvullende maatregelen zullen immers meer uren moeten worden gewerkt, voordat hetzelfde nettoloon wordt verkregen. Als daarvoor de mogelijkheid ontbreekt, wordt de afhankelijkheid van de hoofdkostwinner groter. Wat is de zienswijze van de regering in dezen? Kunnen alphahulpen op een compensatie rekenen voor het vervallen van de invorderingsvrijstelling? Zo ja, kan de regering met een rekenvoorbeeld illustreren wat hiervan het effect zal zijn?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de regering er niet voor voelt om «carry back» te verlenen ter zake van persoonsgebonden aftrek. Haar argument (blz. 106–107) is dat daarmee een gecompliceerde samenloop zou optreden met de regels over carry back van verliezen. Maar de persoonsgebonden aftrek die in het jaar zelf niet is vergolden, kan wel in latere jaren in aanmerking worden genomen (art. 6.1.1, lid 1, letter b). Daar is wel een oplossing gevonden voor de samenloop met carry forward van verliezen. Hier moet toch een mouw aan te passen zijn, desnoods door carry back van de persoonsgebonden aftrek naar (uitsluitend) box I toe te staan, als ware het een verlies uit box I. Bij mensen die alimentatie afkopen, kan het ontbreken van een mogelijkheid tot terugwenteling naar eerdere jaren een groot liquiditeitsprobleem geven. De regering bagatelliseert dit door erop te wijzen dat de meest extreme variant (degene die alimentatie afkoopt emigreert daarna) uitzonderlijk is. Maar de situatie dat alimentatie wordt afgekocht voor een bedrag dat groter is dan het belastbaar inkomen van dat jaar (zonder dat daarop emigratie volgt) is helemaal niet zo ongebruikelijk.

De regering lijkt ervan uit te gaan dat door de nieuwe regeling belastingplichtigen geneigd zullen zijn «zwart geld» uit het buitenland weer terug naar Nederland, binnen het zicht van de fiscus terug te brengen (vgl. blz. 316). Denkt zij dat dit een reëel uitgangspunt is als er geen generaal pardon wordt verleend met betrekking tot belastingheffing (inclusief heffingsrente) en boetes over het verleden, waarbij de fiscus onder de AWR 12 jaar terug kan gaan? Bestaan er voornemens om op dit punt een generaal pardon te verlenen?

Kan de regering toezeggen dat de benoeming in-actievenforfait wordt veranderd in anders-actievenforfait, zo vragen de leden van de fractie van GroenLinks. Voorts vragen zij – in relatie met het voorgaande – naar de precieze werking van de heffingskortingensystematiek. De niet betaald werkende partner ontvangt een algemene heffingskorting naar analogie van het recht op de huidige basisaftrek. Het is de leden van de fractie van GroenLinks niet helder geworden wat met de heffingskorting gebeurt indien de niet-betaald werkende partner de stap naar de arbeidsmarkt maakt en een zodanig klein arbeidsinkomen (<30% WML) ontvangt dat de heffingskorting niet geheel wordt benut. Waar blijft het «restant»? Zien deze leden het goed dat dit restant heffingskorting niet verrekend kan worden met de belastingafdracht van de partner? Werkt de systematiek dan nog stimulerend op het arbeidsaanbod?

De leden van de fractie van GroenLinks blijven het merkwaardig vinden dat de regering, zij bevestigt dit op blz. 89 van de nota, de nieuwe heffingskortingsystematiek zo nadrukkelijk ent op het oude stelsel en de hoogte van (delen van) de heffingkortingen zo sterk relateert aan de

samenstellende delen van het tarief eerste schijf. De voordelen van een dergelijke systematiek ontgaan deze leden. Het komt hun onnodig complex (moest het stelsel niet eenvoudiger worden?) en dwingend voor en zal niet aansluiten bij de beleving van de belastingplichtigen. Waarom bijvoorbeeld 65-minners een dubbel zo hoge heffingskorting krijgen als 65-plussers kan naar het oordeel van deze leden niet helder worden uitgelegd. Waarom kan het systeem van heffingskortingen niet louter alleen vormgegeven worden op grond van inkomenspolitieke overwegingen, waarbij alleen de afweging tussen eenvoud en rechtvaardigheid centraal kan staan?

De leden van de SGP-fractie hebben in hun inbreng voor het verslag op meerdere punten aandacht gevraagd voor de positie van gemoedsbezwaarden. Zij vragen of en in hoeverre de regering kan bevestigen dat de positie van gemoedsbezwaarden onder het regime van de Wet Inkomstenbelasting 2001 dezelfde zal zijn als die onder het huidige belastingstelsel. Wat bedoelt de regering in dit verband met de opmerking in de nota naar aanleiding van het verslag dat gemoedsbezwaarden die afzien van het recht op kinderbijslag, onder voorwaarden een beroep kunnen doen op de aftrekpost uitgaven voor levensonderhoud van kinderen jonger dan 27 jaar? Wat houden deze voorwaarden in?

De leden van de CDA-fractie vragen vervolgens een toelichting waarom de tarieven van 65-plussers in relatie tot 65-minners evenveel in procenten worden verlaagd. Uit kringen van ouderenbonden wordt gewezen op verschillen. Graag ontvangen zij een cijfermatige toelichting en een reactie op de commentaren van de ouderenbonden.

Deze leden hebben in de nota geen antwoord gekregen op hun vraag naar een reactie op het idee van lastenmaximering uit hun rapport De Moeite waard en verzoeken alsnog om een reactie. Past een dergelijke benadering bij het ontwikkelen van een flat-tax in box I?

Is de waarneming van de leden van de fractie van GroenLinks correct dat het saldo van de grondslagverbredende maatregelen nogal beperkt lijkt in relatie tot de totale heffingsgrondslag IB en in verhouding tot te continueren grondslagversmallende posten? Hoe beoordeelt de regering dit resultaat in het licht van haar eigen streven naar een bredere grondslag? Was een robuustere uitkomst niet wenselijker geweest?

De leden van de fractie van GroenLinks vragen voorts hoe hoog de niet-actievenkorting zou worden, gesteld dat het forfait omgezet wordt in een korting, onder de randvoorwaarde van (1) de huidige beschikbare budgettaire ruimte en (2) budgettaire ruimte IB '01. Wat is, in reactie op het gestelde op blz. 93, de omvang van de totale groep «inactieve» belastingplichtigen? Welk deel van deze groep heeft een belastbaar inkomen dat binnen de eerste schijf valt en welk deel komt hoger uit?

De leden van de fractie van GroenLinks vragen ook een reactie op de variant waarbij het onderscheid in de IB tussen 65-plussers en 65-minners vervalt en de aparte bepalingen met betrekking tot de heffingskorting(en) en tarieven voor 65-plussers plaats maken voor de reguliere algemene heffingskorting en tarieven in de eerste schijf. Kunnen de bewindslieden in beeld brengen wat de koopkrachteffecten en de budgettaire effecten zijn van een dergelijke variant?

3.2 Aftrekposten

De leden van de PvdA-fractie hebben in het verslag gevraagd naar de mogelijkheid een aftrek/korting in de loon- en inkomstenbelasting in het

leven te roepen met het oog op de inkoop van diensten in de sfeer van persoonlijke dienstverlening, zoals onder andere in de Emancipatie Effect Rapportage is gesuggereerd. De regering leunt in haar afwijzende reactie, zo constateren deze leden, zwaar op argumenten van uitvoerings-technische aard. Zou de gesuggereerde aftrek (uiteraard liefst in de vorm van een heffingskorting) ook budgettaire implicaties van enige omvang hebben?

Onderaan blz. 20 spreekt de regering van «gewrongen doelredeneringen», waartoe de symmetriegedachte aanleiding gaf. Wat bedoelt de regering hiermee, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Doelt zij op bepaalde beslissingen van de Hoge Raad, of gaat het om redeneringen van anderen, die niet in overeenstemming waren met het tot nu toe geldende recht, en die dus ook niet gesteund worden door het thans grotendeels nog geldende symmetriebeginsel?

Het betoog van de regering op blz. 21–22 maakt niet duidelijk waarom werknemers hun beroepskosten niet kunnen aftrekken, en ondernemers en personen met belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden wel. Gaarne ontvangen deze leden een nadere toelichting.

3.3 Inwonerschap: twee groepen belastingplichtigen

Hoe beoordeelt de regering, zo vragen de leden van de PvdA-fractie, het commentaar van sommigen dat de voorstellen inzake het keuzeregime voor buitenlandse belastingplichtigen erg lijkt op het Duitse regime terzake, en dat de ervaringen in Duitsland op dit punt, met name in de uitvoeringssfeer aanleiding geven tot veel problemen. Deze leden verwijzen in dit verband naar suggesties om de keuzeregeling te beperken tot personen wier inkomen voor 90% of meer in Nederland belast is, althans op een wijze waarop wordt voldaan aan de rechtspraak van het Europese Hof, en vragen het commentaar van de regering daarop.

Naar verluidt zijn de onderhandelingen met België inzake een nieuw Verdrag afgesloten, zo vervolgen de leden van de CDA-fractie. Uitgaande van de persberichten lijkt het erop dat nu loon verdiend in de werkstaat aldaar ook belast zal worden, vaker voor belastingplicht in Nederland geopteerd zal worden. Op welke punten zullen er vermoedelijk nog voor deze wetgeving wijzigingen worden overeengekomen?

3.4 Individualisering

De leden van de fracties van GPV en RPF lezen in de nota op blz.110 dat in de huidige Wet op de inkomstenbelasting bepaalde faciliteiten niet toegankelijk zijn voor ongehuwd samenlevenden en wel voor gehuwden. Kan de regering hiervan een opsomming geven? Kan de regering daarbij tevens vermelden welke faciliteiten hiervan wel toegankelijk zijn voor mensen die hebben gekozen voor een geregistreerd partnerschap?

De leden van de fracties van GPV en RPF blijven bezwaar maken tegen het voorgestelde recht voor ongehuwden om zelf te bepalen hoe hun relatie fiscaal moet worden gekwalificeerd. Zij lezen in de nota naar aanleiding van het verslag dat hiervoor is gekozen, omdat er «geen objectief criterium is, waarmee zonder grote uitvoeringsproblemen of privacy-gevoelige controle kan worden bepaald welke samenlevingsvorm aan de orde is». Pleit dit er nu juist niet voor om de huidige norm in de fiscale wetgeving te handhaven? Is de regering van mening dat in de huidige situatie de controle te wensen overlaat?

3.5 Partnerbegrip

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de argumenten van de regering in de nota naar aanleiding van het verslag om voor het partnerbegrip te kiezen zoals dat in voorliggend wetsvoorstel is opgenomen. In antwoord op de vraag van deze leden of het de bedoeling is, dat het voorgestelde partnerbegrip in alle landelijke wet- en regelgeving wordt opgenomen, zegt de regering dat specifieke wet- en regelgeving «(...) echter (kan) meebrengen dat daarvan wordt afgeweken». Deze leden vragen of de regering dit kan toelichten. In hoeverre is er dan sprake van consistentie?

4. Inkomen uit werk en woning

4.1.1 Algemeen

De leden van de PvdA-fractie zijn verontrust over de mogelijkheden die de voorgestelde boxenstructuur lijkt te bieden aan bijvoorbeeld huisjesmelkers en speculanten om het in hun bezit zijnde vermogen in box III in plaats van box II of I belast te krijgen. Deze leden constateren dat de regering deze analyse deelt en vragen haar op dit punt wijzigingen voor te stellen. Deze leden vragen de regering in dit verband ook te reageren op de brief van de wethouders Volkshuisvesting en Stadsvernieuwing van de vier grote steden, over de gevolgen van het schrappen van de onderhoudsaftrek voor de onderhoudsinspanningen van particuliere verhuurders in het kader van de stadsvernieuwing.

In hun inbreng voor het verslag opperden de leden van de PvdA-fractie dat het wellicht zinnig zou zijn om de diverse investeringsaftrekken in box I het karakter van een heffingskorting te geven in plaats van een aftrekpost. Met name met betrekking tot de investeringsaftrekken en de scholingsaftrekken menen zij geen of onvoldoende antwoord te hebben gekregen, en daarom verzoeken zij de regering alsnog op deze suggesties in te gaan.

De leden van de VVD-fractie merken op dat de regering op blz. 134 stelt dat in de jurisprudentie naar haar oordeel aan het begrip normaal vermogensbeheer een invulling wordt gegeven die te ruim is voor de toepassing van de boxenstructuur in de Wet IB 2001. Wat bedoelt de regering hier precies mee? Om welke jurisprudentie gaat het? Op welke punten is deze te ruim voor het nieuwe stelsel en waarom? De regering vervolgt met de constatering dat op dit punt een wijziging zou kunnen worden overwogen. Wat is precies de stand van zaken? Zal er nog een nota van wijziging komen voordat de Tweede Kamer over het wetsvoorstel stemt?

De regering stelt dat de kosten- en informeel-kapitaalarresten onder het nieuwe stelsel aan betekenis inboeten. Dat is een opmerking waarmee men nog vele kanten opkan, aldus deze leden. Zou de regering hierover een uitgebreide beschouwing kunnen geven? Zou zij bijvoorbeeld kunnen verduidelijken of de vennootschap die een converteerbare obligatie uitgeeft onder de nieuwe wet wel de waarde van het conversierecht ten laste van haar winst kan brengen?

De leden van de CDA-fractie vragen vervolgens waarom de bewindslieden wensen te komen aan de thans bestaande jurisprudentie betreffende normaal vermogensbeheer.

Deze leden voelen wel voor een wettelijke regeling krachtens welke kan worden vastgesteld of iemand of wel als ondernemer of wel als belegger

dient te worden aangemerkt. Daarbij zou ook voor grensgevallen een keuze voor de lange termijn kunnen worden ingevoerd. Een wettelijke regeling is gewenst om te voorkomen dat eerst door een langjarige ontwikkeling van de jurisprudentie op dit punt duidelijkheid kan worden verkregen. Gelet op de snelheid van de ontwikkelingen is het gewenst dat de ondernemer geruisloos een bedrijfsmiddel van de ene onderneming naar de andere kan overbrengen. Graag ontvangen zij een reactie van de bewindslieden op beide onderwerpen.

4.1.2 Aanpassing van het ondernemersbegrip

Ook de opmerking van de regering op blz. 137 dat zij bereid is te bezien of in meer gevallen van medegerechtigdheid het winstregime kan worden toegepast, behoeft volgens de leden van de VVD-fractie uitleg. Evenzo is onduidelijk wat de status is van de opmerking in de volgende alinea dat een evenwichtige aanpak zou inhouden dat ook personen die bepaalde geldleningen aan een onderneming verstrekken, fiscaal als ondernemer worden behandeld. Heeft de regering het voornemen deze door haar evenwichtig geachte aanpak via een nota van wijziging in het wetsvoorstel op te nemen? Zal daaraan een regeling ter voorkoming van dubbele heffing worden gekoppeld, op grond waarvan de kosten en rente van dergelijke leningen ook in alle gevallen aftrekbaar zullen zijn bij de onderneming?

Op blz. 140 staat dat degene die zijn onderneming tegen een winstrecht of een lijfrente heeft verkocht, onder dezelfde voorwaarden als onder de Wet IB 1964 ondernemer zal zijn. Dit is inderdaad wenselijk, maar het is de vraag of dit valt te rijmen met de tekst van de nieuwe wet. Immers, de overdragende partij is geen eigenaar meer van de onderneming. Gaat de regering er desondanks vanuit dat hij rechtstreeks verbonden is voor de verbintenissen van die onderneming, zo vragen deze leden. Evenzo is het wenselijk dat de huurder van een onderneming fiscaal ondernemer blijft, maar is het de vraag waarop de regering de veronderstelling baseert dat de huurder rechtstreeks verbonden is voor de verbintenissen van de onderneming.

De leden van de CDA-fractie merken op dat gelet op de door de bewindslieden gegeven beschouwing de inkomstenbelasting-ondernemer zou kunnen worden omschreven als de omzetbelasting-ondernemer die op redelijke gronden winst beoogt en verwacht te maken. De belegger-exploitant, verhuurder van onroerend goed beoogt geen winst te maken. Nader kan dan bepaald worden of de ondernemer bijvoorbeeld een schrijver ook in aanmerking dient te komen voor faciliteiten als de ondernemersaftrek. Kunnen de bewindslieden dit standpunt delen?

Deze leden vinden de beantwoording betreffende de reikwijdte van het criterium «rechtstreekse verbondenheid voor de schulden van de onderneming» niet duidelijk. Geldt voor deze aansprakelijkheid een formeel of een materieel criterium (blz.147)? Is volledige aansprakelijkheid noodzakelijk, of volstaat partiële aansprakelijkheid? In het laatste geval: hoe ver dient deze partiële aansprakelijkheid zich dan uit te strekken? De leden van de CDA-fractie vragen voorts wat de positie is van de betrokkenen bij de verhuur of huurkoop van een onderneming.

Op blz.144/145 wordt aangekondigd dat zal worden bezien of een overgangsregeling wenselijk is, zodanig dat de commanditaire vennoot die onder het nieuwe systeem niet langer kwalificeert als ondernemer/medegerechtigde niettemin tot het moment van vervreemding in box I kan blijven. Staking met uitstel van afrekening van de IB-claim is dan niet aan de orde. De leden van de CDA-fractie hechten er sterk aan dat een

dergelijke overgangsmaatregel inderdaad wordt getroffen. Voor de vele commanditaire vennoten die met het nieuwe regime worden geconfronteerd, betekent dit dat een optimale keuze mogelijk wordt om in Box I te blijven dan wel af te rekenen na 10 jaar.

Er is wel beschouwd geen aanleiding om de verschaffers van risicodragend kapitaal gerechtigd tot het liquidatiesaldo van het ondernemerschap uit te sluiten, zo menen deze leden. Iets anders is of deze commanditaire ondernemers faciliteiten als investeringsaftrek of een stakingsvrijstelling moeten genieten. Gelet op de beperkingen aangebracht ter zake van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek is het eerste punt voor de fiscus niet van belang. Er zijn argumenten om de stakingsvrijstelling op deze categorie niet van toepassing te doen zijn. Indeling van deze categorie commanditaire vennoten bij de ondernemers ex artikel 3.2.1.1a zou de wet ook overzichtelijker maken. Met twee categorieën ondernemers valt te leven.

Het artikel is ondanks de bewering van het tegendeel door de bewindslieden ingewikkeld, aldus de leden van de CDA-fractie. De redactie van Vakstudie nieuws schrijft: «Het jaarlijks moeten toepassen van dit artikel is een fiscale straf op zichzelf». Naar uit de stukken blijkt gaat het erom dat een belanghebbende een bedrijfsmiddel inbrengt met een lage boekwaarde, terwijl hij voor de veel hogere boekwaarde op de kapitaalrekening wordt gecrediteerd. De oplossing die prof. Giele aangeeft in de Fiscale monografie op blz. 63, «fiscale opwaardering van het bedrijfsmiddel met het negatieve bedrag, is minder inhalig en dus in dat opzicht minder fiscale straf». Een dergelijke oplossing verdient de voorkeur indien men hierover iets in de wet wil vastleggen.

In het verslag hebben de leden van de SGP-fractie hun bezwaren geuit omtrent een te rechtlijnige toepassing van het urencriterium en de gebruikelijkheidstoets ondernemerschap. Zij menen dat hierdoor de onder andere in de land- en tuinbouw veelvuldig voorkomende man/vrouwmaatschappen en -firma's onrechtvaardig en onevenredig kunnen worden getroffen. Anderzijds hebben deze leden wel begrip voor het feit dat personen die geen ondernemersrisico dragen ook niet van de ondernemersfaciliteiten dienen te profiteren. Zij vragen of de regering aan de hand van voorbeelden kan verduidelijken wat wel en wat niet onder de gebruikelijkheidstoets valt.

4.1.3 Overige wijzigingen winstbepaling zelfstandigen

Op blz. 147 omschrijft de regering een samenwerkingsverband als de situatie waarin een (objectieve) onderneming voor rekening van meer dan een persoon of lichaam wordt gedragen, aldus de leden van de VVD-fractie. Vallen daaronder ook de hiervoor genoemde gevallen van verhuur van een onderneming, en de overdracht daarvan tegen een lijfrente of een winstrecht? Is ook een commanditaire vennootschap met één beherend vennoot als een samenwerkingsverband aan te merken, ook al zijn de commandieten fiscaal geen ondernemer?

Naar aanleiding van de passages op blz. 150–151 over de vermogenstoets bij de FOR (fiscale oudedagsreserve) kan worden opgemerkt dat ten tijde van de recente afschaffing daarvan met ingang van 1998, het Wielockx-arrest van het Hof van Justitie al gewezen was. Dat arrest maakte duidelijk dat ook buitenlands belastingplichtigen, onder bepaalde voorwaarden, een FOR moeten kunnen vormen, aldus deze leden. Het is de vraag of de angst voor invorderingsproblemen bij een relatief beperkt aantal buitenlands belastingplichtigen, voldoende ernstig is om vele binnenlands belastingplichtigen met verliezen te laten «bloeden» door middel van een

verplichte opheffing van de FOR. Op blz. 151 zegt de regering dat de lijfrente die is aangekocht ten laste van de stakingswinst (mede bestaande uit vrijval van de FOR), valt onder het pensioenartikel in belastingverdragen. Hoe valt dit te rijmen met het standpunt van de staatssecretaris van Financiën in de cassatieprocedure in de Wielockx-zaak? Daar betoogde de staatssecretaris met verve dat de FOR geen pensioen is. In zijn noot bij het arrest van de HR in deze zaak in BNB 1998/174 betoogt Wattel dat de FOR-lijfrente valt onder het restartikel van belastingverdragen.

Op blz. 152, zo vervolgen de leden van de VVD-fractie, staat dat de belaste afname van een FOR die is gevormd onder de Wet IB 1964, onder de nieuwe wet door een aansluitingsbepaling in het overgangsrecht moet worden aangemerkt als winst uit onderneming. Het is de vraag of deze fictie uit het overgangsrecht ook doorwerkt in de toepassing van belastingverdragen, nu de FOR onder de huidige wetgeving niet ten laste van ondernemingswinst is gevormd. Ten aanzien van de opheffing van de FOR onder huidig recht verwijst de regering op blz. 152 naar art. 3, lid 3, onderdeel a van de Wet IB 1964. De vraag is echter hoe het naar huidig recht zit met de opheffing van een FOR die door een buitenlands belastingplichtige is gevormd op basis van het Wielockx-arrest. Op die vraag is het antwoord van de regering niet adequaat. Op buitenlands belastingplichtigen is art. 3 van de Wet IB 1964 namelijk niet van toepassing.

De vraag van de leden van de CDA-fractie over de uitvoering van art. 3.2.2.1a was gericht op de gevolgen voor de verliesverrekening. Het probleem, en daar gaat de regering niet op in, zit volgens de leden van de VVD-fractie in de gevolgen indien door navordering, ambtshalve vermindering of de beslissing in een procedure de winst over een voorgaand jaar op een ander bedrag wordt vastgesteld. Dit speelt ongeacht de vraag of er sprake is van verliezen. Het probleem is hoe de nadere vaststelling over het voorgaande jaar formeel uitwerkt ten aanzien van de maximale verliesverrekening, die immers gekoppeld is aan de winst van voorafgaande jaren.

Op blz. 167 stelt de regering dat het voor de ruilfaciliteit van art. 3f Uitvoeringsregeling IB 1990 niet van belang is of er een fiscale eenheid wordt aangegaan. Het eerste lid, onderdeel b van deze bepaling eist echter wel degelijk dat de verkrijgende vennootschap is opgericht om een fiscale eenheid aan te gaan met de overgenomen vennootschap, zo merken de leden van de VVD-fractie op.

Het urencriterium leidt tot veel geschillen, aldus de leden van de CDA-fractie, is derhalve moeilijk toepasbaar en plaatst de ondernemer die vakbekwaam is op een achterstand tegenover zijn minder bekwame collega die meer uren nodig heeft. Een regeling afhankelijk van de winst is aanvaardbaar en uitvoerbaar. Indien er teveel kosten mee gemoeid zijn dan zal de regeling versoberd moeten worden. De wetgever moet te allen tijde voorkomen dat de kwaliteit van de wet beneden de maat raakt.

De leden van de CDA-fractie vragen de bewindslieden vervolgens in te gaan op het arrest van de Hoge Raad (nr. 34 217) waarin is vastgelegd dat belastinguitstel niet kan worden aangemerkt als belastingontwijking in de zin van de fusierichtlijn.

Om welke reden(en) is de term «belastingontwijking» niet overgenomen, zo vragen de leden van de CDA-fractie. De conclusie van M.P.van Scheijndel en R.J. de Vries, zoals uiteengezet in brief (FIN-99–689),

constateert onder andere ongewenste effecten en strijdigheid met de fusierichtlijn. Willen de bewindslieden op deze kritiek reageren.

4.2.1 Arbeidskosten

De leden van de PvdA-fractie hebben al eerder opgemerkt in principe de afschaffing van de werkelijke kostenaftrek te steunen, maar in het bijzonder aandacht te willen vragen voor de kosten van rechtsbijstand bij arbeidsconflicten. In het algemeen overleg op 8 december jl. heeft de regering gesteld voor deze categorie geen uitzondering te willen maken. Niettemin blijft het mogelijk om elders in het systeem voor deze categorie uitgaven een tegemoetkoming te creëren. Zou de regering in dit licht haar oordeel willen geven over de mogelijkheid om in de sfeer van arbeidgebonden aftrekposten in box I een aftrekpost op te nemen? In de nota naar aanleiding van het verslag stelt de regering dat bij het afschaffen van de werkelijke kostenaftrek geen specifieke groepen worden getroffen. De leden van de PvdA-fractie vragen de regering te laten zien dat dit ook geldt voor kunstenaars en vragen haar een oordeel te geven over de mogelijkheid de artiestenregeling niet slechts voor free-lancers maar ook voor artiesten in loondienst te laten gelden.

Meer in het algemeen kan worden vastgesteld dat de regering voorstelt een aantal aftrekposten af te schaffen (met name in de sfeer van reiskosten en werkelijke kosten gemaakt in verband met arbeid of werkzaamheden), waarbij op zijn minst impliciet sterk geleund wordt op het vermogen van werknemers om een eventuele vergoeding van deze kosten in de verhouding tot de werkgever aan de orde te stellen, aldus deze leden. Eén van de redenen om hier tot nu toe niet voor te kiezen hing samen met de gedachte dat dit voor de werknemer niet altijd een reële mogelijkheid betrof en dat er ook overigens meer algemene publieke doelen werden gediend met een overheidsstimulans (door middel van het creëren van een aftrekpost) op deze gebieden, bijvoorbeeld het stimuleren van arbeidsparticipatie bij de reiskostenaftrek en scholing en employability bij de werkelijke kosten aftrek. Wat is er inmiddels veranderd waardoor deze redenering inmiddels niet meer op zou gaan? Neemt de regering in haar rol als werkgever zich zelf bijvoorbeeld voor in de komende onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden meer ruimte te scheppen voor tegemoetkomingen op deze gebieden nu de werknemer zich wellicht zelf minder opleidingsinspanningen zal getroosten ten gevolge van het afschaffen van de werkelijke kostenaftrek? Of neemt zij zich voor in de komende onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden meer ruimte te scheppen voor tegemoetkomingen aan de werknemer met betrekking tot reiskosten (daar waar OV geen alternatief is), omdat de aftrekbaarheid van zulke kosten voor de werknemer beperkt wordt? Veronderstelt de regering, met andere woorden, hier een terug- of afwenteling?

De leden van de PvdA-fractie benadrukken dat deze voorbeelden niet geheel willekeurig gekozen zijn, omdat er door diverse commentatoren op wordt gewezen dat het met name werknemers in de overheids- of semi-overheidssector zouden kunnen zijn die als eersten geconfronteerd worden met een werkgever die bij het afschaffen van de aftrekposten niet zal reageren met ruimere vergoedingen van werkgeverszijde. Ook op deze stelling vernemen zij gaarne het commentaar van de regering.

Bij de afschaffing van de werkelijke kostenaftrek gaat het steeds over de meer dagelijkse kosten, zo vervolgen de leden van de CDA-fractie. Een werknemer kan echter ook een geschil hebben met zijn werkgever over ontslag. Men kan moeilijk van de werkgever verwachten dat hij voor de kosten van juridische bijstand een vergoedingsregeling treft. Het lijkt hun

daarom gewenst dat voor dit type kosten een aftrekpost in het leven wordt geroepen. Er is ook de problematiek van musici in dienst bij een orkest die zelf hun instrument moeten bekostigen, van de leden van de rechterlijke macht, en geestelijken die zelf hun ambtskledij moeten bekostigen. Er is dus behoefte aan een regeling voor buitengewone arbeidskosten die in de wet of in een ministeriële regeling nader worden omschreven. Zijn de bewindslieden daartoe bereid? Gaat de regering voorts niet te gemakkelijk uit van de veronderstelling dat de werkgever de noodzakelijke kosten vergoedt? Hoe is dat bijvoorbeeld geregeld in de onderwijssector?

De leden van de fractie van GroenLinks nemen kennis van de ongewijzigde opvatting van de regering over het «restant» arbeidskostenforfait, dat de regering zegt te willen handhaven. Het feit dat werkelijke kosten niet langer in aftrek worden toegelaten, maakt de argumentatie voor handhaving van het arbeidskostenforfait niet sterker. Men zou eerder denken dat wie een klein forfait in stand laat, over zich afroept dat juist dan een aftrek van werkelijke kosten mogelijk moet blijven, aangezien de werkelijke kosten snel boven het vaste forfait uitstijgen. De leden van de fractie van GroenLinks vragen de regering opnieuw zich hierop te beraden en afschaffing van het gehele arbeidskostenforfait te overwegen.

De leden van de fracties van GPV en RPF zijn (nog) niet overtuigd van de redelijkheid om de werkelijke kostenaftrek te laten vervallen. Zij vinden dat de belastingheffing moet plaatsvinden over de inkomsten, waarbij het van redelijkheid getuigt dat de gemaakte kosten die deze inkomsten mogelijk maken, hiervan worden afgetrokken. Deze leden krijgen de indruk dat de verlaging van het arbeidskostenforfait een legitimering is voor het afschaffen van de werkelijke beroepskostenaftrek. Is deze indruk juist? Deelt de regering de mening van genoemde leden dat het handhaven van een arbeidskostenforfait, waardoor er in de belastingheffing rekening mee wordt gehouden dat voor de verwerving van inkomsten kosten moeten worden gemaakt, de rechtsgrond om de werkelijke beroepskostenaftrek te schrappen verkleint?

De leden van de fracties van GPV en RPF vragen de regering of ze ook van mening is dat door werknemers gedane uitgaven voor kinderopvang zijn te typeren als kosten die noodzakelijk zijn voor het verkrijgen van inkomsten. Zo ja, is het dan niet merkwaardig dat hiervoor de symmetriegedachte nog wel geldt?

De leden van de CDA-fractie vragen of het voorstel niet een fundamentele inbreuk betekent op de rechtsgrondslag voor de heffing over zuiver arbeidsinkomen en of dit niet leidt tot onredelijke uitkomsten. De gemiddelde aftrek beweegt zich tussen f 5 566 en f 9 919. Dit is toch substantieel hoger dan het forfaitaire bedrag van f 1 263?

De leden van de fractie van GroenLinks zijn benieuwd van de regering te vernemen hoeveel voor verschillende inkomensgroepen de netto waarde van het huidige arbeidskostenforfait bedraagt en wat het saldo is van de netto voordelen uit hoofde van het «restant» arbeidskostenforfait en de nieuwe arbeidskorting voor dezelfde inkomensgroepen. Waar ligt het «omslagpunt» in het voorstel van de regering? Waar komt het omslagpunt te liggen indien het arbeidskostenforfait geheel wordt afgeschaft en de opbrengst daarvan niet wordt besteed aan verhoging van de arbeidskorting?

4.2.2 Resultaat uit overige werkzaamheden

Op blz. 179 stelt de regering dat onder het nieuwe regime geleidelijk aan

minder geschillen zullen voorkomen dan thans, omdat toedeling van kosten minder discussie oplevert dan een jaarlijks terugkerende vraag of kosten aftrekbaar zijn of niet. De strekking van deze opmerking is de leden van de VVD-fractie niet duidelijk. Naar huidig recht gaat de discussie er meestal over of iemand inkomsten uit andere arbeid heeft, en dus kosten kan aftrekken. Dergelijke discussies zullen er ook onder de nieuwe wet blijven.

Op blz. 180 motiveert de regering de «meesleepregeling» met het argument dat koerswinsten ook belast zouden zijn geweest als het vermogensbestanddeel deel had uitgemaakt van het betrokken ondernemingsvermogen. Waarom wordt deze redenering niet gevolgd als het vermogensbestanddeel door een niet gelieerde derde ter beschikking wordt gesteld, zo vragen deze leden. Verder zegt de regering dat zij onderkent dat de afrekenverplichting die uit de meesleepregeling voortvloeit, onredelijk kan uitwerken. Zij is bereid te bezien of het wenselijk is het voorstel op dit punt aan te passen. Wanneer zal daarover meer bekend zijn; voordat de Tweede Kamer over het voorstel stemt?

Ten aanzien van de administratieplicht van bijvoorbeeld iemand die incidenteel publiceert, zal een probleem zijn dat hij zich vermoedelijk niet realiseert dat de administratieplicht bestaat. Het verdient aanbeveling, indien die plicht er toch komt, daarop duidelijk te wijzen in de toelichting op het aangiftebiljet, aldus de leden van de VVD-fractie.

Wat wordt op blz. 183 bedoeld met «grote verschillen in de vorderingen en schulden» waardoor toepassing van het kasstelsel wordt uitgesloten? Aan welke orde van grootte moet men dan denken, zo vragen deze leden. Hoe zit het met een auteur van enkele boeken of artikelen, die jaarlijks van de uitgever in het voorjaar de royalties krijgt over het voorgaande jaar? Aan het einde van het jaar heeft hij een vordering op de uitgever, en de omvang daarvan kan per jaar nogal schommelen. Mag deze auteur daarom niet op kasbasis administreren? De fracties van het CDA en van D66 hebben de vraag gesteld waarom de ondernemer zelf veelal kan kiezen of in de onderneming gebruikte vermogensbestanddelen tot het ondernemingsvermogen behoren, terwijl degene die onder de meesleepregeling valt die keuzemogelijkheid mist. De beschouwing van de regering op blz. 186 gaat om deze vraagstelling heen, zo menen de leden van de VVD-fractie.

Ten aanzien van de uitbreiding van het resultaat uit overige werkzaamheden met betrekking tot het terbeschikking stellen van vermogensbestanddelen erkent de regering dat in veel gevallen arbitrage niet aan de orde zal zijn. De leden van de CDA-fractie betwijfelen of er dan nog wel een anti-misbruikbepaling nodig is. Zij verwijzen naar de argumenten van de NOB.

Deze leden constateren vervolgens dat de situatie dreigt dat er drie categorieën ondernemers ontstaan. De «echte» van artikel 3.2.1.2., de ondernemer ex artikel 3.2.1.1a. en degene die resultaat uit een werkzaamheid geniet. De laatste categorie is weer onder te verdelen in «ondernemers» die wel en «ondernemers» die niet ondernemer zijn voor de heffing van de omzetbelasting. Ten einde enige vereenvoudiging te realiseren, zouden de regels voor diegenen die resultaten uit werkzaamheden genieten en ondernemers zijn voor de heffing van de omzetbelasting, samengevoegd kunnen worden met de ondernemers van de tweede categorie. Voor beide groepen kunnen dezelfde regels gelden. Er blijft dan slechts een restgroep over als genieters van resultaat uit werkzaamheden. De administratieve verplichtingen voor deze groep, schrijvers (waaraan door de Belastingdienst zware eisen kunnen worden

gesteld ook ten aanzien van de duur van de bewaring van een enkel artikel) en uitoefenaren van een geestelijk ambt, kunnen dan ook tot de huidige beperkt worden. Veel van de in de nota naar aanleiding van het verslag genoemde bezwaren vervallen dan.

De leden van de CDA-fractie missen voorts een beschouwing over de genieters van stakingsuitkeringen die zonder bezwaar toch onder de restgroep gebracht zouden kunnen worden.

In de nota wordt ter zake van de het rendabel maken van vermogen (in te delen bij de ondernemers van de tweede categorie) verwezen naar de meetrekregeling van het aanmerkelijkbelangregime. De wet wordt duidelijker en systematischer indien in beide gevallen de betrokken personen dezelfde zijn, zo menen deze leden.

De leden van de CDA-fractie bepleiten het handhaven van de aftrekbaarheid van de werkelijke kosten. De regering gaat zich in de beantwoording in de nota wat te gemakkelijk verschuilen achter het feit dat geopteerd kan worden voor overige werkzaamheden. Kan een aantal voorbeelden worden gegeven van wanneer sprake is van overige werkzaamheden? Waarom zijn daar wel de werkelijke beroepskosten aftrekbaar, terwijl er geen sprake is van een onderneming? Waar ligt de scheidslijn tussen inkomen uit dienstbetrekking en overige werkzaamheden? Ligt verschuiving naar overige werkzaamheden niet voor de hand, nu de werkelijke beroepskosten niet meer aftrekbaar zijn?

4.2.3 Loon

Uitvoering van beide heffingen door één orgaan verdient naar het oordeel van de leden van de VVD-fractie stellig aanbeveling. Zij realiseren zich dat de organisatie van de uitvoeringsinstanties voor de werknemersverzekeringen politiek gevoelig ligt, maar dat zou geen reden moeten zijn om een zo «voor het oprapen liggende» mogelijkheid tot vereenvoudiging en administratieve lastenverlichting te mijden.

De leden van de fractie van GroenLinks wachten met grote belangstelling de verschillende activiteiten, in werkgroep en commissieverband, af die harmonisatie van het loonbegrip tot doel hebben. Zij benadrukken dat de bewindslieden hier geschiedenis kunnen schrijven. Een werkelijk eenvormig loonbegrip zou een revolutionaire vereenvoudiging van het geheel der fiscale en niet fiscale wet- en regelgeving teweeg kunnen brengen. De leden van de fractie van GroenLinks hebben genoteerd dat het kabinet er werk van maakt en hopen op een spoedig resultaat. Zijn er termijnen waaraan het kabinet zichzelf wil houden? Willen de bewindslieden een korte beschouwing wijden aan de suggestie dat de Belastingdienst de uiteindelijke instantie dient te worden waar premies worden geïnd en inkomensafhankelijke regelingen worden afgerekend?

4.3.1 Algemeen

De leden van de CDA-fractie vragen of de bewindslieden de positie van de ouderen niet onderschatten op blz.205 van de nota. Het probleem van het «opeten» van het eigen huis komt relatief veel voor. Realiseert de regering zich dat dit over het algemeen mensen zijn die geen spaargeld meer hebben, buiten het eigen huis, en daarom ook niet kunnen profiteren van de vrijstelling in de FRH (forfaitaire rendementsheffing)? Zou het niet redelijk zijn toch een voorziening voor deze categorie mensen te maken? Zijn de bewindslieden van oordeel dat de stimulering van het eigen woningbezit dit rechtvaardigt? Kunnen zij dit cijfermatig onderbouwen? Of ontbreken gegevens over de instrumentele werking en gaat het hier louter

om een eigen gedachte dat de prijzen van woningen aanzienlijk zullen dalen. Waarom zijn zij dan van oordeel dat een hoog prijsniveau goed is, hoewel dat de toetreding tot de rangen van eigen woningbezitters met name voor jongeren belemmert?
De leden van de fractie van GroenLinks hebben er met spijt kennis van genomen dat de bewindslieden weigeren hun eigen karwei af te maken en het voorstel van GroenLinks om de eigen woning in box III te plaatsen, afwijzen. Zelfs in de landbouwsector zijn koeien niet meer heilig. Waarom weigert de regering de realiteit onder ogen te zien dat de hypotheek-renteaftrek steeds meer gebruikt wordt voor vermogensopbouw? Waarom laat zij de grondslagversmalling uit hoofde van de aftrek geheel ongemoeid?

De leden van de fractie van GroenLinks vragen de regering de gepresenteerde tabel op blz. 177, waaraan de collega's van de VVD-fractie met zoveel vlijt hebben gesleuteld, te beschouwen in het licht van inkomenspolitieke en vermogenspolitieke overwegingen. Is het vanzelfsprekend dat de overheid ongeacht het aanwezige inkomen en de groeiende vermogens nog steeds grote sommen geld besteedt aan zowel koop- als huurwoningen? Is een meer gerichte benadering niet logisch, zodat overheidsgeld slechts besteed wordt waar het werkelijk nodig is?

De leden van de fracties van GPV en RPF betreuren het dat de regering zelfs een brede discussie over de fiscale behandeling van de eigen woning uit de weg gaat. Dit weerhoudt genoemde leden er niet van hierover vragen te stellen. Zij merken op dat in tegenstelling tot de hypotheekrente-aftrek het huurwaardeforfait aan een maximum is gebonden. Dit achten de genoemde leden niet wenselijk. Ook bij een huurwoning geldt immers, hoe duurder het huis, hoe hoger de huur. Is het niet billijk om, indien de uitstaande hypotheek hoger is dan 1,3 miljoen en alle rente dus aftrekbaar is, de maximering van het eigen woningforfait te laten vervallen?

De leden van de SP-fractie delen de mening van de regering dat bij een bijleenhypotheek geen sprake meer is van rechtmatig gebruik van de hypotheekrenteaftrek. Er wordt dan immers meer hypotheek genomen om de rentebetalingen te kunnen betalen. Is er bij de aflossingsvrije hypotheken ook niet sprake van een duidelijk fiscaal gemotiveerde hypotheekvorm?

De leden van de PvdA-fractie hebben met waardering en belangstelling kennis genomen van de reactie van de regering, tijdens het algemeen overleg op 8 december jl., op de analyse van deze leden dat de wetsvoorstellen zouden kunnen leiden tot een toename in de populariteit van aflossingsvrije hypotheken zonder einddatum; een toename die vanuit het oogpunt van het bevorderen van eigen woningbezit, maar ook vanuit budgettaire motieven, ongewenst is. Zij verzoeken de regering op dit punt nadere voorstellen te ontwikkelen. Zijzelf zoeken naar oplossingen in de richting van het stellen van nadere voorwaarden aan de termijn waarbinnen een hypothecaire lening moet zijn afgelost, wil de rente op deze lening aftrekbaar blijven. Op die manier zou een vergelijkbaar regime ontstaan met dat wat thans met betrekking tot de hypotheken die worden gecombineerd met kapitaalverzekeringen (spaarhypotheken e.d.), wordt voorgesteld. Bij de uitwerking van deze voorstellen verzoeken deze leden de regering daarbij overigens nauwkeurig na te gaan of er, in ieder geval voor zover het bestaande hypotheeknemers betreft, groepen bestaan die om redenen van een kwetsbare inkomenspositie (te denken valt aan uitkeringsgerechtigden of ouderen met een pensioentekort) in meerdere of mindere mate zouden moeten worden uitgezonderd.

Op blz. 194 van de nota naar aanleiding van het verslag wordt een onderverdeling gegeven van hypothecair gefinancierde woningen naar hypotheekvorm. Kan de onderverdeling van de laatste 10 jaar worden verstrekt, zo vragen de leden van de CDA-fractie. De bewindslieden constateren dat de rente op hypothecaire leningen op een woning van meer dan 100% van de koopsom als aftrekbare kosten in aanmerking wordt genomen, mits aan de hand van schriftelijke bewijzen is te staven dat de lening wordt gebruikt voor onderhoud of verbetering van de woning. Hoe wordt dat gecontroleerd? Wat te doen aan de situatie waar de hypotheekverstrekker en de taxateur dezelfde persoon zijn? Hoe is te controleren dat de woning niet kunstmatig te hoog wordt geschat om toch maar een hogere hypotheek te kunnen krijgen? Zijn de bewindslieden voldoende op de hoogte van dergelijke praktijken, zo vragen deze leden.

De leden van de fractie van GroenLinks zijn het niet eens met de argumentatie van de regering inzake het maximum in het huidige huurwaardeforfait en de onbeperkte hypotheekrente-aftrek. Zij betreuren het dat de bewindslieden niet overgaan tot een aanscherping van de bepalingen betreffende de in aftrek toe te laten hypotheekrente. De regering heeft hun vrees voor overfinanciering niet weggenomen en heeft niet weerlegd dat de hypotheekrente in sommige situaties in aftrek wordt toegelaten waar deze aftrek geen doel meer heeft: namelijk het stimuleren van het eigen woningbezit. Deze leden vragen verheldering van de alinea midden op blz. 183 van de nota, waar de regering stelt dat bij aankoop van een woning het bedrag dat «over blijft» niet aan de eigen woning mag worden gekoppeld. Wat wordt hier precies bedoeld? Betreft het hier uitsluitend een toets op de aanwending van hypothecaire leningen die meer dan 100% van de aankoopwaarde van de eigen woning bedragen? Gaat de Belastingdienst ook eerste hypotheken toetsen? Wat betekent deze toets in de casus van de heer Kalshoven?

Kunnen de bewindslieden voorts uiteenzetten op welke wijze wordt tegengegaan dat met de IB'01 hypotheken worden opgeblazen tot het maximaal toelaatbare wegens de arbitrage tussen box I en box III? Moeten de leden van de fractie van GroenLinks nu constateren dat er geen lek van Vermeend bestaat? Hoe is dit lek dan gedicht?

Het heeft de leden van de SP-fractie verbaasd dat de regering ontkent dat de onbeperkte hypotheekrenteaftrek een opdrijvend effect heeft op de huizenprijzen. Zij zouden graag een reactie zien op de rapportage van de DNB hierover in het kwartaalbericht van september 1999. Wordt hierin niet geconcludeerd dat de financieringslasten een van de drie determinanten zijn van de prijsstijgingen in de woningmarkt? Hebben nieuwe hypotheekvormen deze financieringslasten niet juist gedrukt door optimaal gebruik van de aftrek?

De leden van de VVD-fractie begrijpen uit blz. 209 van de nota dat, indien na echtscheiding de vrouw blijft wonen in een woning die eigendom is van de man, de man de rente niet meer kan aftrekken. Dit kan toch niet de bedoeling zijn?

Waaruit valt te verklaren dat de opbrengst van belastingen en premies bij het huurwaardeforfait en de overdrachtsbelasting in procenten uitgedrukt in de jaren 90–99 het meest zijn gestegen, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Geeft dat geen aanleiding deze belastingen te verlagen? De gemiddelde verkoopprijs over de eerste helft van 1999 is met ruim 47% gestegen ten opzichte van de gemiddelde verkoopprijs in de eerste helft van 1995. Wat zijn daarvan de consequenties voor het huurwaardeforfait in 2000 en latere jaren? Hoeveel hoger zal de waarde-index voor alle

woningen in 2000 uitkomen dan de consumentenprijsindex van het CBS over de periode 1995 tot 1999?

Is het niet verstandig om duidelijk vast te leggen dat de «eigen woning regeling» slechts geldt voor in Nederland gelegen woningen of dat er geen keuzemogelijkheid is indien één van beide woningen in het buitenland staat, zo vragen deze leden. Heeft de partner het recht op bewoning van de woning die de vroegere in gemeenschap van goederen gehuwde echtelieden nog steeds samen in eigendom toebehoort, terwijl de hypothecaire lening ter financiering van het huis ook nog voor rekening van beide partijen is, dan geldt voor deze thans het huurwaarde-forfait en kan betrokkene de helft van de verschuldigde rente in aftrek brengen. In de voorgestelde regeling moet de achterblijvende partner de helft van het huurwaarde forfait als alimentatie opgeven, doch kan slechts de helft van de hypotheekrente in aftrek brengen. Ten einde allerlei in de gegeven situatie vaak moeizame discussies te voorkomen, is het wenselijk voor bestaande gevallen de huidige situatie voort te zetten, dit ook om te voorkomen dat de achterblijvende partner in financiële problemen komt. Ook uitvoeringstechnisch is het voor betrokkenen eenvoudiger dat de regeling voor de hele woning van toepassing is, zo menen deze leden. Naar hun oordeel gaat het hierbij typisch om een belastinguitgave met als bijzonderheid dat deze toeneemt naarmate de genieter en zijn eventuele partner over meer middelen/ mogelijkheden (meer draagkracht) beschikken om een duur huis te kopen. Deze leden vragen een uitgewerkte berekening/ schatting van het bedrag van de door deze regeling gederfde belasting. Deze vraag wordt ingegeven door de gedachte dat door het schrappen van deze regeling middelen vrij zouden kunnen komen ten einde de overgangsregeling in de sfeer van de kapitaalverzekeringen voor allen wat vriendelijker te kunnen maken.

De leden van de CDA-fractie fractie vragen voorts een reactie op de cases (drie stuks) die in brief van een burger d.d. 8 december jl. (FIN-99–712) aan de vaste commissie voor Financiën zijn voorgelegd (zie bijlage).

Met betrekking tot de vordering tot overbedeling heeft de regering een regeling voorgesteld, zo vervolgen deze leden. Hetzelfde geldt ter zake van het opvolgend vruchtgebruik. Het is redelijk om voor de gevolgen van een zuiver vruchtgebruik een analoge regeling te treffen. Testamenten kan men dan maken zonder belemmeringen in de sfeer van de inkomstenbelasting.

Is het correct, zo vragen de leden van de fractie van GroenLinks, dat de liberale collega»s de belastingderving die samenhangt met het spaar- en beleggingsdeel van diverse hypotheekvormen, zijn vergeten op te nemen in de tabel? Hoeveel bedraagt deze belastingderving in de gepresenteerde jaren? Deze leden vragen opnieuw waarom het eigen woningforfait in artikel 3.6.3 aan een maximum is gebonden. Is de regering bang dat de rijken weer naar Belgie gaan?

4.3.3 Kapitaalverzekering voor eigen woning als hoofdverblijf

Op de vraag waarom geen kapitaalverzekering eigen woning bij de eigen BV kan worden afgesloten, wordt onder meer geantwoord: *«Men kan zich nu eenmaal niet bij zichzelf verzekeren.»* (nota, blz. 103). Sinds wanneer zijn een natuurlijk persoon en een rechtspersoon als een besloten vennootschap juridisch dezelfde persoon, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. Is de indruk van deze leden juist dat het voorgestelde regime inzake kapitaalverzekeringen eigen woning, feitelijk impliceert dat fiscale faciliëring beperkt is tot maximaal 30 jaar per contract en tot aan de maximale vrijstellingswaarde één maal per leven? En is de indruk van

deze leden juist dat een kapitaalverzekering met een looptijd van minder dan 20 jaar niet voor vrijstelling van de forfaitaire vermogensrendementsheffing in aanmerking komt? Neemt dit dan geen prikkel weg tot aflossing van hypotheken binnen 20 jaar?

Op blz. 217 suggereert de regering dat polissen met een looptijd van minder dan 20 jaar onder het gunstige nieuwe regime gebracht zouden kunnen worden door de looptijd te verlengen tot minimaal 20 jaar. Als de polis al geruime tijd loopt, zal het gevolg dan zijn, mede in verband met de eisen aan de «bandbreedte» van de jaarlijkse premies, dat de uitkering uit de polis hoger wordt dan de hypothecaire schuld, zo merken de leden van de VVD-fractie op.

Op blz. 220 gaat de regering in op de situatie waarin tussen verkoop van de oude en aankoop van een nieuwe woning enige tijd een huurwoning is aangehouden. Als in die periode een peildatum ligt, wordt de polis in Box III betrokken. Waaruit zal de (tijdelijke) huurder die heffing kunnen betalen, zo vragen deze leden. Verder zegt de regering hier dat, als er geen jaareinde in de huurperiode zit, de *kans* bestaat dat de kapitaalverzekering de rendementsgrondslag van Box III niet beïnvloedt. Zijn er dan omstandigheden waaronder die beïnvloeding wel plaatsheeft, hoewel op de peildatum geen sprake is van een polis die in Box III valt?

De argumentatie van de regering ten aanzien van de kapitaalverzekering bij de eigen BV (blz. 221–222) achten de leden van de VVD-fractie hoogst discutabel. De regering stelt dat het risico in materiele zin niet aan een derde wordt overgedragen, en dat de premies in economische zin het vermogen van de belastingplichtige niet verlaten. Daarmee ontkent zij de rechtspersoonlijkheid van de BV. De hele fiscale problematiek van de directeur-grootaandeelhouder (dga) wordt juist veroorzaakt doordat de betrokkenen BV en d.g.a. vaak economisch als een geheel, als «hun eigen geld» benaderen, terwijl de fiscus juist verlangt dat BV en d.g.a. met elkaar handelen als onafhankelijke partijen. In de redenering van de regering zou een pensioen in eigen beheer voor de d.g.a. ook niet zijn toegestaan. Overigens kan ook bij een BV waarin de verzekeringnemer een minderheid van de aandelen heeft, en waarin dus geen sprake is van «een pot nat», geen gefaciliëerde polis worden afgesloten.

De regering stelt dat een kapitaalverzekering bij de eigen BV veelal voortvloeit uit het nastreven van een fiscaal aantrekkelijk resultaat. Dit ontgaat de leden van de VVD-fractie. Waaruit bestaat het fiscale voordeel? Er is wel een commercieel voordeel: ervan uitgaande dat de tarieven van de verzekering zakelijk zijn (dat eist de inspecteur) komt de winstmarge niet toe aan een externe verzekeraar maar aan de eigen BV. Bij een contract met een externe verzekeraar is de winstmarge belast met 35% vennootschapsbelasting (vpb), en daarbovenop eventueel heffing in Box III over fictief rendement bij aandeelhouders van de verzekeraar. Bij een verzekering bij de eigen BV is de winstmarge bij de BV eveneens onderworpen aan Vpb, en daarna nogmaals, tegen het werkelijke bedrag, aan 30% ab-heffing. Voor de fiscus is een contract met de eigen BV dus aantrekkelijker.

De regering stelt voorts (blz. 221–222) dat een professionele verzekeraar een optimale mogelijkheid biedt dat de hypotheek ook inderdaad uit de polis kan worden afgelost. Waarom kan dat bij een eigen BV niet worden gewaarborgd? (Denk aan de eis uit art. 80c Wet IB 1964 oud (lijfrente bij de eigen BV), dat verlangde dat de uitkeringen redelijkerwijs zeker waren gesteld.) Overigens is de kapitaalverzekering bij de eigen BV al sinds jaar en dag onder de Wet IB 1964 toegestaan. Zijn er gevallen bekend waarin het door de regering geschatte risico zich in de praktijk inderdaad heeft

voorgedaan? Om hoeveel gevallen per jaar gaat het? Hoeveel procent van de verzekeringen bij de eigen BV is dat? Zoals de leden van de VVD-fractie al eerder in het verslag en in het nader verslag hebben opgemerkt, zien zij niet in waarom de kapitaalverzekering eigen woning niet bij de eigen BV kan worden afgesloten dan wel waarom deze onder de meesleepregeling valt. De eisen die in het huidige regime aan de kapitaalverzekering worden gesteld, zijn identiek als deze wordt gesloten bij een professionele verzekeraar en een eigen BV. Ook bij professionele verzekeraars ontbreekt een risico in materiële zin vaak vrijwel geheel en is sprake van een spaarverzekering. Waarom moet hier derhalve toch een wijziging optreden?

Wat zouden de consequenties zijn, indien de spaarhypotheek bij nieuwe gevallen niet meer mogelijk is, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Hoeveel middelen komen dan de komende 10 jaar vrij? Welke gevolgen heeft dat voor de FRH? De vraag waarom polissen met een duur van minder dan 20 jaar niet kunnen worden aangewezen als Kapitaal Verzekering Eigen Woning (KWEV) wordt in de nota op onbevredigende wijze beantwoord, aldus deze leden. Gesteld wordt dat de meeste kapitaalverzekeringen die worden gebruikt in het kader van de financiering van de eigen woning tenminste een dergelijke looptijd hebben. Daarbij wordt ook gewezen op de bandbreedte-eis van 1:10. Vervolgens wordt expliciet vermeld dat, indien een KWEV bij een verhuizing binnen overeengekomen duur van 20 jaar tot uitkering komt, de vrijstelling toch van toepassing is voor zover met de dan te ontvangen uitkering de hypotheek wordt afgelost. In dat verband valt niet in te zien waarom een kapitaalverzekering waarvan de duur op voorhand wordt gesteld op bijvoorbeeld 15 jaar niet als KWEV kan worden aangewezen. Ook budgettair kan hiertegen weinig bezwaar zijn als de meeste van de verzekeringen toch een langere duur hebben.

4.3.4 Monumentenregeling

De leden van de CDA-fractie zien niet in dat voor groot onderhoud van monumenten niet de regel van artikel 3.6.14 kan gelden. De aftrekbaarheid van rente is goed in deze regeling in te passen.

5. Inkomen uit aanmerkelijk belang

De leden van de PvdA-fractie hebben geconstateerd dat de regering de analyse deelt dat de verhoging van het ab-tarief mogelijk leidt tot versnelde winstneming voor 1 januari 2001. Welke maatregelen overweegt de regering te nemen? Commentatoren wijzen op de mogelijkheden voor belastingplichtigen met een groot aanmerkelijk belang verlies om een tijdelijke gemeenschappelijke huishouding op hetzelfde adres (voor bijvoorbeeld 6 maanden en 1 dag) te voeren met een andere aanmerkelijk belanghouder waarbij de ene AB-vennootschap dividend uitkeert ter grootte van het ab-verlies van de andere partner. Door te opteren voor fiscale partners kan het dividend aangemerkt worden als aanmerkelijk belang inkomen van de partner met het ab-verlies waarmee het verlies gekunsteld wordt verrekend. Zou de regering hierop commentaar kunnen leveren (mede in het licht van het feit dat het de leden van de PvdA-fractie inmiddels ter ore is gekomen dat enkele ingenieuze fiscalisten reeds vergevorderde plannen hebben om een partnerbemiddelingsbureau voor verlieslijdende ab-houders te beginnen).

De huidige regeling geeft aanleiding tot veel – casuïstische – discussie in de praktijk, aldus de leden van de VVD-fractie. Het fiscale belang van handhaving ervan is onder de nieuwe wet zeer gering. De IB-heffing is bij lage salarissen voor een d.g.a. op korte termijn laag, maar op termijn is de

gecombineerde druk van IB en Vpb minstens even hoog als bij een hoger salaris. Het argument van de premieheffing volksverzekeringen betreft meestal alleen maar een betrekkelijk gering deel van het zakelijke salaris. Desnoods zou het fictieve salaris beperkt kunnen worden tot de premieheffing (dan zal het aantal discussies beperkt kunnen blijven).
Deze leden vinden dit een punt dat het waard is om een amendement in te dienen. Het blijft vreemd dat de ondernemer die zijn jaarwinst in de BV herinvesteert, geconfronteerd wordt met een belastingdruk van ruim 54% over het rendement van die investeringen. Als hij de jaarwinst als dividend uitkeert heeft hij weliswaar door de ab-heffing 30% minder te beleggen, maar bij bijvoorbeeld belegging op een spaarrekening zal er geen onderliggende Vpb meer zijn en wordt slechts 30% belasting geheven over een fictief rendement. Aldus wordt sparen gestimuleerd ten opzichte van (meer) ondernemen.

Kan de regering uiteenzetten of en in hoeverre in het onderhavige wetsvoorstel wordt afgeweken van de huidige regelgeving inzake financiering van ab-pakketten? Is het juist dat als iemand in het kader van een bedrijfsovername een ab-pakket financiert, deze rente niet meer aftrekbaar is? Wat betekent dit voor bedrijfsovernames en recent gepleegde bedrijfsovernames, zo vragen deze leden.

De regering beargumenteert de toepassing van de meesleepregeling op kapitaalverzekeringen bij de eigen B.V. met het argument dat dergelijke verzekeringen op ieder gewenst moment tot uitkering kunnen komen of afgekocht kunnen worden (blz. 244). Als dat het probleem is, zou een uitzondering op de meesleepregeling voor deze polissen gemaakt kunnen worden als ze aan bepaalde voorwaarden voldoen (bijvoorbeeld minimale looptijd van 20 jaar, niet afkoopbaar). Het is de leden van de VVD-fractie nog steeds onduidelijk wat nu de essentie is van het begrip «ter beschikking stellen». De regering geeft niet eens de basiselementen van dit begrip aan. Alleen zegt zij op blz. 560 dat dat denkbaar is dat de praktijk houvast zal vinden bij de jurisprudentie over het begrip terbeschikkingstelling onder de WIR en de huidige investeringsaftrek. Dat is toch wel een erg vrijblijvende handreiking.

Voorts zegt de regering dat nader zal worden bezien of een verdere aanscherping van de tekst van de meesleepregeling nodig is. Wanneer zal dit tot een conclusie leiden? Voordat de Tweede Kamer over het wetsvoorstel stemt? In welk opzicht overweegt de regering een aanscherping? Ten aanzien van de meesleepregeling bij terbeschikkingstelling van vermogen aan een onderneming van de partner verdedigt de regering het element van vermogenswinstheffing met het argument dat de vermogenswinst ook belast zou zijn geweest als de onderneming het vermogensbestanddeel rechtstreeks had gehouden. Een zelfde redenering zal de regering ook wel volgen bij terbeschikkingstelling aan de eigen BV. Consequent doorgeredeneerd zou de meesleepregeling dan niet behoren te leiden tot heffing over gerealiseerde koerswinsten als de BV daarover zelf geen Vpb. had hoeven te betalen, bijvoorbeeld door structurele verliezen, of omdat zij niet in Nederland is gevestigd. Wat gebeurt er als de BV vermogen ter beschikking stelt aan de directeur-grootaandeelhouder, dan wordt er toch ook niet geheven alsof de directeur-grootaandeelhouder het vermogensbestanddeel rechtstreeks hield, zo vragen deze leden. Kan de regering een reactie geven op de praktische complicatie die worden geschetst door E.J.W. Heithuis in WFR 1999/6365, blz. 1627 e.v.?

De meesleepregeling lijkt ook gevolgen te hebben voor een in het buitenland gevestigde vennootschap die een aanmerkelijk belang houdt in een binnen Nederland gevestigde vennootschap, en aan die laatste

vennootschap een licentie verstrekt. Leidt de meesleepregeling in samenhang met de regeling over buitenlandse belastingplicht in de Wet Vpb. er inderdaad toe dat de royalties die de buitenlandse vennootschap ontvangt hier in Nederland onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting, indien de aandelen in de Nederlandse vennootschap niet behoren tot het ondernemingsvermogen van die buitenlandse aandeelhouder (zie S.R. Pancham, FED 1999/691)? Acht de regering dit een wenselijke consequentie? De leden van de VVD-fractie vragen de regering ten slotte om hun suggestie tijdens het algemeen overleg d.d. 8 december jl. nader te becommentariëren dan wel zelf nog nieuwe suggesties aan te dragen waardoor deze regelingen kunnen vervallen. Zij zijn niet tevreden met het antwoord dat vermogensbestanddelen die onder de meetrek- en meesleepregelingen in box I kunnen worden betrokken. Dit maakt deze regelingen alleen nog maar erger.

Gelet op de gebruikte bewoordingen lijkt het erop, aldus de leden van de CDA-fractie, dat de aanmerkelijk belangheffing nieuwe stijl een grotere budgettaire opbrengst genereert. Dit terwijl er gelet op de regeling van het minimum-salaris aanleiding zou zijn te veronderstellen dat er minder dividend zou worden uitgekeerd.
Kennelijk bestaat er toch een zekere behoefte aan middelen die men privé kan besteden. Ingevolge het thans voorliggende wetsvoorstel blijft het betalen van salaris toch de goedkoopste weg. De netto fiscale druk bedraagt rekening houdend met de aftrekbaarheid in de sfeer van de vennootschapsbelasting toch 17 tot 22%. Daarbij komt nog dat ter zake van pensioen bij de BV fiscale lasten kunnen worden opgevoerd, waardoor de vergelijking salaris versus uitgekeerd dividend of winst bij verkoop in de toekomst groter wordt. De regeling thans opgenomen in artikel 12a Wet op de loonbelasting 1964 is in de nieuwe situatie onnodig betuttelend. In het kader van de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen kan over een fictief inkomen worden geheven. Bij dit alles komt nog dat een ondernemer met een klein salaris in het algemeen een goede investeerder zal zijn hetgeen de werkgelegenheid ten goede komt. Deze leden verzoeken de regering dan ook de handhaving van genoemd artikel 11 nader te overwegen.

Het bij het verslag gedane verzoek om een doorschuifregeling voor schenkingen in de familiesfeer in het leven te roepen is afgewezen met een beroep op de betalingsregeling opgenomen in de Invorderingswet 1990. Toch wordt door de heffing het familievermogen aanzienlijk kleiner. De hoogte daarvan speelt in de relatie met de banken een aanzienlijke rol. Er is dus veel voor te zeggen, zo menen deze leden, om juist in de opvolgingssfeer hier geen belemmeringen op te werpen. (Vergelijk interview Staatssecretaris Ybema FEM 4 december 1999). Daarbij komt nog dat als de dga zijn opvolging regelt veel moeilijkheden/ geschillen na zijn overlijden kunnen worden voorkomen; een mogelijkheid tot geruisloos doorschuiven van aandelenpakketten kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren. De regering stelt voor het ab-tarief te verlagen, maar overweegt de meesleep- en meetrekregeling naar box I te verplaatsen. Heeft dit voorstel grote bezwaren? Ook de NOB wijst naar die bezwaren.

De leden van de CDA-fractie behouden nogal wat twijfels over het voorgestelde ab-regime. Was het niet beter om het 25% tarief te handhaven in verband met de te zware belasting op het ab-regime? Bij een gezamenlijk tarief past alleen aftrek van rente naar progressief tarief. Daarbij past het oude ab-regime beter. Als het ab-regime op 30% gehandhaafd blijft, komt de belastingbesparing wegens financieringsrente, indien die wordt genoten naar progressief tarief, zelfs lager uit dan de gezamenlijke IB/Vpb-heffing over de vennootschapswinsten. Hoe kijken

de bewindslieden daar tegenaan? Aangezien de tarieven in box I en box III lager zijn geworden, ligt het eerder voor de hand om ook het tarief in box II te verlagen of op het huidige niveau te handhaven.

Ingaande 1997 is een aparte wettelijke regeling getroffen, neergelegd in artikel 20B derde lid van de wet en uitgewerkt in art 3D Uitvoeringsregeling, waarbij financieringsrente bij reële bedrijfsovername in aftrek komt tegen progressief tarief. Dienen de vele praktijkgevallen uit 1997, 1998 en 1999 dan niet geëerbiedigd te worden, zo vragen deze leden. Volgens het nieuwe wetsvoorstel is de financieringsrente voor die gevallen per 2001 rente in box II, dus aftrek ab-regime. Wat gebeurt er als er in het geheel geen winst wordt gehaald?

De leden van de CDA-fractie zijn niet onder de indruk van de beantwoording van de regering om het voorgestelde regime ten aanzien van de meesleepregeling te introduceren. Het is toch onwaarschijnlijk dat er misbruik plaatsvindt? Indien de huur te hoog zou worden vastgesteld, wordt fiscaal ten laste van de BV slechts een zakelijke huur in aftrek aanvaard. Het meerdere wordt niet afgetrokken voor de Vpb, maar is wel belast als dividend bij de aandeelhouder. Dan komt de fiscus toch niets tekort? Indien de huur wel bewust te laag wordt vastgesteld, brengt het huidige voorschrift van artikel 24 Wet IB 1964 voor de aandeelhouderszijde mede, dat niettemin een zakelijke huur wordt belast met IB. Ook hier komt de fiscus toch niets tekort? Er blijft dan nog de situatie over, dat bijvoorbeeld een pand dat door de ab-houder wordt verhuurd aan zijn BV, en later voor meer dan de boekwaarde wordt verkocht, belastbaar is in de sfeer van AB. Dit doet zich niet voor als wordt verhuurd aan ieder ander dan de eigen BV. Er is dus sprake van een soort vermogenswinstbelasting, alleen ten laste van de ab-houder. Is dit geen vreemde situatie? Zullen bij deze regeling geschillen over de waardering niet toenemen? Zo ja, waarom is dan toch gekozen voor deze regeling? Is het niet beter om deze regeling aan te passen? Waarom wordt niet uitgegaan van de WOZ-vastgestelde waarde? Hoe moet worden gerechtvaardigd dat een ab-houder met 5% pakket die onroerend goed aan de vennootschap verhuurt, zijn inkomsten daaruit belast ziet met een ab-heffing van 30%, terwijl een verhurende belegger (met 4,9% aandelen) die aan dezelfde vennootschap verhuurt, 1,2% over de waarde van het onroerend goed moet betalen?

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de wens van een aantal fracties om de gecombineerde druk voor algemeen belanghouders te verlagen. Hoe staat det regering hier nu tegenover? (de optie om het ab-tarief naar 26% te verlagen en de meesleep- en meetrekregeling te verplaatsen naar box I) Kost deze optie 125 miljoen? De leden vragen ook of de in de nota genoemde argumentatie om het AB-tarief op 30% te houden, zoals de gecombineerde druk van 51% bij een het VpB opstapje van 30%, nu plotseling niet meer opgaat.

De leden van de fracties van GPV en RPF constateren dat de regering overweegt om het ab-tarief te verlagen naar 26% onder gelijktijdige verplaatsing van de meesleep- en meetrekregeling naar box I. Bestaat hierdoor niet het gevaar dat er allerlei ongewenste constructies worden opgezet, waardoor ab-houders voortaan bijvoorbeeld eerder een pand verhuren aan een derde, in plaats van aan de eigen BV? Vindt de regering het verdedigbaar dat een ondernemer als gevolg van de mogelijke verplaatsing van de meesleep- en meetrekregeling zal worden gestimuleerd tot het aantrekken van vreemd vermogen in plaats van het inbrengen van eigen vermogen?

De opmerking van de regering op blz. 239 dat de belastingherziening per saldo leidt tot een lastenverlichting voor de groep directeuren-grootaandeelhouders, is erg generaliserend, vinden de leden van de VVD-fractie. Op individueel niveau kunnen de nadelen veel zwaarder wegen dan de voordelen.

De leden van de fracties van GPV en RPF hebben kennisgenomen van de tabel op blz. 212 waarin een overzicht wordt gegeven van de gemiddelde belasting- en premiedruk voor DGA's. Teneinde de belastingdruk te kunnen vergelijken met de belasting- en premiedruk die geldt voor een zelfstandige die in Box I valt, vragen de genoemde leden of de regering deze tabel hiermee kan aanvullen.

6. Inkomen uit sparen en beleggen

6.1. Inleiding

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de regering in paragraaf 6.3.1. stelt geen plannen te kennen met betrekking tot een vermogensaanwasbelasting in Italië. Prof. Cnossen stelt echter in zijn artikel in Socialisme en Democratie (7/8 1999) vast dat in Italië financiële producten op hun jaarlijkse aanwas worden belast. Zou de regering alsnog kunnen ingaan op de Italiaanse praktijk?

In paragraaf 6.3.5 van de nota antwoordt de regering op vragen van deze leden dat naar verwachting 1,5 miljoen mensen daadwerkelijk een bedrag aan forfaitaire vermogensrendementsheffing zullen gaan betalen, terwijl circa 2,15 miljoen belastingplichtigen onder het huidige stelsel belasting betalen over rente, dividend en/of overige inkomsten uit roerende en onroerende zaken. Hoe is deze vermindering van het aantal betalenden van 2,15 miljoen naar 1,5 miljoen opgebouwd?

Op een aantal vragen aangaande de vermogensrendementsheffing denken de leden van de PvdA-fractie geen of onvoldoende antwoord te hebben gehad. Graag zouden zij de volgende vragen alsnog beantwoord zien:

- Hoe kijkt de regering aan tegen de opinie van de SER dat een meeropbrengst in de forfaitaire vermogensrendementsheffing valt te realiseren bij een betere of andere inningssystematiek (blz.144 van het SER-advies)? Waar doelt de SER op? Heeft de regering dit in haar overwegingen meegenomen?
- Klopt het dat systemen van vermogenswinst- en vermogensaanwas-belasting in het buitenland in de praktijk niet lijden onder instabiele inkomsten (Van den Dool, Elsevier, 2/10/99)?

Naar aanleiding van vragen van de leden van de CDA-fractie over trustrechten en trustvermogens, gaat de regering in op de situatie dat deze voor de rechthebbende een bepaalde waarde vertegenwoordigen. Voorvraag is echter, aldus de leden van de VVD-fractie, of er wel een rechthebbende in de zin van de vermogensrendementheffing is. Wat is daarvoor het criterium? Is er bijvoorbeeld sprake van een rechthebbende als er een discretionaire trust is opgericht, en een belastingplichtige slechts een blote verwachting heeft dat hij in de toekomst uitkeringen uit de trust zal ontvangen?

Verdient het aanbeveling in de wet vast te leggen dat het percentage van het forfaitaire rendement voor een groot aantal jaren wordt vastgesteld (Zie de opmerkingen van de regering op blz. 293.), zo vragen deze leden.

Het CPB geeft aan dat het saldo van de opbrengst van het forfaitair rendement op vermogensinkomsten 5,4 miljard bedraagt. Daarbij is een onzekerheidsmarge tussen minus 1 mld en plus 2 mld. Dat kan grote gevolgen hebben voor individuele huishoudens. Welke waarde heeft het geschatte bedrag van 5,4 miljard, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Is de kans niet groot dat dit bedrag hoger zal liggen? Het tarief in box I ligt hoger. Heeft dit niet tot gevolg dat er daarom om een aanzuigende werking naar box III optreedt? Zo ja, welke gevolgen heeft dat voor de FRH? De opbrengst van de lijfrenteopbrengst wordt volledig meegeteld in de cijfermatige onderbouwing van de FRH. Daar staat tegenover dat later aanzienlijk lagere bedragen ingeboekt moeten worden. Is dat niet een vorm van potverteren? Waarom zijn de gedragsreacties bij het introduceren van de FRH niet in het uiteindelijke bedrag van 5,4 miljard meegenomen? Hoe groot zullen deze gedragsreacties zijn?

De leden van de fractie van GroenLinks vragen of het denkbaar is dat bij invoering van de forfaitaire rendementsheffing in eerste instantie een opbrengst wordt geboekt die strookt met de grondslag van de fiscale gegevens en dat in latere jaren als de gegevensverzameling en inningsmethode van de Belastingdienst geleidelijk verbetert een opbrengst wordt gegenereerd die meer strookt met de statistische gegevens. Welke bandbreedte hanteert de regering bij de geraamde opbrengst van 0,45 miljard?

Deze leden vinden het zeer teleurstellend dat nog steeds geen duidelijkheid door het ministerie van Financiën of het CPB kan worden geschapen over de (de)nivellerende werking met betrekking tot de wijziging in de fiscale behandeling van vermogen. Het is deze leden dan ook niet duidelijk hoe gesteld kan worden dat de invoering van de forfaitaire rendementsheffing getoetst is aan de randvoorwaarde van een evenwichtige verdeling van de lastendruk. Er wordt gesteld dat er een gering verband is tussen de omvang van vermogens en het daaraan verbonden rendement. De tabel 2.6.26 in de Sociaal-economische maandstatistiek van juni 1999 schept enige kwantitatieve duidelijkheid: banktegoeden lopen op van een gemiddelde van 3 000,– bij de vermogensklasse 0 tot 5 000 en een gemiddelde van 422 000 bij de vermogensklasse boven 2 miljoen; bij effecten (die een gemiddeld rendement kennen dat ongeveer 3 keer zo hoog ligt als bij banktegoeden) lopen de bedragen fors sterker op van 3 000,– bij de vermogensklasse 0 tot 5 000 tot een gemiddelde van 3,4 miljoen bij de vermogensklasse boven 2 miljoen. De leden van de GroenLinks-fractie verwachten dan ook een meer dan een gering verband tussen de omvang van vermogens en het daaraan verbonden rendement. Is de regering met bovenstaande gegevens nog steeds van mening dat er slechts een gering verband bestaat en kan zij dit verklaren? Wanneer is het CPB in staat uitspraken te doen over de koopkrachteffecten van de invoering van de forfaitaire rendementsheffing?

Wat betreft de opbrengst wordt de 9,5 miljard van de leden van GroenLinks gepresenteerd, terwijl een berekening van het ministerie van Financiën was toegezegd. Hierbij stellen zij de vraag of deze alsnog gemaakt kan worden met de veronderstellingen die hierbij gemaakt worden. Verder wordt er opgemerkt dat de opbrengst zeer onzeker en uiterst instabiel is. Opvallend vinden de leden van GroenLinks-fractie de meest positieve houding van de leden van de VVD ten aanzien van de vermogensrendementsheffing en deze leden zien dit als bevestiging van de ook al bij het persbericht van GroenLinks («feest voor vermogenden») geconstateerde denivellerende vormgeving van de fiscale behandeling van vermogen. De argumentatie van de regering voor de invoering van deze robuuste heffing overtuigt deze leden niet. Het draagkrachtprincipe

heeft naar hun mening teveel aan betekenis ingeboet. De leden van de fractie van GroenLinks delen dan ook niet de mening van het kabinet dat de vermogensrendementsheffing het praktisch hoogst haalbare alternatief van een rechtvaardige vermogens(inkomsten)belasting is. Zelfs de verbetering, een hogere mate van gerealiseerde rechtvaardigheid, ten opzichte van het huidige lekkende systeem, is nog onvoldoende aangetoond. Deze leden vinden het vooral teleurstellend dat ook bij deze stelselherziening niet is geprobeerd om vermogensvermeerderingen die belastingplichtigen in economische zin genieten, te belasten. De leden van de fractie van GroenLinks blijven bij hun standpunt dat bij het uniforme percentage van 4% geen sprake is van een evenwichtige en aanvaardbare benadering van de (werkelijke) inkomsten uit vermogen. De regering stelt dat een incidentele onderschrijding zwaarder weegt dan een incidentele overschrijding. Deze leden hebben echter vooral moeite met de structurele overschrijding bij risicovolle beleggingen, die vooral geconcentreerd zijn bij de groep vermogenden. Het buiten beschouwing willen houden van het additionele rendement dat samenhangt met het nemen van extra risico betekent naar de mening van deze leden het volledig loslaten van het draagkrachtprincipe bij de fiscale behandeling van vermogen. Het denivellerende effect tussen de groepen vermogensbezitters dat hierdoor ontstaat, wensen deze leden niet voor hun rekening te nemen. Deze draagkrachtondermijning gaat duidelijk een stap te ver, temeer omdat met de boxenbenadering, het lagere tarief dan op arbeidsinkomsten en het proportionele tarief al een grote mate van afstand van het draagkrachtprincipe is gedaan. De voorkeur van deze leden gaat zoals duidelijk moge zijn uit naar een heffing die gebaseerd is op reële rendementen; echter een verbetering zou het al zijn om met gedifferentieerde (forfaitaire) percentages te werken. De SER-variant heeft in dit licht duidelijk niet de voorkeur van deze leden, eerder een differentiatie op basis van historische gemiddelden. De schuldproblematiek, toerekening van schulden, hoeft naar de mening van deze leden niet zo complex te zijn als de regering suggereert: ook voor schulden kan gewerkt worden met één forfaitair tarief, bijvoorbeeld het huidige forfaitaire tarief van 4%.
Eveneens is het volgens deze leden wenselijk om naast de vrije voet een beperkte aanpassing in de tarievenstructuur voor te staan: in plaats van het uniforme 30% tarief een beperkte progressie in de tarievenstructuur door vanaf een bepaald bedrag een iets hoger percentage te hanteren. De regering stelt dat met de heffingsvrije voet progressiviteit ontstaat omdat de effectieve druk van de heffing stijgt. De leden van de Groenlinks-fractie wensen de progressiviteit te betwijfelen als de effectieve druk wordt gemeten als percentage van het feitelijk genoten inkomen in plaats van als percentage van het forfaitair genoten inkomen.

De bewindslieden stellen dat er een groot verschil bestaat tussen de beleving van de gewone belastingplichtige met betrekking tot de vermogensrendementsheffing en de meer theoretisch getinte beschouwingen over het rechtvaardigheidstekort dat besloten ligt in de voorgestelde forfaitaire benadering van vermogensinkomsten. Hoe kwalificeren zij in dit licht de tekst van het persbericht van 10 december van het NIPO-marktonderzoeksinstituut: «Vier vijfde van de mensen belegt met zelf gespaard geld, waar ze voor gewerkt hebben en inkomstenbelasting over betaald hebben. Dit onderstreept de juistheid van Vermeend om in het nieuwe belastingplan alleen nog maar vermogensbelasting te heffen en het dividend vrij te waren van de IB-belasting». Is dit misschien de reden dat de theoretisch gebaseerde beschouwingen het als onrechtvaardig kwalificeren: als de heffing gezien wordt als een inkomstenbelasting is het niet te rechtvaardigen om met één uniform tarief te werken, terwijl de gewone burger het wellicht als redelijke vorm van vermogensbelasting zal ervaren?

Hoeveel belastingplichtigen gaan naar verwachting de vermogensrendementsheffing betalen, zo vragen de leden van de SP-fractie. Kan een overzicht worden gegeven van het effect van deze heffing, gecorrigeerd voor het vervallen van de progressieve heffing op rente en dividend en de vermogensbelasting, op de totale inkomenseffecten per inkomensklasse?

De leden van de fracties van GPV en RPF hebben in het verslag gewezen op spaarders die hun geld bij een bank hebben uitstaan tegen een rente van 3% en als gevolg van de inflatie een zeer beperkte effectieve opbrengst hebben. Volgens de regering moet het forfaitaire rendement niet worden beoordeeld op basis van rendementen die tijdelijk beneden het forfaitaire percentage liggen. Delen de bewindslieden de mening van genoemde leden dat hierdoor een stimulans ontstaat voor de particulier om in plaats van te sparen het geld voortaan te gaan beleggen? Vindt de regering dat gewenst? Hoe taxeert de regering het risico dat bij een economische teruggang, waarbij het rentepercentage zal stijgen en de beurskoersen kelderen, veel particulier belegd vermogen wordt teruggenomen en bij de banken wordt geparkeerd? Kan de regering reageren op de ook al in het verslag verwoorde suggestie van genoemde leden om ten behoeve van een meer rechtvaardige heffing voor de kleine spaarder dan wel belegger het heffingsvrije bedrag te verhogen onder gelijktijdige verhoging van het belastingtarief over het forfaitair behaalde rendement?

De leden van de fracties van GPV en RPF lezen op blz. 265 van de nota dat de regering, tegen de achtergrond van de lage inflatie van de laatste jaren, ervoor heeft gekozen bij de vaststelling van de omvang van het belastbare inkomen geen rekening te houden met de inflatie. Betekent dit dat de regering bij een stijgend inflatiecijfer deze keuze zal heroverwegen, of houdt de regering hieraan vast ook als in de toekomst de inflatie sterk zal stijgen?

6.2 Voorgeschiedenis

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de bezwaren die de regering heeft tegen een vermogenswinstbelasting en een vermogensaanwasbelasting. Zij constateren dat nog niet aan de orde is gekomen de mogelijke invoering van een belasting op winsten behaald, niet door de lange-termijn belegger, maar meer door «daghandel» en door korte-termijntransacties in onroerend goed en financiële waarden activiteiten, in de lijn van de Duitse heffing op Spekulationsgeschäfte Par. 23 van de Einkommenssteuergesetz. Dit jaar is de bezitstermijn nog aangepast. Kennelijk is men in Duitsland van oordeel dat deze een positieve werking heeft. De leden van de CDA-fractie krijgen gaarne een opgave van de (verwachte) opbrengst in Duitsland van de regeling voor en na wijziging. In het bestel dat de bewindslieden voor ogen staat lijkt een dergelijke termijn wel te passen, terwijl de opbrengst gebruikt zou kunnen worden voor de verbetering van de positie van de middeninkomens. Daarom vragen de genoemde leden de nodige informatie en commentaar van de regering.

De leden van de CDA-fractie vragen de regering vervolgens een inhoudelijk commentaar te geven op de artikelen die geschreven zijn voor het seminar «Belastingherziening 2001: Politiek en Wetenschap in debat (10-12-99 EUR):
- Vermogenswinstbelasting versus vermogensrendementsheffing (prof. Rijkers)
- Aspecten van vermogensaanwasheffing (prof. Kavelaars)
- Hoe moet kapitaalinkomen worden belast (prof. Cnossen en prof. Bovenberg)

– Naar bredere grondslagen en lagere tarieven in Nederland (dr. Caminada, prof. Goudswaard en dr. Vordering)
– Duale inkomstenbelasting: een beter alternatief (prof. Cnossen).

Genoemde leden zien in deze artikelen veel argumenten om te kiezen voor een vermogenswinstbelasting. Willen de bewindslieden deze argumenten nog eens tegen het licht houden en vergelijken met de keuze van de regering voor de forfaitaire rendementsheffing. De beantwoording in de nota naar aanleiding van het verslag overtuigt de leden van de CDA-fractie nog niet. Waarom wordt er wel een vermogenswinstbelasting geïntroduceerd bij vervreemding van ab-aandelen en bij winst uit onderneming, maar niet bij privé-vermogensbestanddelen?

De leden van de fractie van GroenLinks hebben het zeer gewaardeerd dat onlangs het seminar «Belastingherziening 2001: Politiek en wetenschap in debat» heeft plaatsgevonden. Het was een compleet geoutilleerd debat met interessante alternatieven en vergezichten voor de belastingheffing in de 21ste eeuw. Het ministerie van Financiën heeft, zo vermoeden de hier sprekende leden, ongetwijfeld kennisgenomen van dit seminar. Daar zijn enkele interessante papers gepresenteerd. Deze hebben betrekking op de belasting van kapitaalinkomen (Cnossen/Bovenberg), vermogensaanwasbelasting (Kavelaars) en vermogenswinstbelasting (Rijkers), flattax (Caminada/Goudszwaard/Vording) en duale inkomstenbelasting (Cnossen). Tevens zijn enkele CPB-berekeningen met betrekking tot het paper van Cnossen gepresenteerd. Ook deze leden vinden het passend als de bewindslieden een korte, maar volwaardige reactie geven op deze papers. Zij vragen de afzonderlijke papers te becommentariëren en daarbij zoveel mogelijk nieuwe argumenten dan wel nuances naar voren te brengen. Als liefhebbers van het intellectuele debat beschikken de bewindslieden immers over een ruime mate aan creativiteit.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben geconstateerd dat de regering zich graag beroept op artikelen in het Weekblad Fiscaal Recht. Zij verwijst in het bijzonder naar het artikel van de heer Ydema, die de forfaitaire rendementsheffing beschouwt als waardige opvolger van de Piersoniaanse heffing uit de 19e eeuw. Sterker nog, de heer Ydema vindt het goed dat de bewindslieden zonder gêne teruggrijpen op de fiscale oertijd! Men zou inderdaad de indruk kunnen krijgen dat de nadruk op een robuuste (forfaitaire vermogens)belastingheffing geïnspireerd is door The Flintstones, waar robuuste omgangsvormen aan de orde van de dag waren. Pikant is overigens – nemen de bewindslieden ook dat deel van het artikel voor hun rekening? – dat de schrijver zich nadrukkelijk afzet tegen de twintigste eeuwse draagkrachtdogmatici en de cumulatie tussen inkomstenbelasting en vermogensbelasting als onrechtvaardig van de hand wijst.

De opmerking dat de regering het met de leden van de PvdA-fractie eens is dat met de vermogensrendementsheffing een belangrijke stap wordt gezet in de richting van het hernieuwd vormgeven van het draagkrachtbeginsel op het terrein van (de inkomsten uit) het vermogen intrigeert de leden van de fractie van GroenLinks. Wordt hiermee gezegd, zoals prof. Stevens ook bij meer gelegenheden stelt, dat de vermogensrendementsheffing een eerste stap is en dat bij een vervolg weer meer met de werkelijke rendementen gewerkt zal worden, in casu een vermogensaanwasbenadering? Het grootste probleem van de vermogensaanwasheffing is de complicatie in de uitvoerbaarheid, met name het bijhouden van de stortingen en ontrekkingen. De waardebepaling van vermogensbestanddelen kan geen argument zijn, omdat die bij de VRH ook moet worden gedaan. De leden van de fractie van GroenLinks zijn teleurgesteld over de matige reactie van de regering op het plan van

een vermogensaanwinstbelasting. De stelling dat er allerlei mogelijkheden blijven om belastingheffing uit te stellen of te ontgaan, waarbij ervaringen uit het buitenland dat zouden bevestigen, zijn onmogelijk want de vermogensaanwinstbelasting is net zo uniek als de FRH van de regering. Zij zal moeten aangeven waar de mogelijkheden tot belastinguitstel of belastingontduiking nog bestaan. Ook het vrijwel niet uitvoerbaar zijn voor belastingplichtigen en Belastingdienst wordt niet gestaafd. Het feit dat in het plan van GroenLinks vermogensinkomsten slechts eenmaal en bij de kabinetsplannen meermalen in de heffing betrokken worden, nuanceert niet de GroenLinks-stelling dat de FRH geen serieuze vermogenswinst- of aanwasbelasting is, maar toont juist sterker aan dat de FRH als een vermogensbelasting moet worden gezien. Bij een inkomstenbelasting hoort de opbrengst slechts eenmaal in de heffing te worden betrokken, zoals ook bij arbeidsinkomsten gebruikelijk is.

Het voorbeeld van de regering, op blz. 231 van de nota naar aanleiding van het verslag, waarbij de totale opbrengst over 10 jaar in het wetsvoorstel zwaarder belast wordt dan bij GroenLinks willen deze leden graag uitbreiden met een voorbeeld waarbij de waardestijging niet in jaar 1 maar in jaar 10 plaatsvindt. Het vermogensbestanddeel blijft de eerste 9 jaar gelijk op 100 en stijgt in het laatste jaar naar 160. GroenLinks heft net als in het kabinetsvoorbeeld eenmalig 30% van 60 = 18. In het forfaitaire rendement wordt in jaar X en de 8 daaropvolgende jaren 100 – het gemiddelde dat jaar – belast tegen een effectief tarief van 1,2% = 1,2. In het laatste jaar wordt 130 – het gemiddelde van 100 en 160 – belast tegen een effectief rendement van 1,2% = 1,56. Per saldo leidt de forfaitaire rendementsheffing in dit voorbeeld tot een lagere heffing (in totaal dient 12,36 aan belasting te worden betaald). Wat opvalt, als de twee voorbeelden worden gecombineerd, is dat in het wetsvoorstel in beide voorbeelden 9 jaar belasting wordt betaald, terwijl er helemaal geen rendement wordt gemaakt (het vermogen gaat er zelfs op achteruit als rekening wordt gehouden met de inflatie)! Wat verder opvalt is dat de belastingheffing in het kabinetsvoorbeeld veel hoger ligt (19,38) dan in het hierboven beschreven voorbeeld, terwijl er economisch geen verschil is in de totale opbrengst na 10 jaar.

6.3 Forfaitair rendement

Uit brieven is de leden van de CDA-fractie gebleken dat een aantal oudere belastingplichtigen hun vermogen louter beleggen in deposito's bij financiële instellingen. Zij stellen de vraag of in een overgangstijd van bijvoorbeeld 5 jaar ten behoeve van deze ouderen een regeling kan worden getroffen krachtens welke senioren indien zij louter («Spielerei» moet worden uitgesloten) beleggen in genoemde rekeningen en deposito's, zij niet meer behoeven op te geven dan het werkelijk gerealiseerde rendement.

De leden van de fractie van GroenLinks delen niet de mening van de regering dat de neutraliteit van de vermogensrendementsheffing in de 4% forfaitair rendement zit. Deze leden zijn van mening dat de neutraliteit bepaald wordt door de geïntegreerde benadering van de behandeling van vermogen en de onmogelijkheid om vermogensbestanddelen te presenteren in een andere box (met een andere tariefstructuur), waardoor er geen fiscaal gedreven keuzes (meer) worden gemaakt. Mede om deze reden hebben de leden van de fractie van GroenLinks de boxbenadering van belastingheffing op vermogen onderschreven. Met een vermogenswinst- of een vermogensaanwasbenadering wordt volgens deze leden zelfs een verdere neutraliteit bereikt dan in het plan van de regering. Zij stelt namelijk zelf dat belastingplichtigen hun gedrag

aanpassen wegens het forfaitaire rendement: hierdoor is de fiscaliteit toch een variabele die de keuze voor beleggingsportefeuilles bepaalt.

Het is interessant om op te merken dat de stand van de conjunctuur geen bepalende factor mag zijn bij het tijdstip van implementatie van een stelselherziening. De leden van de fractie van GroenLinks zijn het hiermee eens (wel zou de conjunctuur overigens een bepalende factor moeten zijn voor het totale bedrag aan lastenverlichting die met de stelselherziening gemoeid gaat), maar vinden het dan wel vreemd dat dit een van de hoofdbezwaren was van de staatssecretaris tegen de vermogensaanwinstbelasting: door de huidige hausse op huizen- en beurzenmarkt zou de vermogensaanwinstbelasting geen goed idee zijn. Komt de staatssecretaris hier nu met terugwerkende kracht van terug en is de huidige conjunctuur inderdaad geen argument om voor of tegen een structurele aanpassing van het fiscale regime te zijn?

In box II wordt voor de aanmerkelijk belanghouders aangesloten bij de reëel behaalde voordelen, omdat een benadering waarbij de de behaalde voordelen op een forfaitaire wijze worden vastgesteld, voor aanmerkelijkbelanghouders te ver van de realiteit zou staan. De leden van de GroenLinks-fractie kunnen zich zeer wel vinden in deze argumentatie, maar hadden graag gezien dat de regering dat consequent had doorgetrokken naar de financiële vermogensbestanddelen in box III. Ook hier zal naar de mening van deze leden het te behalen resultaat naar alle waarschijnlijkheid in belangrijke mate afwijken van het op lange termijn door een belegger te behalen resultaat dat in het wetsvoorstel is vastgesteld op 4%.

Wat betreft de eigen woning hebben de leden van GroenLinks al gezegd het ongewenst te vinden dat met het verdwijnen van de vermogensbelasting de kapitale woningbezitters bevoordeeld worden. Is het mogelijk om voor niet renderend vermogen (auto's, boten, kunst, juwelen, antiek) én het eigen huis een vermogensbelasting met smalle grondslag in te voeren tegen het tarief van de huidige vermogensbelasting?

Het moeilijk toe kunnen rekenen van schulden aan specifieke vermogensbestanddelen maakt dat de keuze in box III in principe gaat tussen de bruto dan wel netto vermogen. De leden van de GroenLinks-fractie neigen ernaar om dan het bruto vermogen als relevant te belasten bestanddeel aan te merken. Het voorbeeld inzake de financiering van de televisie overtuigt deze leden geenszins. Het enige dat dit voorbeeld, alsook het voorbeeld van de tweede woning, laat zien, is dat bij een brutogrondslag het voor de schatkist niet uitmaakt hoe deze persoon een en ander financiert. Het probleem dat zich volgens deze leden voordoet, kan verduidelijkt worden met het voorbeeld van het nemen van een hypotheek op het eigen huis om te voorzien in een pensioentekort. In dit geval stelt de regering dat doordat de lening geen verband houdt met aankoop, onderhoud of verbetering van het eigen huis, deze (consumptieve) schuld in mindering komt op de rendementsgrondslag van het inkomen uit sparen en beleggen. Op die manier bestaat volgens de regering indirect wel degelijk een recht op ongelimiteerde (forfaitaire) renteaftrek. Probleem is echter dat de groep ouderen voor wie het van belang is dat zij deze rente nog kunnen aftrekken, een vermogen hebben dat kleiner is dan hun heffingsvrije vermogen. Zij hebben dan ook helemaal geen ongelimiteerde (forfaitaire) renteaftrek! Dit voorbeeld laat overigens twee belangrijke effecten zien. Door het buiten box III houden van het eigen huis is dit probleem groter dan indien het eigen huis in box III was geplaatst en de waarde van het eigen huis mee had geteld. Het andere effect is dat de ongelimiteerde (forfaitaire) renteaftrek, door te

werken met een bruto grondslag, terecht komt bij de groep die het juist niet nodig heeft.

De leden van de PvdA-fractie zijn om een aantal redenen nog niet overtuigd van de redenering dat bepaalde roerende zaken zoals boten, auto's en juwelen (roerende zaken boven een bepaalde drempelwaarde, waarbij gesteld kan worden dat het beleggingskarakter het gebruiks- of verbruikskarakter overheerst) buiten de grondslag gehouden dienen te worden. De redenering is dan dat boven een bepaalde drempelwaarde het overheersende beleggingskarakter verondersteld wordt. Tijdens het algemeen overleg op 8 december jl.heeft de regering overigens geantwoord geen reden te zien pleziervaartuigen te belasten in het kader van de vermogensrendementsheffing, onder andere omdat een vaarbelasting in het Regeerakkoord is voorzien. Impliceert dit standpunt onder andere dat mocht de vaarbelasting niet gerealiseerd worden, er ook voor de regering een nieuwe situatie ontstaat met betrekking tot het al dan niet betrekken van pleziervaartuigen in de vermogensrendementsheffing? De leden van de PvdA-fractie benadrukken in dit verband nogmaals dat één van de redenen dat zij aandringen op een maximaal brede grondslag gelegen is in het feit dat het dan moeilijk, zo niet onmogelijk, wordt vermogen buiten de grondslag te schuiven. In dit verband zouden zij ook graag het commentaar van de regering vernemen op de suggestie van Stevens (Fiscale beleidsnotities 2000, WFR 30/9/99) om de grondslag door een restcategoriebenadering te omschrijven.

De leden van de PvdA-fractie blijven er moeite mee hebben dat de aankoop van goederen, met name dure luxe goederen die buiten de grondslag vallen, leidt tot een grondslagversmalling.

De leden van de CDA-fractie vragen de regering vervolgens te reageren op het voorstel van de NOB betreffende de overbedelingsschuld. Doordat de grondslag van de vermogensrendementsheffing beperkt is tot zaken die in economische zin een rendement opleveren, ontstaat het vreemde effect dat de schulden aangegaan om een groot jacht te kopen de belastinggrondslag verminderen. De functie van een tweede woning is niet anders dan van een groot jacht; het onderscheid zal dan ook slechts de eigenaren van zulke jachten aanspreken. In de Pierson-wet van 1892 waren ook zaken als jachten en rijtuigen niet vrijgesteld. Deze wet was door Pierson bedoeld als inkomstenbelasting, het complement van de bedrijfsbelasting. Een vrijstelling van waardevolle roerende zaken lijkt dan ook niet in strijd met een goede systematiek. Door de aanschaf van deze zaken wordt bewust afgezien van het behalen van een rendement. Het in het dure jacht en de juwelen belegde vermogen kan ook rente/dividend dragend belegd worden. Bij de voorgestelde systematiek ligt een vlucht in de rede, zeker rondom het einde van het jaar, in jachten, old-timers: koop snel ..... de fiscus betaalt mee.

Met betrekking tot het verschil in grondslag van de vermogensrendementsheffing en de vermogensbelasting zit in de argumentatie van de regering, waarbij de FRH uitdrukkelijk niet als een vermogensbelasting wordt aangemerkt in tegenstelling tot hoe de leden van de fractie van GroenLinks deze belasting kwalificeren, wel een logica. Zeker wat betreft roerende zaken die voor persoonlijke doeleinden worden gebruikt. Hiermee geven deze leden aan het voorstel van de leden van de PvdA-fractie voor een bredere definitie niet logisch te vinden. Met alle wil van de wereld kan van een pleziervaartuig niet worden gesteld dat het beleggingskarakter het gebruiks- of verbruikskarakter overheerst.

Er wordt gesteld dat er op zichzelf geen prikkel van de vormgeving van de vermogensrendementsheffing uitgaat om vermogensbestanddelen met

vreemd vermogen te bekostigen. Dit is naar de mening van de leden van de GroenLinks-fractie overigens maar zeer de vraag aangezien er vermogensbestanddelen zijn die op de lange termijn een gemiddeld rendement laten zien van meer dan 10% nominaal. Het kan dan ook aantrekkelijk zijn om met vreemd vermogen, dat aftrekbaar is, financiële producten te kopen. Ook vinden deze leden het vanuit het gelijkheidsbeginsel een ongewenste situatie dat de facto iemand met vermogen wel consumptief krediet heeft en iemand zonder vermogen niet. Verder is het de vraag of het goed is dat de fiscaliteit neutraal staat tegenover het gebruik van eigen dan wel vreemd vermogen bij de aankoop van consumptieve goederen dan wel bij de aankoop van opbrengstgenererende vermogensbestanddelen. Met de afschaffing van het consumptief krediet wordt namelijk beoogd mensen minder schulden te laten maken bij de aankoop van goederen en hen op deze manier bewuster met geld om te laten gaan. Impliciet wordt er dus toch de voorkeur gegeven aan het financieren met behulp van het eigen vermogen. Door echter uit te gaan van de bruto-grondslag is het voor de groep die het het minst nodig heeft, op een indirecte manier weer mogelijk gemaakt om consumptieve schulden af te trekken. De regering geeft dit zelf ook toe door te stellen dat de schuldenaftrek effectief is voor elke belastingplichtige die een rendementsgrondslag heeft die uitgaat boven het heffingsvrije vermogen. Wat zouden de nadelen zijn bij het werken met een bruto grondslag?

De leden van de fracties van GPV en RPF zijn niet overtuigd van de argumentatie van de regering om grote roerende zaken, zoals een boot, buiten de rendementsgrondslag te houden. Zij constateren dat de regering in haar argumentatie uitgaat van het nieuwe stelsel, waarin de waarde van de roerende zaak wegvalt tegen het eigen of vreemd vermogen dat wordt gebruikt voor de financiering zodat de heffing dus op nul uitkomt. Maar deelt de regering de mening van genoemde leden dat vergeleken met het huidige stelsel de heffingsgrondslag met betrekking tot roerende zaken wordt verkleind, doordat de belasting op een boot feitelijk wordt verlaagd van 0,7% naar 0%?

Ook in de schriftelijke antwoorden gegeven naar aanleiding van het algemeen overleg op 8 december jl. stelt de regering dat zij zich nog beraadt over de aanbevelingen van de commissie-Habbema, zo memoreren de leden van de PvdA-fractie. Met betrekking tot de belasting van voorwerpen van kunst en cultuur heeft deze commissie een aantal voorstellen gedaan die op een aantal punten een wijziging ten opzichte van de voorliggende regeringsvoorstellen inhouden. Kan de regering bevestigen dat dit betekent dat de Kamer nu geacht wordt de wetsvoorstellen te behandelen alsof de aanbevelingen van de commissie-Habbema niet zijn gedaan, om ze vervolgens in een later stadium zo nodig te gebruiken bij het alsnog amenderen van de nu voorliggende voorstellen? De leden van de PvdA-fractie hebben overigens met waardering kennisgenomen van de manier waarop de regering zich heeft voorgenomen haar oorspronkelijke voorstellen inzake de belasting van voorwerpen van kunst en wetenschap aan te passen naar aanleiding van de opmerkingen van de Kamer waarbij de bewijslast inzake de beleggingstoets bij de inspecteur berust. In paragraaf 6.3.2 stelt de regering evenwel «Mochten zich uitgesproken situaties voordoen waarbij sprake is van beleggen met kunst, dan heeft de inspecteur op grond van de huidige formulering van de vrijstelling de mogelijkheid om deze kunst in de vermogensrendementsheffing te betrekken.» Kan de regering voorbeelden van dit soort situaties geven? Kan de regering overigens in het algemeen uiteenzetten, zo vragen deze leden, in hoeverre met de voorstellen een materiële verhoging van de belastingdruk op voorwerpen van kunst, cultuur en wetenschap is beoogd in vergelijking met het huidige stelsel,

dan wel in welke mate het slechts de bedoeling van de regering is om één en ander technisch om te zetten in het nieuwe stelsel van de forfaitaire vermogensrendementsheffing? Is de indruk van deze leden juist dat geen verhoging van lastendruk wordt beoogd, maar dat wel een nieuwe mogelijkheid wordt geschapen om actie te ondernemen daar waar kunst enkel en alleen ter belegging wordt aangehouden, daar waar die mogelijkheid nu ontbreekt?

In paragraaf 6.3.3 van de nota stelt de regering dat de kaderregeling maatschappelijk beleggen onder andere de fiscale faciliëring van venture capital inhoudt. Wordt, zo vragen deze leden, onder deze noemer verwezen naar de nieuwe regimes met betrekking tot film en zeevaart of worden die regelingen elders onder gebracht?

Met betrekking tot de groenfondsen maakt de regering melding dat zij eigenlijk geen probleem ziet wat betreft eventuele niet bedoelde effecten van de wetsvoorstellen. De leden van de PvdA-fractie constateren dat de branche daar zelf een geheel andere mening over heeft. De groenfondsen constateren reeds nu een drastische afname van de belangstelling van de zijde van de beleggers. Is de regering het met deze leden eens dat zo'n ontwikkeling ongewenst zou zijn? Is de regering bereid op korte termijn met de branche hierover in gesprek te gaan en zo nodig met spoed compenserende maatregelen te treffen?

Voor roerende zaken in eigen gebruik gelden andere bewijsregels dan voor roerende zaken die met een ander doel worden gehouden, zo constateren de leden van de VVD-fractie. Een belangrijke voorvraag is op wie de bewijslast rust dat een roerende zaak niet voor eigen gebruik wordt gehouden. Op blz. 273 stelt de regering dat het erom gaat of er sprake is van «een beleggingsdoelstelling van ten minste 70%». Wat moet men zich bij dit criterium voorstellen? Waaraan moet die 70% worden afgemeten? Waarom vreest de regering een aanzuigende werking van een algemene vrijstelling voor kunst (blz. 287)? Hoe werkt dit in de praktijk uit onder de huidige vermogensbelasting, die wel een algehele vrijstelling kent voor kunstvoorwerpen? Is daar gebleken van een aanzuigende werking en van belastingbesparende constructies? Deze leden vragen de serie vragen gesteld bij het algemeen overleg op 8 december 1999 nu concreet te beantwoorden en niet in vaagheden te blijven steken, zoals de regering nu probeert. Concrete antwoorden op concrete vragen zullen veel duidelijk maken.

De gronden van landgoederen zijn vrijgesteld; het woongedeelte valt niet in box III. Juist ook de resterende gebouwen, zoals schuren en duiventillen geven een bijzonder cachet aan het landschap. Er is dus alle aanleiding hierop de vrijstelling van gronden ook van toepassing te doen zijn, zo menen de leden van de CDA-fractie. Zij vragen de regering om commentaar.

De leden van de CDA-fractie constateren met de Stichting NedArt dat nogal wat vragen onbeantwoord zijn gebleven, of dat de beantwoording nieuwe vragen oproept. Zij verzoeken de bewindslieden daarom in te gaan op de vragen betreffende de bewijslast. Welke argumenten blijven over om kunst niet volledig buiten de rendementsgrondslag te plaatsen? Waarom wordt de reikwijdte wel uitgebreid, terwijl de regering op blz. 269 stelt daar geen voorstander van te zijn? Wat zijn de schadelijke gevolgen van het kunnen belasten van kunstvoorwerpen? Als de regering niet beoogt een aanscherping van de fiscale behandeling van kunstvoorwerpen door te voeren (blz. 284), waarom staat zij dan geen volledige vrijstelling voor? Kan de regering voorts voorbeelden noemen waarin sprake is van manipuleren rond de peildatum met betrekking tot kunst?

De leden van de CDA-fractie zouden graag een reactie ontvangen van de regering bewindslieden over de beleggingen in Oikocredit. Is zij bereid om hiervoor een oplossing te zoeken zoals met de groenfondsen?

De leden van de fractie van GroenLinks zijn erover teleurgesteld dat de regering geen vrijstelling voorstaat voor het maatschappelijk verantwoord beleggen in den brede, waaronder in armoedebestrijding. Deze leden bepleiten een vrijstellingsregeling conform groen beleggen, waarbij kredieten beleggingsinstellingen daartoe aangewezen worden en zij verplicht zijn hun vermogen hoofdzakelijk te investeren in maatschappelijke beleggingen. Ook wensen zij een reactie op de stelling van de Commissie Groenfondsen dat de voorgenomen stelselherziening tot een drastische afname van de belangstelling van de zijde van de beleggers heeft geleid. Wordt er gedacht aan compensatie voor de relatieve verslechtering waarmee groen beleggen zich als gevolg van de stelselherziening geconfronteerd ziet?

De leden van de VVD-fractie memoreren dat de leden van de CDA-fractie hebben gevraagd of het redelijk is voor kapitaalverzekeringen een forfaitair rendement te belasten als er nog geen sprake is van inkomsten uit die verzekeringen. De regering antwoordt daarop (blz. 275) in de eerste plaats dat de belastingplichtige er uit eigen beweging voor heeft gekozen de gelden af te zonderen in een kapitaalverzekering. Bij polissen die tot de bekendmaking van het wetsvoorstel werden afgesloten, is die beslissing uit eigen beweging wel genomen in de veronderstelling dat tijdens de looptijd geen belasting over de polis verschuldigd zou worden (mits aan de daarvoor naar huidig recht geldende voorwaarden is voldaan). Verder merkt de regering op dat de belastingschuld veelal uit andere middelen van de belastingplichtige betaald kan worden. Zij gaat echter niet in op wat er moet gebeuren in de gevallen waarin dat niet mogelijk is. De regering geeft voorts geen antwoord op de vraag wat er gebeurt in de gevallen waarin de polis wel een aanmerkelijke waarde heeft. Dat zal het geval zijn bij een verzekering tot een aanmerkelijk bedrag op het leven van iemand die waarschijnlijk op afzienbare termijn zal overlijden.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen naar de fiscale behandeling van beleggingshypotheken waarbij maandelijks een bedrag naar een beleggersgiro wordt overgemaakt. Dit bedrag wordt vervolgens belegd in beleggingsfondsen. Er is wel een koppeling met de hypothecaire lening voor de eigen woning. Bij het ingaan van de hypothecaire lening is namelijk als zekerheid de verpanding van de rechten voortvloeiende uit de op naam geopende beleggersgirorekening gevestigd. Tevens is contractueel de verplichting vastgelegd om met het gespaarde bedrag de hoofdsom af te lossen. De beleggersgiro kan alleen worden opgeheven indien de lening volledig is afgelost. Het maatschappelijke doel van deze vorm van een hypothecaire lening kan worden gewaarborgd door een overlijdensrisicoverzekering af te sluiten op twee levens, zodat erfgenamen niet achterblijven met een gedeelte van de hypothecaire lening. Valt deze hypotheekvorm ook in box I conform de spaarhypotheek?

Met betrekking tot de inhoudelijke argumentatie die door de regering wordt gegeven voor het 4% forfaitaire rendement, zijnde een rendement dat men risico mijdend over langere tijd moet kunnen behalen, hebben de leden van de PvdA-fractie al eerder hun waardering uitgesproken voor de uitvoerige manier waarop de regering op diverse suggesties en alternatieven is ingegaan. Deze leden zouden hier niettemin nog enkele vragen over willen stellen. Allereerst stellen deze leden vast dat de regering nu feitelijk het forfaitaire rendement beschouwt als een forfait afgeleid van een potentieel minimumrendement, eerder dan een forfait afgeleid van

een gerealiseerd rendement. Is er op andere punten van de belastingwetgeving sprake van een precedent in deze zin, met andere woorden van een forfait dat niet pretendeert een gemiddelde realisatie te benaderen maar dat een minimumwaarde neerzet? Daarnaast zouden deze leden nogmaals de aandacht willen vragen voor de opinie van Happé in het WFR van 4 november 1999 aangezien de regering in de beantwoording van de vraag van deze leden hieromtrent aan de kern van de vraag voorbij gaat. De vraag die Happé opwerpt is niet zozeer dat de Hoge Raad het systeem van de forfaitaire vermogensrendementsheffing zou verwerpen, maar dat zij de hoogte van het forfait zal bezien in het licht van gerealiseerde rendementen. Kan de regering hier nogmaals op ingaan?

Voor de leden van de fractie van GroenLinks is het feit dat slechts 3% van de belastingopbrengsten in box III worden gehaald reden om te zorgen dat vooral box I moet zorgen voor stabiele en robuuste opbrengsten. Mede om deze reden is het eigen huis (de grote grondslaguitholler op dit moment) uit box I gehaald en conform de logica van het boxensysteem in box III geplaatst. Bij de vermogensbox, box III, moet volgens deze leden rechtvaardigheid boven jaarlijks stabiele opbrengsten staan. Juist nu het begrotingstekort naar evenwicht is teruggebracht, is het goed dat de vermogensinkomstenbox met de conjunctuur mee kan fluctueren. Hierdoor vervult deze belastingbox juist een stabiliserende factor voor burgers, die in het wetsvoorstel ook in tijden van crash op de huizen- en beurzenmarkt belasting moeten betalen alsof ze 4% hebben behaald. De regering vindt jaarlijks stabiele overheidsinkomsten belangrijker dan het totaal aan opbrengsten over de langere termijn en dan de notie dat de overheid in goede en slechte tijden met haar burgers dient te delen. De leden van de GroenLinks-fractie delen dan ook niet de mening van de regering dat het vanuit het oogpunt van evenwichtig begrotingsbeleid en vanuit beleidsmatig oogpunt een volstrekt ongewenste situatie zou zijn als er in box III sprake zou zijn van opbrengstfluctuaties van enkele miljarden: het anti-cyclische aspect van de vermogensaanwinstbelasting spreekt deze leden juist wel aan. Een trendmatig begrotingsbeleid bij evenwicht op de begroting betekent dat er een bandbreedte is van ongeveer 24 miljard! Tel hierbij op de gemiddelde extra opbrengst die een heffing op feitelijke rendementen genereert en het gevaar voor de begroting wordt volledig beperkt. Waarom zou het zo onwenselijk zijn om een fluctuerende box III te hebben op het moment dat het tekort zelfs naar een overschot tendeert en er eindelijk een werkelijk trendmatig begrotingsbeleid gevoerd kan gaan worden?

Het is de leden van de SP-fractie niet duidelijk hoe de regering kan spreken over neutrale heffing. De rendementsheffing stimuleert risicovolle beleggingen met een hoger rendement dan 4% omdat die *de facto* onbelast zijn. De beurs stijgt bijvoorbeeld al ruim 15 jaar met gemiddeld tien procent per jaar. De leden van de SP-fractie zouden graag een nadere onderbouwing willen zien dat dit op de (nog) langere termijn zal dalen tot 4 procent.

De leden van de fracties van GPV en RPF zijn niet overtuigd van de argumentatie van de regering om het voorgestelde tarief periodiek te herijken. Verwacht de regering dat als 5-jaarlijks het voorgestelde 4%-tarief wordt herijkt, bijvoorbeeld op basis van het gemiddelde rendement van de staatsobligaties, het tarief grote schommelingen ondergaat? Deelt de regering de mening van genoemde leden dat door een periodieke herijking de heffing beter aansluit bij de werkelijke rendementen en dus meer recht doet aan de economische realiteit?

Zowel in de nota naar aanleiding van het verslag als tijdens het algemeen overleg op 8 december jl. heeft de regering geantwoord dat er alterna-

tieven mogelijk zijn voor de bepaling van de grondslag als thans voorgesteld. In plaats van het belasten van het saldo van positief en negatief vermogen boven een bepaalde heffingsvrije voet, zou gedacht kunnen worden aan het ontkoppelen van positief en negatief vermogen, waarbij de eerste x.000,– aan schulden niet wordt gesaldeerd met het positief vermogen. Hierbij werd door de regering gesuggereerd dat bijvoorbeeld bij een systeem waarbij het niet mogelijk is om de eerste f 40 000,– aan schulden te salderen met het positieve vermogen onder gelijktijdige verhoging van de heffingsvrije voet van f 37 500,– naar f 40 000,– de opbrengsten zouden toenemen in vergelijking met het regeringsvoorstel. De leden van de PvdA-fractie zouden het op prijs stellen als met betrekking tot deze varianten de volgende vragen zouden kunnen worden beantwoord:

- Wat is het profiel van de personen (in termen van de omvang van hun bezittingen en schulden) die hier voordeel dan wel nadeel van zouden ondervinden in vergelijking met de regeringsvoorstellen? Kan dit aan de hand van een aantal voorbeelden geadstrueerd worden?
- Kan de regering nadere uitleg geven van de kennelijke redenering, zoals naar voren gebracht tijdens het algemeen overleg op 8 december jl., dat een 40/40-ontkoppeling voordelen zou hebben in termen van uitvoeringslasten?
- Ziet de regering ook nog andere voordelen?
- Ziet de regering een begin van onredelijkheid in de huidige voorstellen daar waar het mogelijk is om door het aanschaffen van niet belaste goederen de grondslag te versmallen (eigen vermogen wordt verminderd of vreemd vermogen wordt aangewend om niet belast vermogen aan te schaffen; in beide gevallen daalt de grondslag)? Levert een 40/40-achtige systematiek in dit opzicht een verbetering?
- In het geval de eerste f 40 000,– aan schulden niet wordt gesaldeerd, wat is dan de opbrengst als de vrijstelling voor positief vermogen op f 40 000,– wordt gezet? Met hoeveel zou de vrijstelling aan positief vermogen kunnen worden verhoogd teneinde een en ander budgettair neutraal ten opzichte van de regeringsvoorstellen door te voeren?

Onder andere Vording (RUL) heeft geopperd, aldus vervolgen deze leden, dat een gevaar bij de forfaitaire vermogensrendementsheffing in de huidige voorgestelde vorm is dat het heffingsbelang voor de Belastingdienst klein is omdat veel personen voor kleine bedragen aangeslagen dienen te worden. Vanuit dat licht bezien zou een stelsel met een hogere vrijstelling en hogere tarieven beter zijn. Kan de regering deze redenering van commentaar voorzien?

De opbrengst kan gebruikt worden om het bedrag van het vrijgestelde vermogen te verhogen. Graag ontvangen de leden van de CDA-fractie een cijfermatige reactie qua opbrengst en aanwending voor de verhoging van de vrijstelling.

Welke verhoudingen zijn er mogelijk bij een budgettair neutrale omzetting van een basisbedrag aan schulden dat niet mag worden afgetrokken tegenover een verhoging van het vrijgestelde heffingsvrije vermogen, zo vragen de leden van de fractie van GroenLinks.

De leden van de fracties van GPV en RPF constateren dat door een verruiming van het bereik van het heffingsvrije vermogen ervoor is gekozen af te zien van een additionele vrijstelling voor het vermogen van minderjarige kinderen. Dat betekent dus dat vergeleken met het huidige stelsel de vermogensvrijstelling voor gezinnen drastisch wordt ingeperkt. Is het juist dat de regering louter uit budgettaire motieven hiervoor heeft gekozen?

Deelt de regering de conclusie van genoemde leden dat de verruiming van het bereik van het heffingsvrije vermogen feitelijk wordt gefinancierd door een inperking van de rente- en dividendvrijstelling voor gezinnen met kinderen, zo vragen deze leden. Vindt de regering het uit maatschappelijk oogpunt wenselijk dat ouders sparen voor bijvoorbeeld toekomstige studiekosten van hun kinderen? Zo ja, behoort dat geen reden te zijn om bij de bepaling van de hoogte van het heffingsvrije vermogen rekening te houden met de aanwezigheid van kinderen? Is de regering bereid om te bezien welke mogelijkheden bestaan om bij de bepaling van de hoogte van het heffingsvrije vermogen rekening te houden met de aanwezigheid van kinderen?

Er blijkt geen bereidheid te bestaan voor tegemoetkomingen ten aanzien van de kosten van onroerend goed voor verpachters, zo constateren de leden van de VVD-fractie. De hoge kosten van bijvoorbeeld waterschapslasten, herverkavelingsrente, onderhouds- en verzekerings- en administratiekosten zijn niet meer aftrekbaar. In het antwoord wordt gezegd dat deze kosten reeds zijn meegenomen in de hoogte van het forfaitaire rendement. Hierbij wordt voorbijgegaan aan het wel zeer specifieke karakter van grond. De kosten van bijvoorbeeld waterschapslasten en andere kosten zijn dermate hoog dat die in geen enkele verhouding staan tot andere vermogensbestanddelen. Bij niet aftrekbaar zijn, zal het rendement veel minder bedragen dan de 2% waar vanuit wordt gegaan bij beantwoording van andere vragen over pacht. (blz. 259) De leden van de fractie van de VVD vragen nogmaals begrip voor deze situatie en vragen nogmaals een oplossing te zoeken, bijvoorbeeld via opname in hoofdstuk 6 als persoonsgebonden kosten.

De leden van de PvdA-fractie vragen de regering cijfers te geven over de gemiddelde financieringskosten en kosten van vermogensbeheer.

De leden van de VVD-fractie willen weten hoe de nieuwe verrekenmethode (beperkt tot Box III) zich verhoudt tot de teksten van verdragen.

Kan de regering de garantie geven, zo vragen de leden van de CDA-fractie, dat opvattingen van andere mogendheden niet tot ongunstige gevolgen leiden. Komt de regering bij het niet volgen van de opvatting van de staatssecretaris van Financiën over het karakter van de FRH met een tegemoetkoming? Wil de regering reageren op het voorbeeld van een in Nederland woonachtige (en dus binnenlands belastingplichtige) staatsburger van de VS die in Nederland onder de FRH valt, zoals gegeven door VNO-NCW? Indien een verdragspartner de heffing onverhoopt niet als een inkomstenbelasting kwalificeert, hoe wordt dubbele belastingheffing dan voorkomen? Heeft het positieve oordeel van de regering over de internationale inpasbaarheid ook op dit voorbeeld betrekking?

Waarom heeft de regering geen overleg gevoerd met de belangrijkste verdragspartners? Met België is recentelijk wel contact geweest, zo merken deze leden op. Kan worden bevestigd dat de Belgische verdragsonderhandelaars de mening van Nederland delen dat voor Belgische dividenden en rentebaten betaald aan inwoners van Nederland die over die inkomsten forfaitair belast worden, vermindering van hun bronbelasting verleend zal moeten worden? Dezelfde vraag kan ook gesteld worden over buitenlandse investeerders in Nederlands onroerend goed. Wat vinden de Belgische verdragsonderhandelaars daarvan? Zijn er naar aanleiding van de informatieverstrekking aan de OESO en verdragspartners waarmee recent onderhandeld is, reacties uit andere landen binnengekomen? Kan de tekst van de mededeling aan de OESO worden gepubliceerd? De leden van de CDA-fractie vernemen tevens graag een

reactie op de opmerkingen van de NOB betreffende verrekening buitenlandse bronbelasting en de verplichtingen forfaitair rendement op buitenlandse onroerende zaken.

Met betrekking tot de vraag van de leden van de fractie van GroenLinks naar een korte beschrijving van de fiscale behandeling van vermogen werd bedoeld de fiscale behandeling van vermogen(sinkomsten). Graag ontvangen deze leden alsnog een beschrijving van de systemen in een aantal landen (Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Zwitserland en de V.S).

De NOB stelt in haar commentaar naar aanleiding van het verslag dat met de belangrijkste landen blijkbaar geen overleg is gevoerd over de vraag of bronbelastingen op rente en dividend met de vermogensrendementsheffing kunnen worden verrekend. Klopt dit? Klopt het dat met België hierover al wel overeenstemming is bereikt, zo vragen de leden van de SP-fractie.

De leden van de fracties van GPV en RPF betwijfelen of de invoering van de vermogensrendementsheffing zonder gevolgen blijft voor alle bilaterale belastingverdragen. Zij constateren dat er bij de regering grote zekerheid bestaat dat de vermogensrendementsheffing in internationaal verband als een belasting op inkomsten wordt geaccepteerd, en dat er om die reden geen bereidheid bestaat om dit onderdeel van de voorgestelde herziening door bijvoorbeeld de OESO op verdragsbestendigheid te toetsen. Getuigt dit niet van enige arrogantie? Wat belet de regering om deze toets uit te laten voeren? Biedt dit geen kans voor de regering om haar gelijk te laten bevestigen en daarmee fracties waarbij nu nog twijfels bestaan, over de streep te trekken?

6.5 Beleggingsinstellingen

Verrekening van buitenlandse bronheffing geschiedt in beginsel onder dezelfde voorwaarden en beperkingen als van de Nederlandse dividendbelasting, zo antwoordt de regering. Dit is geen antwoord op de vraag, alleen een herhaling van de memorie van toelichting, zo menen de leden van de VVD-fractie. Zij verwachten alsnog antwoord op de volgende vragen:
– Houdt dit in dat een overschot aan buitenlandse bronbelasting wordt gerestitueerd?
– Houdt dit in dat een bepaalde bezitsduur is vereist om verrekening toe te staan?
– Houdt dit in dat met kosten geen rekening wordt ingehouden?
– Houdt dit in dat de buitenlandse bronheffing geacht wordt op het gehele forfaitaire rendement betrekking te hebben?

7. Oudedagsvoorzieningen

7.1 Inleiding

Hoe kijkt de regering aan tegen de situatie van ouderen die nu reeds de leeftijd van 65 gepasseerd zijn, en nu met een ten gevolge van pensioenbreuken onvoldoende pensioen kampen, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. In hoeverre betekent het nieuwe regime voor deze bestaande groep een inperking van de mogelijkheden om dit pensioentekort aan te vullen, daar waar zij vandaag de dag dit wel kunnen doen met behulp van het gebruik van de consumptieve rente-aftrek, onder hypothekering (e.d.) van het eigen huis?

Het moet deze leden van het hart dat op het complexe en belangrijke deeldossier van de oudedagsvoorzieningen weliswaar vorderingen worden gemaakt in de uitwisseling van gedachten en suggesties tussen Kamer en regering, maar dat er op een aantal zeer essentiële onderdelen nog steeds sprake is van onduidelijkheden, mede gezien het feit dat een aantal gestelde vragen in meerdere instanties tot nu toe onbeantwoord is gebleven. Dit geldt met name de herhaalde vragen aangaande de budgettaire aspecten verbonden aan de ongelijkheid tussen de tweede en de derde pijler.

De leden van de VVD-fractie merken op dat uit de NIPO-enquete van het KPS blijkt dat 58% van de ondervraagden nog nooit een pensioenberekening heeft laten maken. Hoe kunnen de bewindslieden dan weten dat «voor het gros van werknemers die deelnemen aan een collectieve pensioenregeling geen sprake zal zijn van een pensioentekort»?
De onderbouwing van de besparing van f 1,5 miljard heeft veel weg van een doelredenering. Waarop is het uitgangspunt dat ruim f 3 miljard aan aftrekbare lijfrentepremie «ten onrechte» zou worden afgetrokken, gebaseerd. Waaruit blijkt dit in genoemd CPB stuk, zo vragen deze leden.
De regering wijst ter rechtvaardiging van de ongelijke behandeling tussen pensioenen en lijfrenten op de tegengestelde belangen die een rol spelen bij arbeidsrelaties. Deze zouden een «natuurlijke rem op bovenmatigheid vormen». Wil de regering hiermee suggereren dat een werknemer die een pensioenregeling heeft die maximaal gebruik maakt van de ruimte die de Wet fiscale behandeling van pensioenen biedt, eigenlijk een maatschappelijk onaanvaardbaar hoog pensioen heeft? Zo ja, hoe verhoudt dit zich tot het aan de Wet fiscale behandeling van pensioenen ten grondslag liggende uitgangspunt dat een ouderdomspensioen ter grootte van 70% van het laatste salaris, ingaande op 60 jaar, als maatschappelijk aanvaardbaar kan worden beschouwd? Ter illustratie van haar standpunt verwijst de regering naar het pensioen in eigen beheer, waar de genoemde natuurlijke rem ontbreekt. Voor dergelijke pensioenen is de zogenoemde gangbaarheidstoets ingevoerd. Mogen de leden van de VVD-fractie hieruit afleiden dat de regering het pensioen in eigen beheer als maatstaf voor de lijfrenteruimte neemt? Zo ja, is het dan juist dat een pensioen in eigen beheer kan voorzien in een in 35 jaar op te bouwen ouderdomspensioen ter grootte van 70% ingaande op 60? Waarom is dat bij de lijfrente dan een in 40 jaar op te bouwen uitkering van 70% op 65?
De reactie die de regering geeft op de vraag waarom in de financiële onderbouwing van het plan geen rekening wordt gehouden met het feit dat er dit jaar en komende jaren voor enige miljarden aan lijfrentekapitalen tot uitkering komen, is geen antwoord op de aldaar gestelde vraag, zo menen deze leden. Waar het om gaat, is dat er in 2001 al ongeveer f 1,5 miljard belasting binnen komt op dan ingegane lijfrentetermijnen. Waarom is daarmee geen rekening gehouden? De aftrekbare lijfrentepremie wordt telkens voorgesteld als een post die de overheid uitsluitend geld kost. Niets is echter minder waar. De afgetrokken premies plus het daarop gemaakte rendement worden te zijner tijd integraal in de heffing betrokken.
Vervolgens vragen de leden van de CDA-fractie of het redelijk is aan pensioenen die uitsluitend worden opgebouwd via de lijfrenteverzekeringen minder ruimte te geven dan aan collectieve pensioenvoorzieningen. Het feit dat de wettelijk beschikbare ruimte voor pensioenen niet in alle gevallen feitelijk wordt benut, mag toch een regime dat in beide gevallen gelijke opbouwmogelijkheden biedt, niet in de weg staan? Kan de regering een reactie geven op de schatting van het Verbond van Verzekeraars dat het pensioentekort jaarlijks 18 miljard aan lijfrentepremies eist om iedereen op 65-jarige leeftijd 70% van het laatst verdiende loon te laten genieten? Kan dan nog steeds gesproken worden over het vermeende onnodig gebruik? Suggereert de regering in de

beantwoording niet expliciet dat een werknemer die een pensioen krijgt, dat gebaseerd is op de maximale ruimte die de wet fiscale behandeling pensioenen sinds 1 juni 1999 biedt, feitelijk een bovenmatig pensioen heeft? Is dat niet strijdig met de opgenomen normen? Hoe kan de regering dan de verdediging opbouwen dat de aansluiting van de oudedagsparaplu niet gelijk behoeft te zijn aan de Wet fiscale behandeling van pensioenen?

De leden van de CDA-fractie willen graag een cijfermatige onderbouwing van de regering ontvangen van de verwachting dat het verbinden van de lijfrenteaftrek aan pensioentekorten ertoe leidt dat 3,3 miljard minder aan lijfrentepremies zal worden gestort, hetgeen een budgettair belang van 1,5 miljard zou vertegenwoordigen. Kan cijfermatig worden aangetoond dat deze redenering klopt? Zo ja, met welke cijferreeksen? Wat vindt de regering van de opvatting van het Verbond van Verzekeraars dat de redenering van de regering op twee punten mank gaat? Wordt de hoogte van de jaarlijkse aftrek wel goed geschat? Is met deze rekensom de ontwikkeling van de belastinggrondslag op lange termijn wel meegenomen? Het overgrote deel van de derving komt voor de fiscus weer terug. Kan de regering in de cijfers laten zien hoe de bezuiniging met 1,5 miljard op lijfrentes tot stand komt? Wat zijn de reeksen van ontsparingen? Klopt het dat van iedere gulden die de fiscus mist door lijfrenteaftrek, er tenminste 81 cent terugkomt via de heffing over de uitkering? Als er inderdaad 3,3 miljard minder wordt afgetrokken, is de opbrengst dus niet 1,5 miljard, maar ongeveer 300 miljoen. De 1,5 miljard is een bruto besparingsbedrag. Kan de regeringbewindslieden verduidelijken wat de veel relevantere netto extra opbrengst is? Zo ja, om welk bedrag gaat het? Is dit netto bedrag niet veel lager? Klopt het dat dit nettobedrag niet meer bedraagt dan de circa 500 miljoen zoals de FNV berekent?

Is het wel juist zo vragen de leden van de CDA-fractie, dat de pensioenparaplu in de derde pijler spoort met de materiële pensioenopbouw in de tweede pijler? Vergeet de regering niet de VUT op te tellen bij het pensioen na 65 jaar? Deze wordt in veel gevallen vervangen door een flexibel pensioen. Voor veel werknemers in een flexibele pensioenregeling komt het pensioenresultaat minder gunstig uit dan de combinatie van oude VUT en het pensioen vanaf 65 jaar. De nieuwe regeling is vaak tot stand gekomen met een verwijzing naar de mogelijkheid om fiscaal begeleid in de derde pijler op individuele basis te sparen voor een eerder ingegaan pensioen. Dreigt de belastingherziening 2001 daar roet in het eten te gooien? Zal dit op lange termijn er niet toe leiden dat er aandrang komt om de collectieve regeling alsnog op het oude niveau terug te brengen?

De leden van de fractie van D66 zijn niet overtuigd door de argumentatie van de regering om de «Witteveen» normen, zoals vastgelegd in de Wet fiscale behandeling pensioenen, niet over te nemen. Dat de budgettaire consequenties van het onderhavige voorstel geen onderdeel uitmaakten van de Wet fiscale behandeling pensioenen, achten deze leden onvoldoende reden, nu aangenomen mag worden dat tijdens de behandeling van die wet de voorbereiding van het voorstel Belastingherziening 2001 reeds in volle gang was.

De leden van de fractie van D66 zijn teleurgesteld in de bezwaren die de regering ziet tegen de invoering van een brede oudedagsparaplu. Deze leden zijn van mening dat de onderhavige herziening van het belastingstelsel het moment bij uitstek is om vernieuwing en verruiming van mogelijkheden om te voorzien in oudedagsvoorzieningen in te voeren. De leden van de fractie van D66 onderschrijven het onderscheid dat de regering aanvoert tussen lijfrenten en spaarsaldi voor de oudedag als het

gaat om de dekking van het langlevenrisico. Deze leden zijn echter van mening dat de noodzaak tot dekking van langleven risico in een brede oudedagsparaplu minder sterk is doordat onder een brede oudedagsparaplu de oudedagsvoorzieningen doorgaans een combinatie zullen zijn van collectieve regelingen, lijfrenten en spaar- en beleggingssaldi. De regering veronderstelt een spanning tussen een saldo op een geblokkeerde bankrekening voor een oudedagsvoorziening en de verzorgingsgedachte. Belastingplichtigen die bewust een saldo voor de oude dag bijelkaar hebben gespaard, zullen dat ook bewust besteden voor de oudedag en niet in een keer opmaken, is de verwachting van de leden van de D66-fractie. Voorts vragen deze leden waarom het kabinet de faciliëring van spaarvormen voor de oudedag in de Verkenning als mogelijkheid heeft aangedragen en nu aanvoert dat deze op gespannen voet zou staan met de verzorgingsgedachte. Neemt het kabinet hiermee afstand van de in de Verkenning geopperde mogelijkheden?

De leden van de fractie van D66 verzoeken de regering nogmaals de breedte van de oudedagsparaplu te heroverwegen en daarbij in elk geval te denken aan geblokkeerd banksparen. Zij voert aan dat het onderbrengen van spaar- en beleggingssaldi onder een brede oudedagsparaplu zal leiden tot moeilijke en ingewikkelde regelgeving. De leden van de fractie van D66 merken hierbij op dat het gaat om de mate en wijze van spreiding, de uiterste ingangsdatum voor opname en de zekerstelling van de fiscale claim. Zij vragen zich af of een dergelijke regeling veel ingewikkelder zal zijn dan bijvoorbeeld de in de huidige herziening opgenomen regeling voor kapitaalverzekeringen. Deze leden durven dat te betwijfelen en denken dat hier sprake is van koudwatervrees. Zij verzoeken de regering hierop te reageren en daarbij ook toe te lichten hoe sprake kan zijn van een ongewenst aanzuigende werking als pensioentekort het criterium is. De leden van de fractie van D66 hebben met verbazing kennisgenomen van het standpunt van de regering dat aan de toegevoegde waarde van een dergelijke regeling kan worden getwijfeld omdat het opnemen van nadere voorwaarden voor opnamemogelijkheden ten koste zou gaan van de flexibiliteit. Het komt hun voor dat de regering hier de verhouding tussen de mate waarin individuele keuzevrijheid en individueel maatwerk (flexibiliteit) toeneemt door een dergelijke regeling en de mate van beperking van flexibiliteit door nadere voorwaarden enigszins uit het oog is verloren. Zij verzoeken de regering dan ook een reactie te geven.

De leden van de D66-fractie krijgen voorts graag precies toegelicht welke uitgangspunten het budgettaire beslag bepalen van f 620 mln, dat gemoeid is met het opnemen van een «Witteveen»-franchise voor de AOW in de onderhavige wet.

De leden van de fractie van GroenLinks zijn het eens met de drie criteria die als uitgangspunt hebben gediend bij de uitwerking van de onderhavige voorstellen. De regering stelt dat in de nota naar aanleiding van het verslag duidelijk wordt dat met het stellen van eenvoudige rekenregels, de introductie van een adequaat systeem van gegevensverschaffing en een goede voorlichting aan de belastingplichtigen de inzichtelijkheid en transparantie van het stelsel voor oudedagsvoorzieningen zodanig wordt bevorderd, dat de beoordeling of sprake is van een pensioentekort niet ingewikkelder zal zijn dan het invullen van een belastingaangifte. Dit klinkt deze leden als muziek in de oren, maar vanaf wanneer zou zo'n systeem werkzaam kunnen zijn, zo vragen zij? Kan nader ingegaan worden op de gangbaarheidstoets die is geïntroduceerd in de tweede pijler voor de in eigen beheer gehouden pensioenen, waarin de natuurlijke rem ontbreekt? De regering gebruikt als argument dat in de collectieve pensioenregelingen slechts in beperkte mate daadwerkelijk

gebruik wordt gemaakt van individuele modules. Verder wordt er gesteld dat werknemers met een gangbare pensioenregeling het daarmee te realiseren pensioen doorgaans immers als een adequate oudedagvoorziening ervaren. Kan de regering duidelijk maken wat het verschil is tussen de prikkel die mensen hebben om de ruimte in de derde pijler volledig te benutten en de prikkel die mensen hebben om de individuele ruimte in de tweede pijler te benutten, gesteld dat deze ruimte gelijk zou zijn? Denken de bewindslieden dat er door de krappere normering in de derde pijler een grotere druk ontstaat op de individuele modules in de tweede pijler?

Hier raken deze leden de kern van het kabinetsverhaal, waarin de verschillen in de tweede en derde pijler worden gerechtvaardigd, door te stellen dat de «Witteveen»-normen absolute bovengrenzen zijn en niet de wenselijke normen. Door de twee pijlers gelijk te trekken, zou het risico ontstaan dat de slechts zeer uitzonderlijk voorkomende situatie tot norm wordt verheven. Achteraf moeten zij dus toch vaststellen dat wat bij «Witteveen» is afgesproken te ruim is om als plafond, stolp of paraplu voor de totale oudedag te dienen. Zoals deze leden ook al bij de inbreng voor het verslag inbrachten, is het bevreemdend dat dit gegeven bij de parlementaire behandeling van de Wet fiscale behandeling pensioenen niet duidelijk aan de Kamer is gemeld. Graag willen zij een reactie van de bewindslieden ontvangen op het artikel «Aju paraplu» van P. van Yperen in het Fiscaal Weekblad van 2 december jl., waarin dit ook als een duidelijke omissie van kabinetszijde wordt gezien en waarin zelfs gesteld wordt dat er sprake is van onjuiste informatieverstrekking door tijdens de parlementaire behandeling van de Wet fiscale behandeling pensioenen te stellen dat «Witteveen» model zou staan voor de «paraplu» (ofwel de conditio sine qua non van de SER).

Nu in de beantwoording zeggen dat de budgettaire consequenties van het voorliggende wetsvoorstel geen onderdeel uitmaakten van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Fiscale behandeling van pensioenen, vinden de leden van de fractie van GroenLinks een gotspe. De reden dat in het voorliggende wetsvoorstel de normen van de tweede en derde pijler zo ver uitelkaar lopen, heeft alles te maken met het derde criterium dat als uitgangspunt heeft gediend: de 1,5 miljard budgettaire besparing. Deze leden vragen zich net als de auteur van bovengenoemd artikel sterk af of de Kamer met de ruime normen zou hebben ingestemd als deze consequentie, het verschil tussen de twee pijlers, was overzien. Graag zien zij dan ook van de regering alternatieven tegemoet om de 1,5 miljard besparingen te behalen in de totale oudedagsparaplu en niet alleen binnen de derde pijler. Wellicht dat de diverse suggesties van de verschillende fracties – een beperkte belasting op assurantieverzekering op brede grondslag, de toepassing van een lage rendementsheffing op de pensioenbesparingen onder de oudedagsparaplu, één integrale norm die tussen de «Witteveen»- en de derde pijlernormen inligt, of een beperking van de maximale premiegrondslag waarover aftrek mag plaatsvinden – bij deze alternatieven een rol een kunnen spelen.

De berekening van de 1,5 miljard die met het huidige voorstel bespaard wordt, blijft voor deze leden overigens nog steeds onduidelijk. Hoeveel kan bespaard worden door de maximum premiegrondslag (voor het totale pensioen dan wel voor uitsluitend de derde pijler) te beperken tot de maximum premiegrondslag van WW? Wat zijn de koopkrachteneffecten voor verschillende inkomensgroepen van een budgetneutrale combinatie van een sterke maximering van de premiegrondslag en een gelijktijdige verruiming van de derde pijler?

De beschrijving van de regering van haar lange-termijnvisie inzake de oudedag is helder. Vraag blijft echter of de verschillen in pijlers bij deze visie horen. Zo worden pensioenregelingen gemoderniseerd door toepassing van een lagere franchise, maar krijgt deze modernisering geen vertaling in de derde pijler. Waarom is flexibilisering wel gewenst in de pensioensfeer en niet in de individuele pijler?

De leden van de SGP-fractie verwijzen naar hun voorstel om de Belastingdienst de verantwoordelijkheid te geven om belastingplichtigen te wijzen op de hoogte van hun pensioentekort en de extra aftrekmogelijkheden in dat kader. Zij constateren dat de regering dit voorstel van de hand wijst, terwijl later in de nota naar aanleiding van het verslag een min of meer gelijkluidende suggestie van de leden van de PvdA-fractie met meer sympathie wordt bejegend. De leden van de SGP-fractie vragen de regering naar de reden voor deze enigszins merkwaardige bejegening.

7.2 Advies SER

Begrijpen de leden van de PvdA-fractie het goed dat de interventie van de heer Don bij de bepaling van het SER-advies inzake de oudedagsvoorziening, waaraan wordt gerefereerd bij de beantwoording van de vragen van de leden van de fractie van Groen Links naar aanleiding van CPB-werkdocument 115, namelijk het heffen van een zeer lage forfaitaire rendementsheffing op besparingen via het spaarloon of via pensioenfondsen, materieel neerkomt op een vorm van assurantiebelasting of voorheffing?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de SER in zijn advies tot de conclusie komt dat in zijn model tenminste dezelfde opbrengst kan worden verwacht als in de kabinetsplannen. Zit de SER er helemaal naast en zo ja waarom? Is het niet zo dat de opbrengsten via de eindtoets inderdaad ten minste hetzelfde zullen zijn, maar later zullen binnenkomen? Wordt het hiermee gepaard gaande rentenadeel voor de staat niet meer dan gecompenseerd doordat ook over de rendementen die worden gegenereerd over de «ten onrechte afgetrokken» premies belasting wordt geheven? Deze leden vragen zich af of de gesignaleerde uitvoeringsproblemen zich bij de eindtoets eigenlijk wel voordoen. Het SER-model voorziet in het afrekenen over het surplus boven 100% van het laatste inkomen, niet in het terugdraaien van aftrek. Dit gebeurt toch ook bij de Wet op de loonbelasting voor pensioenen. Waarom kan het daar wel en in de Wet IB niet? Wat dat betreft wordt bij een kapitaalverzekering eigen woning die op enig moment niet meer aan de voorwaarden voldoet, toch ook niet met terugwerkende kracht alsnog belasting in box III geheven, maar wordt het rentebestanddeel belast in box I. Strikt genomen blijkt echter achteraf dat de bewuste kapitaalverzekering ten onrechte in box I heeft gezeten en eigenlijk vanaf aanvang in box III had geplaatst moeten worden.
De regering wijst er ter onderbouwing van haar standpunt op dat bij een eindtoets conform het SER-model deze zal moeten plaatsvinden op basis van het totale actieve inkomen, waarbij alle in het verleden opgebouwde voorzieningen worden meegenomen. Het gaat dan volgens de regering om alle pensioenregelingen waarin ooit is deelgenomen, alle tijdens de opbouwperiode gestorte lijfrentepremies en de oudedagsreserve. Hierbij kunnen deze voorzieningen wat vormgeving, voorwaarden en ingangsdata betreft, verschillen. Voor een goede vergelijking is dan vereist dat alle voorzieningen en het niveau waaraan wordt getoetst op één noemer worden gebracht. Daartoe zullen dan, aldus de regering, omrekenregels moeten worden opgesteld. Op zich is dit uiteraard volkomen juist. Dit probleem doet zich echter ook voor bij de voorstellen van de regering als het gaat om de ruimte van de zogenoemde tekort-

regeling (het repareren van een in het verleden opgelopen pensioentekort) te bepalen. In de kabinetsplannen doen genoemde problemen zich zelfs jaarlijks voor als de belastingplichtige wil bepalen of hij ruimte heeft in de tekortregeling en zo ja, hoeveel. In het SER-model is dit slechts eenmalig het geval en wel op het moment dat dit relatief het minst moeilijk is.
De SER-veronderstelling dat het plan 1,5 miljard oplevert, is net zo hard als de veronderstelling van de regering, aldus de leden van de CDA-fractie. Kan de regering beide veronderstellingen naast elkaar zetten en onderbouwen en analyseren waarom de regering toch meent dat het SER-voorstel geen 1,5 miljard oplevert? De SER schaft toch ook de bovenmatige pensioenopbouw af, zij het dat dit pas gecorrigeerd wordt met een eindtoets? Er is dan toch alleen sprake van een later tijdstip? Welk rente-nadeel kan dit opleveren?

Zeer verrassend vinden de leden van de GroenLinks-fractie dat de regering de verschillen tussen de tweede en derde pijler, alsmede eenvouds- en uitvoeringsredenen als afwegingen noemt voor het niet overnemen van het SER-advies. Deze leden hebben de stellige indruk dat het kabinetsvoorstel op deze twee punten minder scoort dan het SER-voorstel. Slechts het punt van de ongetoetste aftrek, een wezenlijk element in het herziene lijfrenteregime, hoort ook volgens de leden van de fractie van GroenLinks in principe niet bij het idee achter een oudedagsparaplu. Echter tot de tijd dat het voor burgers relatief eenvoudig is om inzicht in het pensioentekort te krijgen, is een (inkomensafhankelijke) ongetoetste aftrek wellicht een noodzakelijke tijdelijke tussenoplossing.
De beantwoording van de bewindslieden van de vragen over de zes modellen die aan de SER zijn voorgelegd, bevestigt het beeld dat deze leden al hadden: het ministerie van Financiën had zijn huiswerk niet gedaan. Het ambitieniveau is allesbepalend voor het wel of niet kunnen overnemen van het SER-advies. Als bij de adviesaanvraag al duidelijk was gemaakt dat met de inboeking van 1,5 miljard besparing het ambitieniveau niet de norm uit de Wet fiscale behandeling pensioenen had mogen zijn, had veel werk bespaart kunnen blijven.

7.3 Het voorgestelde lijfrenteregime

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de regering het met deze leden eens is dat het achterwege laten van enigerlei vorm van ongetoetste aftrekmogelijkheid eigenlijk alleen aanvaardbaar is als het al dan niet hebben van een pensioentekort voor een belastingplichtige voldoende duidelijk kan worden gemaakt zonder dat dit een onredelijke bewijslast bij deze belastingplichtige legt. In het algemeen overleg op 8 december jl. heeft de regering een aantal oplossingsrichtingen voor deze problematiek aan de orde gesteld, waar vervolgens ook in de schriftelijke beantwoording van tijdens dit overleg gestelde vragen nader op in is gegaan.
De leden van de PvdA-fractie constateren dat de regering daarbij kennelijk het door deze leden onderkende probleem, namelijk dat in het bijzonder voor personen met een laag pensioenbewustzijn de voorgestelde regeling wel eens teveel drempels zou kunnen bevatten, tot uitgangspunt neemt bij het zoeken naar verbeteringen. Deze leden zouden bevestiging willen vragen van de stelling dat het probleem bij het berekenen van een eventueel pensioentekort niet primair te maken heeft met de rekenregels, maar met de beschikbaarheid van gegevens en dat elke oplossing dus primair daar (bij de renseignering door verzekeraars en pensioenfondsen) aan zou moeten haken. In de schriftelijke antwoorden naar aanleiding van het algemeen overleg op 8 december jl. stelt de regering vast dat voor deze renseignering desgewenst een wettelijke basis kan worden geschapen. Kan de regering op dit punt nadere voorstellen uitwerken? Zou zij in dit verband ook kunnen ingaan op de zeven punten van het

Verbond van Verzekeraars in hun notitie van 6 december jl. (zie bijlage), met de bedoeling duidelijk te maken hoe moeizaam de weg is van renseigneringsverplichting naar inzicht in het pensioentekort?

Met belangstelling hebben de leden van de PvdA-fractie kennisgenomen van de varianten die de regering op dit punt onderzoekt, met name de mogelijkheden van renseignering door verzekeraars en pensioenfondsen aan belastingplichtigen, al of niet gecombineerd met een rol van de Belastingdienst om belastingplichtigen op verzoek te informeren over hun pensioentekort. Deze leden merken in dit verband op dat zij niet te snel willen afstappen van het idee dat de Belastingdienst hier een centrale rol kan vervullen. Zij onderkennen de complexiteit van zo'n aanpak maar constateren dat dit voornamelijk een eenmalige uitvoeringslast met zich meebrengt. Immers, als eenmaal van eenieder het pensioentekort «in het systeem zit», is het daarna een kwestie van bijhouden. Gaarne vernemen zij een reactie van de regering op deze redenering. Het probleem is nu echter dat de mate waarin de regering erin slaagt deze verbeteringen op de oorspronkelijke voorstellen tot stand te brengen, van invloed is op eventuele andere wijzigingen die deze leden zouden willen aanbrengen. Met andere woorden, als de regering er niet inslaagt een regeling te ontwerpen waarbij het pensioentekort voor burgers inzichtelijk wordt gemaakt, dan komt voor deze leden de mogelijkheid van een vorm van ongetoetste aftrek weer aan de orde. De leden van de PvdA-fractie zouden de regering willen vragen hoe zij hier procesmatig tegenaan kijkt. Kan zij garanderen dat voor dit vraagstuk een oplossing bekend is op het moment dat de Kamer plenair over deze zaken zal debatteren, vermoedelijk in januari 2000?

De leden van de PvdA-fractie hebben tijdens het overleg op 8 december jl. voorts duidelijk gemaakt dat als er financiële ruimte beschikbaar blijkt te zijn en als het pensioentekort voor burgers zonder een grote bewijslast inzichtelijk gemaakt kan worden, zij deze ruimte het liefst zouden willen aanwenden voor het gelijktrekken van de tweede en de derde pijler. Daarbij spelen de volgende vragen een rol. Deze leden vragen de regering deze keer een zo volledig mogelijk antwoord te geven.

– Welke verschillen tussen de tweede en de derde pijler moeten worden beschouwd als fundamenteel in de zin dat ze de pensioenspaarmogelijkheden voor grote groepen niet slechts in theorie maar ook en vooral feitelijk beïnvloeden?
– De regering heeft in de schriftelijke antwoorden naar aanleiding van het algemeen overleg op 8 december jl. al gezegd dat de kosten van de verlaging van de franchise rond de 600 miljoen bedragen. Wat zijn de kosten verbonden aan het gelijktrekken van de pijlers op de andere fundamentele punten? Kan de regering in dit verband verduidelijken wat bedoeld wordt met de stelling in paragraaf 7.1 van de nota naar aanleiding van het verslag: «Een lijfrenteregime dat de ruime kaders uit de Wet fiscale behandeling pensioenen volgt, zal naar verwachting dan ook niet leiden tot enige beperking van het budgettaire beslag.» (Waarom dan niet? Hoe kan een ruim regime overigens leiden tot een beperking van het budgettaire beslag etc.?)
– Acht de regering het mogelijk en zinnig om in dit kader ook op onderdelen (nadrukkelijk niet de fundamentele onderdelen) de mogelijkheden van versobering van de tweede pijler te onderzoeken?
– Is de regering het eens met deze leden dat zelfs als het zo is dat deze versobering geen directe budgettaire voordelen oplevert, zij wel van belang is in het geval de derde pijler gelijkgetrokken zou worden met de tweede pijler omdat deze elementen, indien structureel mogelijk gemaakt in de derde pijler, dan wel budgettaire implicaties zouden hebben?

– Wat zijn de mogelijkheden om financiële ruimte te vinden uit de versobering van de grondslag van de tweede pijler?
– Welke andere mogelijkheden ter dekking van het gelijktrekken van tweede en derde pijler ziet de regering?
– Ziet de regering mogelijkheden om een proces af te spreken waarbij wellicht niet per 1 januari 2001 maar wel in de jaren daarna de fundamentele verschillen tussen de tweede en derde pijler worden weggewerkt?
– In navolging van de discussie met de heer Witteveen tijdens het algemeen overleg op 8 december jl. vragen deze leden de regering naar de relevantie van het aan de orde stellen van die elementen waarvoor de derde pijler ruimer is dan de tweede pijler, zoals de heer Witteveen dat deed. Is het immers niet zo dat de spaarmogelijkheden in de derde pijler bij een gebleken pensioentekort allemaal toegankelijk zijn voor iemand die ook in de tweede pijler spaart? Deze extra ruimte in de derde pijler vermindert met andere woorden niet de ongelijkheid tussen mensen die alleen maar in de derde pijler kunnen sparen, en zij die van de mogelijkheden in de tweede en de derde pijler gebruik kunnen maken.
– Kan de regering verduidelijken waar de heer Witteveen op doelde toen hij tijdens het algemeen overleg met betrekking tot de eventuele aanpassing van franchise en opbouwpercentage in de derde pijler opmerkte «als je daar in een balans kunt komen, in een wat eenvoudiger uitvoering..»?

De leden van de PvdA-fractie hebben bij hun inbreng voor het verslag een drietal vragen gesteld, dat niet of onvoldoende lijkt te zijn beantwoord. Zij zouden graag alsnog een antwoord krijgen op de volgende vragen:
– Kan de regering uitleggen waarom in de «derde pijler» geen regeling is geschapen waardoor deeltijders de franchise pro rata kunnen toepassen, een faciliteit die wel in de «tweede pijler» wordt geschapen?
– Kan de regering ingaan op de kritiek dat het onlogisch zou zijn, dat belastingplichtigen wel op jaarbasis een tekort volledig mogen aanvullen, maar dat zulks niet is toegestaan als het om een inhaalaftrek gaat?
– Zou de regering het aanvaardbaar achten als verzekeraars tarieven in rekening zouden brengen bij burgers voor het inzichtelijk maken van hun eventuele pensioentekort? In de nota lijkt de regering haar antwoord op deze vraag afhankelijk te willen maken van de uitvoeringslasten bij de verzekeraars. Is dit juist?

In paragraaf 7.1 van de nota naar aanleiding van het verslag wordt gesteld dat met name belastingplichtigen «die in de huidige tweede en derde schijf zitten» van de lijfrentepremieaftrek gebruikmaken. De leden van de PvdA-fractie zouden graag bevestigd zien dat hier gedoeld wordt op de huidige tweede en derde schijf als sprake is van 1a/1b/2/3.

De leden van de PvdA-fractie wensen de mogelijkheid van het invoeren van een assurantiebelasting nadrukkelijk open te houden. Zij menen ook te weten dat dit, ook bij levensverzekeringen en lijfrenten, in andere landen niet ongebruikelijk is. Met betrekking tot het eventueel invoeren van een assurantiebelasting maakt de regering in de nota een aantal behartenswaardige opmerkingen. Tijdens het algemeen overleg op 8 december jl. voegde zij daaraan toe dat een assurantiebelasting de ongelijke behandeling tussen producten in de tweede pijler (niet belast) en derde pijler (wel belast) zou versterken, tenzij ook pensioenpremies zouden worden belast. Is deze opmerking bedoeld om aan te geven dat een dergelijke belasting rechtsgrond zou missen, of gaat het hier meer om een praktisch bezwaar? Is de regering het met deze leden eens dat

lijfrenten weliswaar de functie van een pensioen kunnen vervullen, maar overigens een normaal commercieel product betreffen en dat zij onder andere daarom een per definitie ander karakter hebben dan pensioenen? Is de regering het ook eens met deze leden dat het relatieve nadeel van een assurantiebelasting bij eventuele introductie in de derde pijler afgewogen moet worden tegen de voordelen die spaarders in de derde pijler toevallen, zoals bijvoorbeeld de spaarflexibiliteit? Hoe kijkt de regering aan tegen de redenering dat een iets hogere prijs voor pensioensparen in de derde pijler dan in de tweede pijler verdedigbaar is in het licht van de winst aan spaarruimte die daarmee geboekt zou kunnen worden? De leden van de PvdA-fractie zouden de regering willen vragen een aantal varianten voor het invoeren van een assurantiebelasting op lijfrentepremies, inclusief een concrete invulling van grondslag en premiepercentage, voor te leggen, daarbij rekening houdend met de volgende varianten:

– verschillende varianten van grondslag en premie
– ter dekking van de kosten verbonden met het gelijktrekken van de franchises tussen tweede en derde pijler (1), het gelijktrekken van het opbouwpercentage tussen tweede en derde pijler (2), beide (3). Hoe werkt de bepaling van de pensioenparaplu uit voor mensen met een (gedeeltelijke) WAO-uitkering?

De leden van de VVD-fractie vragen of het zo is dat het lijfrenteregime ook een natuurlijke rem kent doordat de aftrek is beperkt tot een percentage van het inkomen, de bereidheid en mogelijkheden van een belastingplichtige om de maximale ruimte daadwerkelijk te benutten en het feit dat elke gulden die wordt afgetrokken uitsluitend in de vorm van een echte onderhoudsvoorzienig terug kan komen.

De onderbouwing van de te hanteren AOW-franchise ter grootte van 10/7 AOW-ongehuwd, bevredigt hun absoluut niet. Het lijkt op handjeklap: «de één een beetje te veel, de ander een beetje te weinig; we gaan in het midden zitten». Dit is echter geen afdoende argumentatie voor de ongelijke behandeling tussen werknemers en zelfstandigen die uit de voorstellen voortvloeit. De door de regering aangevoerde argumenten gelden namelijk even goed of even slecht voor pensioenregelingen. Gaat de regering er niet veel te makkelijk vanuit dat met de huidige stand van de techniek het leveren van gegevens door pensioenuitvoerders niet al te veel problemen zal opleveren? Kloppen de geluiden dat het leveren van gegevens over het verleden tot grote uitvoeringsproblemen zal leiden en dat de pensioenuitvoerders slechts tegen zeer grote, kostbare en tijdrovende inspanning in staat zijn deze gegevens te leveren? Klopt het dat het daarbij nog maar de vraag is of met deze gegevens de gewenste berekeningen kunnen worden gemaakt, omdat pensioenuitvoerders niet in staat zijn om totaal-opgaven per belastingplichtige te doen, maar slechts op polisniveau? Hoe moet worden omgegaan met gegevens uit collectieve pensioencontracten, waarbij adres- en woonplaatsgegevens van de deelnemers ontbreken, omdat alle correspondentie via de werkgever gaat? Wegen al deze inspanningen en uitvoeringsproblemen op tegen het resultaat? Zullen niet de meeste belastingplichtigen nadat zij alle relevante gegevens hebben ontvangen tot de conclusie komen dat zij een pensioengat hebben en dus ook in het nieuwe systeem kunnen aftrekken? Kan door het adopteren van het SER-model een dergelijke voor de consument kostbare operatie, die ontegenzeggelijk ten koste zal gaan van het rendement op zijn verzekering (de kosten gaan immers omhoog) worden vermeden, terwijl het doel van de regering – geen aftrek indien niet noodzakelijk – desondanks wordt bereikt? Volgens de regering betreft de informatievoorziening een relatief kleine groep belastingplichtigen die én een pensioentekort heeft én de behoefte heeft dit pensioentekort weg te werken én over de daarvoor benodigde middelen beschikt. Voor het

gros van de werknemers die deelnemen aan een collectieve pensioenregeling zal volgens de regering immers geen sprake zijn van een pensioentekort. Is het niet zo dat voor alle belastingplichtigen eerst gegevens zullen moeten worden geleverd teneinde te kunnen vaststellen of sprake is van een pensioentekort? Pas daarna kunnen degenen waarbij is vastgesteld dat sprake is van een tekort bepalen of de behoefte en de middelen bestaan om dit weg te werken.
De leden van de VVD-fractie vragen vervolgens of de regering in dit kader een antwoord kan geven op de volgende casus. Een werknemer krijgt een pensioentoezegging op basis van een beoogd ouderdomspensioen ter grootte van 1,75% van zijn pensioengrondslag per dienstjaar. Het totale beoogde ouderdomspensioen bedraagt bijvoorbeeld f 30 000 ingaande op 65 jaar. Op 65 jaar is om dit pensioen aan te kopen bijvoorbeeld een kapitaal noodzakelijk van f 450 000, ervan uitgaande dat de rente op dat moment 6% bedraagt. Er wordt een kapitaalverzekering met pensioenclausule afgesloten met een in guldens verzekerd gegarandeerd kapitaal ter grootte van f 300 000. Indien gedurende de gehele looptijd gemiddeld 6% wordt gemaakt, zal het kapitaal op de pensioendatum inclusief winstbijschrijving f 450 000 bedragen. Indien meer rente wordt gemaakt, zal het kapitaal dus hoger zijn dan f 450 000; wordt minder rente gemaakt dan is het kapitaal navenant lager. Hetzelfde geldt indien de rente op de pensioendatum hoger is dan 6%, dan krijgt de pensioengerechtigde een hoger feitelijk pensioen. Is de rente op pensioendatum lager dan 6% dan krijgt hij een lager pensioen. Indien de pensioengerechtigde een salarisverhoging krijgt, waardoor zijn beoogde ouderdomspensioen stijgt tot bijvoorbeeld f 40 000, dan zal het verzekerde kapitaal zodanig worden verhoogd, dat dit hogere beoogde ouderdomspensioen kan worden aangekocht, uitgaande van de veronderstelde rente gedurende de looptijd en op de pensioendatum. Deelt de regering de opvatting dat een dergelijke pensioenverzekering niet kan worden beschouwd als een beschikbare premieregeling omdat het pensioen (mede) is gebaseerd op het feitelijke salaris en de diensttijd, waardoor bij een salarisstijging een backservice ontstaat op basis van de feitelijke salarisstijging?

Deelt de regering de opvatting dat de toetsingsproblemen zoals die zich kunnen voordoen bij een beschikbare premieregeling, zich op dezelfde wijze kunnen voordoen in de onderhavige situatie indien gedurende de looptijd gemiddeld meer dan 6% rendement wordt gemaakt, dan wel de rente waarop de tarieven voor direct ingaande lijfrenten zijn gebaseerd meer bedraagt dan 6%? Zo ja, is dat dan niet voldoende reden om artikel 18a, negende lid Wet LB 1964 ongewijzigd te laten? Zo nee, hoe denkt de regering de problemen met de tienduizenden van dergelijke pensioenverzekeringen die op deze basis lopen, op te lossen? De leden van de VVD-fractie willen er hierbij op wijzen dat deze polissen zijn afgesloten in een periode waarin deze door de Wet fiscale behandeling pensioenen actueel geworden problematiek nog totaal niet speelde. De voorgestelde regeling blijft merkwaardig als men bedenkt dat bovenmatigheid van oudedagsvoorzieningen die wordt bereikt door premiebetaling voor een extra lijfrente, slechts leidt tot weigering van de premieaftrek, en niet leidt tot een correctie over in het verleden verleende aftrek en in het verleden opgebouwd rendement. De regering geeft in haar antwoorden geen behoorlijke verklaring waarom wel over het verleden moet worden gecorrigeerd wanneer de bovenmatigheid wordt bereikt door toekenning van extra pensioenrechten.

De regering stelt op blz. 363 van de nota dat het gebruik van de lijfrenteaftrek door de Belastingdienst op geautomatiseerde wijze zal worden vastgelegd. Hoe zal dat gebeuren ten aanzien van aftrek die in het verleden is verleend? Tot hoever kan de Belastingdienst hierbij terug gaan? Als hij niet volledig terug kan gaan in het verleden, is het dan

vooralsnog zinvol een dergelijke registratie op te zetten? Of zou het, als een goede registratie van oude lijfrenteaftrekken niet mogelijk is, aanbeveling verdienen om premiebetalingen voor een bepaald tijdstip (en het rendement daarover) buiten beschouwing te laten, zo vragen deze leden. Zullen ook buitenlandse verzekeraars en pensioenuitvoerders worden verplicht om belastingplichtigen te informeren over (de waarde van) hun rechten? Hoe weet een verzekeraar of de premie voor een bij hem afgesloten lijfrente aftrekbaar is? Het is bijvoorbeeld heel wel mogelijk dat een belastingplichtige in een jaar twee lijfrentepremies betaalt die ieder net onder het huidige maximum voor de eerste tranche blijven. Zal er voor de stemming door de Tweede Kamer duidelijkheid bestaan of de voorgenomen informatieplicht van pensioenuitvoerders en verzekeraars uitvoerbaar is (zie blz. 368)?

Op welke termijn blijken de pensioenfondsen thans in staat te zijn om de verzekerden te informeren over de hoogte van hun pensioenrechten? Wat zijn de gevolgen als een pensioenuitvoerder niet of niet correct voldoet aan zijn informatieplicht tegenover de belastingplichtige? Is het dan wel redelijk om die belastingplichtige te confronteren met een fiscale afrekening? Of zou die de belastingschade kunnen verhalen op het pensioenfonds? Bij pensioenfondsen die bij alle rechthebbenden te laat zijn met het verstrekken van informatie (bijvoorbeeld door automatiseringsproblemen) kan dat vergaande gevolgen hebben, die ten laste komen van de collectiviteit van de pensioengerechtigden. Welke sanctie wordt door de overheid aan het pensioenfonds opgelegd als het niet aan zijn informatieplicht voldoet, zo vragen deze leden.

De leden van de CDA-fractie vragen op welke wijze de Belastingdienst burgers zal informeren over een eventueel pensioentekort. Is die informatie per 1-1-2001 beschikbaar en toegankelijk voor iedere Nederlander? Is de regering hier niet veel te optimistisch? Is er reeds «proefgedraaid» met een berekeningsformulier of een diskette aan de hand waarvan de burger zelf zijn pensioentekort kan uitrekenen en zo ja, wat is het resultaat daarvan? Wanneer de regering zelf bezwaren heeft tegen de eindtoets, is het toch moeilijk te veronderstellen dat anderen wel een beeld hebben van de opgebouwde rechten? Is de technologie wel voldoende gevorderd?

De regering constateert met betrekking tot de franchise dat met een koppeling aan de zelfstandige AOW-uitkering voor een gehuwde te ruime mogelijkheden geboden zouden worden aan alleenstaanden en alleenverdieners. Een koppeling aan de dubbele AOW-uitkering zou daarentegen weer te krappe mogelijkheden bieden voor alleenstaanden en tweeverdieners. Daarom is als tussenoplossing gekozen een franchise die gebaseerd is op de AOW-uitkering van een ongehuwde. De leden van de CDA-fractie zien niet in waarom deze argumentatie anders ligt bij de lijfrente dan bij de pensioenen en vragen een nadere onderbouwing.

Hoeveel tijd hebben de verzekeraars nodig hebben om jaarlijks inzage te verschaffen in de pensioenopbouw van alle burgers? Is de regering bereid tot dat moment het forfaitaire bedrag van circa f 4000,–, conform het SER-voorstel, te introduceren?
Is de Belastingdienst wel de aangewezen instantie om de berekening van een eventueel pensioengat op te stellen? Ligt controle niet meer voor de hand, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

De leden van de CDA-fractie vragen of de begrenzingen in de reserveringsregeling niet beter weggenomen kunnen worden, dat betreft de begrenzing in de tijd tot 5 jaar en het bedrag van f 12 149. Wordt daardoor niet beter gewaarborgd dat reparatie van pensioengaten

plaatsvindt? Lopen burgers anders niet het risico dat delen van de ruimte verdampen? Deze leden wensen een toelichting van de regering hoe omgegaan wordt met kapitaalverzekering en pensioenclausules. Het is onduidelijk hoe de regering hiermee omgaat. Hoe werkt deze verzekeringsvorm in de praktijk en welke ingrijpende consequenties heeft de voorgestelde wijziging van artikel 18a, 9de lid? Is deze wijziging niet overbodig? Kan de regering reageren op het voorbeeld dat door het Verbond van Verzekeraars hierover is gegeven? Hoe wordt omgegaan met pensioengaten die ontstaan door vervroegde uittreding? Is de ruimte voor eenmalige reparatie daarvoor genoeg?

De leden van de fractie van GroenLinks hebben moeite met de argumentatie betreffende de franchise. Waarom is het nodig om in de derde pijler een evenwicht te vinden tussen een in sommige gevallen te krappe ruimte bij een dubbele gehuwden-AOW en een in sommige gevallen te ruime opbouw bij een enkele gehuwden AOW; is dit niet nodig voor de tweede pijler en vice versa; waarom geldt het moderniseringsargument voor de tweede pijler en niet voor de derde pijler? Bij de praktijkvoorbeelden stelt de regering dat pensioentekorten kunnen worden geheeld door het vrijwillig betalen van premies aan het pensioenfonds van de laatste werkgever. In de praktijk bestaat in veel gevallen de mogelijkheid daartoe, zo stelt zij. Een feit blijft dat niet iedereen deze mogelijkheid heeft en mede daarom is, naar de mening van de leden van GroenLinks, dit een ongewenste consequentie is van het verschil tussen de twee pijlers.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben eveneens moeite met de redenering van de bewindslieden dat bij het toestaan van andere producten dan lijfrente er een aanzuigende werking vanuit zou gaan, die ten koste zou gaan van het voorgestelde ambitieniveau om een ieder de mogelijkheid te bieden om reële pensioentekorten weg te werken. Hierdoor vindt er geen neutrale behandeling plaats, waardoor niet het meest renderende product om voor de oudedag te sparen, gekozen wordt, maar krijgt het relatief dure lijfrentesysteem binnen de derde pijler vanwege fiscale overwegingen bij burgers de voorkeur. Betekent dit in feite niet dat zelfs de krappe normen in de derde pijler bij volledige benutting een te groot beslag leggen op de budgettaire ruimte?

De leden van de fracties van GPV en RPF begrijpen uit de toelichting dat de regering van mening is dat de eenvoud van het stelsel ermee is gediend als een vaste, voor iedereen geldende lijfrente-aftrek blijft bestaan, maar dat daarvan is afgezien enerzijds wegens budgettaire redenen en anderszijds om daarmee te voorkomen dat een bovenmatige pensioenopbouw plaatsvindt. De genoemde leden zijn niet overtuigd van de noodzaak van de voorgestelde afschaffing. Zij pleiten voor een gedeeltelijke handhaving van een ongetoetste lijfrente-aftrek en stellen voor deze te maximeren op het bedrag dat in de huidige situatie maximaal is te sparen met behulp van de werknemersspaaregeling. Zij wijzen erop dat een groot aantal belastingplichtigen deze spaarregelingen heeft gebruikt voor de financiering van een lijfrente. Genoemde leden vinden het ongewenst als werknemers die zich voor de toekomst hebben vastgelegd voor het maandelijks betalen van een lijfrentepremie en daarvoor het huidige spaarloon gebruiken, moeten aantonen dat er sprake is van een pensioentekort en vervolgens, in ieder geval in de eerste vier jaar na de invoering van het voorstel, via andere middelen de premie moeten financieren. Dat betekent dus ook dat de GPV- en RPF-fractieleden er niet van overtuigd zijn dat de deblokkeringsmogelijkheid ook voor de financiering van een lijfrente moet gelden. Wat is de reactie van de regering op de suggestie van de leden van de fracties van GPV en RPF om een ongetoetste lijfrente te handhaven en deze per huishouden vast te stellen op het gemaximeerde bedrag van de werknemersspaarregelingen

zoals dat in het huidige stelsel geldt? Tot welke budgettaire consequentie leidt dit als de werkgeversheffing wordt verhoogd naar 15% en het gecumuleerde gemaximeerde bedrag van de werknemersspaaregelingen wordt verlaagd naar f 2500,–?

Ook de leden van de SGP-fractie vragen of de regering nog eens duidelijk uiteen kan zetten waarom de mogelijkheid van gebonden sparen niet op dezelfde wijze fiscaal kan worden gefaciliteerd als het sparen via lijfrenteverzekeringen voor de oudedagsvoorziening.

Het verheugt de leden van de VVD-fractie dat ook de bewindslieden van mening zijn dat een kapitaalverzekering met pensioenclausule die is afgesloten ter uitvoering van een salarisdiensttijdregeling, niet per definitie als een beschikbare premieregeling kan worden beschouwd. Hoe verhoudt deze opvatting zich echter met het enkele regels daarboven verwoorde standpunt dat «Indien aan de werknemer echter geen uitkering in guldens wordt toegezegd, maar de uitkeringen op pensioeningangsdatum afhankelijk zijn van het op dat moment opgebouwde kapitaal, sprake is van een beschikbare premieregeling» . Dit fenomeen doet zich eveneens voor bij kapitaalverzekeringen met pensioenclausule ter uitvoering van een salarisdiensttijdregeling.

Deze leden hebben het vermoeden dat de bewindslieden nog steeds niet volledig inzicht hebben in hoe deze verzekeringsvorm in de praktijk wordt toegepast en welke ingrijpende consequenties de voorgestelde wijziging van artikel 18a, negende lid heeft. Zij nodigen de bewindslieden uit nogmaals in overleg te treden met het veld om deze problematiek helder in beeld te krijgen en tot een pragmatische oplossing te komen. Niemand zit tenslotte te wachten op enkele tienduizenden polissen die aan het ministerie moeten worden voorgelegd teneinde als pensioenregeling te worden aangewezen. Zij wijzen er hierbij op dat het gezien de onderliggende pensioentoezegging niet eenvoudig is dergelijke polissen aan te passen aan de regels voor beschikbare premieregelingen. Daarvoor zal de medewerking van de desbetreffende werkgever en werknemer noodzakelijk zijn. Deze leden blijven gezien het voorgaande van mening dat een wijziging van artikel 18a, negende lid overbodig en zelfs schadelijk is. Tevens zetten zij grote vraagtekens bij de stelling dat deze wijziging in overeenstemming is met de bedoeling van de wetgever. Artikel 18a, negende lid is immers gebaseerd op het amendement De Vries/Van Zijl (Kamerstuk 26 020, nr. 20). Kan nogmaals worden bevestigd dat het de bedoeling is geweest om artikel 18a negende lid van toepassing te laten zijn zowel op beschikbare premieregelingen als op kapitaalverzekeringen met pensioenclausule die zijn afgesloten ter uitvoering van een salarisdiensttijdregeling? De door de regering aangehaalde argumentatie dat de uiteindelijke uitkering aan de werknemer niet vaststaat, de werknemer zelf het risico op over- en onderrendement loopt etc., gaat evenzeer op voor kapitaalverzekeringen met pensioenclausule die zijn afgesloten ter uitvoering van een salarisdiensttijdregeling.
Naar aanleiding van vragen waarom de inhaalruimte beperkt is, verwijst de regering op blz. 375/376 naar het huidige art. 45a, lid 3 Wet IB 1964. Dat is echter geen inhoudelijk argument; waarom zou de inhaalruimte beperkt moeten worden als er in feite sprake is van een pensioentekort, zo stellen deze leden.

De leden van de fractie van GroenLinks vinden het jammer dat waar de regering bij de vermogensrendementsheffing niet nalaat te herhalen hoe belangrijk het is dat er een optimale marktwerking onstaat bij spaar- en beleggingsproducten door een fiscaal neutrale behandeling, dit argument bij sparen voor de oudedag van ondergeschikt belang lijkt. Dit terwijl de hoeveelheid geld die gemoeid is met het sparen voor de oudedag groot is

en in de toekomst nog verder zal stijgen, waardoor een optimale marktwerking waarbij het rendement een belangrijke rol speelt bij de keuze, zeer gewenst lijkt.

7.4 Internationale aspecten

De leden van de VVD-fractie vragen wat de bewindslieden vinden van de kritiek dat het opleggen van een conserverende aanslag een niet-aanvaardbare vorm van treaty-override is omdat Nederland op die wijze heffingsrechten naar zich toehaalt die door het verdrag aan het andere land zijn toegewezen? Zij denken daarbij aan een mogelijk conflict bij de conserverende aanslag over pensioenen met het Europese recht. De conserverende aanslag wordt gerechtvaardigd met een beroep op de coherentie van het Nederlandse stelsel. Is dit wel vol te houden nu het Europese Hof in het Wielockx-arrest dit argument uitdrukkelijk heeft verworpen waar er een dubbel belastingverdrag is? (blz. 71 en 341 e.v.) Uit blz. 388 blijkt dat voor degenen die jaarlijks een conserverende aanslag krijgen over de aangroei van een aanspraak, ieder jaar opnieuw een 10-jaarstermijn begint te lopen ten aanzien van de hele waarde van hun aanspraak. Aldus is het risico dat zij de conserverende aanslag moeten betalen veel groter dan in een stelsel waarin jaarlijks alleen voor de waarde-aangroei van de aanspraak een conserverende aanslag wordt opgelegd. Dat is niet redelijk. Het verdient dan ook de voorkeur dat jaarlijks alleen voor de waarde-aangroei van de aanspraak een conserverende aanslag wordt opgelegd, waarop als informatieve mededeling kan worden vermeld wat het totale bedrag is van de conserverende belastingschuld ten aanzien van de betrokken aanspraak.

Is het juist, zo vragen de leden van de VVD-fractie, dat verpanding van pensioenrechten een kwestie is die buiten de wetgeving van andere landen valt indien het pensioenkapitaal is overgedragen aan een uitvoerder in een ander land, waar de belastingplichtige ook woont? Wat zijn de gevolgen als de fiscale wetgeving van het woonland de verpanding van het pensioen aan de Nederlandse fiscus behandelt als een belaste afkoop? Is verpanding dan nog een werkbare vorm van zekerheid?

Bij verhuizing naar het buitenland kan men slechts verwachten dat betrokkene ergens meldt in antwoord op een vraag in het biljet dat hij al dan niet ingegane rechten op lijfrente meeneemt. De informatie omtrent de rechten en bedragen zullen toch door de uitkerende instanties moeten worden verstrekt. Is het wel op zijn plaats van de zijde van belanghebbende deze informatie te verlangen? De leden van de CDA-fractie constateren dat de NOB meent dat haar oorspronkelijke kritiek op de conserverende aanslagen die bij emancipatie om verschillende reden kunnen worden opgelegd, in de nota naar aanleiding van het verslag niet in voldoende mate is weerlegd. Deze leden nodigen de regering uit die argumentatie alsnog te geven en tevens te reageren op het commentaar van de NOB.

De vraag van de leden van de VVD-fractie over de verhouding tussen te conserveren inkomen en regelingen ter voorkoming van dubbele belasting, was de regering niet geheel duidelijk. Het gaat hier om de situatie waarin tijdens een periode van binnenlandse belastingplicht sprake is van te conserveren inkomen, en tevens van buitenlands inkomen ten aanzien waarvan recht bestaat op een vermindering ter voorkoming van dubbele belasting. In de regelingen ter voorkoming van dubbele belasting zal een voorziening moeten komen die ervoor zorgt dat de aanwezigheid van te conserveren inkomen, in verband met de progressie in de tarieven, geen nadelige invloed heeft op de vermindering ter voorkoming van dubbele belasting.

De keuze voor een stelsel met twee belastingaanslagen over hetzelfde jaar treft volgens de regering verhoudingsgewijs een zeer klein aantal belastingplichtigen. Niettemin, zo merken deze leden op, gaat het om 35 000–40 000 gevallen per jaar (zie blz. 391). Is de regering bereid om in het wetsvoorstel vast te leggen dat de conserverende en de gewone aanslag over hetzelfde jaar gelijktijdig worden opgelegd? Zo niet, verdient het dan geen aanbeveling om de inspecteur te verplichten bij het opleggen van de eerste aanslag aan te kondigen dat er nog een tweede volgt (vgl. art. 67e, lid 3 AWR, slotzin)? Hetzelfde geldt voor latere aanpassingen van beide aanslagen (navordering of vermindering ambtshalve).

Volgens de regering is het denkbaar, zo vervolgen deze leden, dat een onjuiste aangifte leidt tot een boete bij zowel de gewone als de conserverende aanslag. Is dat wel te rijmen met de regel dat voor hetzelfde feit niet tweemaal een boete mag worden opgelegd (HR 30 augustus 1996, BNB 1996/353)? De strafkamer van de HR gaat ervan uit dat een onjuiste belastingaangifte één strafbaar feit oplevert, zodat in de tenlastelegging niet hoeft te worden vermeld welke post in die aangifte onjuist was (NJ 1988, 792 en NJ 1989, 682).

De regering wijst erop dat niet afgewikkelde aanspraken op verliescompensatie ook verdampen wanneer de betrokkene alle fiscaal relevante banden met Nederland doorsnijdt, maar wie normaal inkomen geniet kan dat in elk geval nog compenseren met verliezen uit het jaar zelf (horizontale verliescompensatie) en met positieve inkomens van het voorafgaande drie jaren. Bovendien komt het regelmatig voor dat emigranten na hun vertrek uit Nederland nog enig inkomen hebben dat hier belastbaar is (pensioen, VUT, AOW e.d.). Het blijft dan ook vreemd, aldus de leden van de VVD-fractie, dat degene die een lijfrente aan de vooravond van zijn emigratie afkoopt, minder belasting betaalt dan degene die dit (kort) na de emigratie doet.

Zullen de overwegingen over de termijn waarbinnen de ontvanger tot dwanginvordering kan overgaan, worden verwerkt in de Leidraad Invordering, zo vragen deze leden. Naar aanleiding van blz. 384 kan men zich afvragen wat de redelijkheid is van versnelde invordering in gevallen waarin de belastingschuldige nog in aanmerking had kunnen komen voor uitstel van betaling van een conserverende aanslag. Kan de regering toezeggen dat in die gevallen geen versnelde invordering zal worden toegepast? Anders gezegd: de regering zegt geen ongeclausuleerde toezeggingen op dit punt te kunnen doen, maar met welke clausuleringen zou dat wel kunnen? In de benadering van de regering wordt op geen enkele wijze genormeerd in welke gevallen de ontvanger zekerheid zal verlangen. De memorie van toelichting noemt enkele gevallen waarin dat niet zal gebeuren, maar die hebben geen basis in de wet. Het is niet uit te sluiten dat het beleid op dat punt in de toekomst verandert. Thans is er tenminste nog enige normering in het Uitvoeringsbesluit Invorderingswet 1990 (art. 5a, lid 3).

De regering geeft een historische verklaring waarom de toegang tot de belastingrechter in sommige invorderingsgeschillen niet in de Invorderingswet is opgenomen. Dit is een verklaring, maar geen rechtvaardiging voor de afwijking ten opzichte van de Aanwijzingen voor de regelgeving, aldus de leden van de VVD-fractie. Welke bezwaren heeft de regering tegen het opnemen van een dergelijke fundamentele kwestie in de wet? Hoe denkt de minister van Justitie hierover?

Het is deze leden nog steeds niet duidelijk waarom bij conserverende aanslagen voor pensioen en lijfrente wel heffingsrente wordt berekend, en

bij conserverende aanslagen voor aanmerkelijk-belanghouders niet. De regering gebruikt het argument dat de fiscus geen rente derft in de periode tussen emigratie en vervreemding van een aanmerkelijk belang. Dat geldt toch ook voor de periode tussen emigratie en afkoop van een pensioen of lijfrente?

De argumentatie van de regering dat de bewijslast voor continuering van het betalingsuitstel bij de belastingschuldige ligt, is niet overtuigend, zo menen de leden van de VVD-fractie. Wanneer aan de voorwaarden voor uitstel is voldaan, en de ontvanger stelt dat daarin nadien wijziging is gekomen, beroept hij zich op een wijziging in een bestaande situatie. Als regel legt de belastingrechter de bewijslast bij degene die zich op een wijziging van een bestaande situatie beroept. Het beroep van de regering op de informatieplicht van de belastingschuldige gaat langs het probleem van de bewijslast heen. Wanneer de belastingschuldige verplicht is om spontaan of op verzoek van de ontvanger informatie aan de fiscus te verstrekken, wil dat nog niet zeggen dat op hem de bewijslast rust. Het gaat hier om twee fundamenteel verschillende kwesties. Op blz. 388 wordt toegelicht dat de verminderingsbeschikking door de inspecteur wordt vastgesteld. Deze leden zijn van mening dat zoiets elementairs toch in de wet zelf zou moeten staan. Waarom wordt de systematiek van de toerekening niet in de wet vastgelegd? Of wellicht in een uitvoeringsregeling? Saillant is dat de Leidraad Invordering momenteel van een andere methode van toerekening uitgaat (nl. toerekening naar evenredigheid, waardoor de belastingplichtige toch nog last kan ondervinden van een conserverende aanslag waarvoor betalingsuitstel is verleend).

Wat het beginpunt van de 10-jaarstermijn betreft, merken de leden van de VVD-fractie het volgende op. Het nadeel van de vervaldag van de aanslag als beginpunt is dat deze afhankelijk is van het min of meer toevallige, en door de fiscus te beïnvloeden tijdstip waarop de aanslag wordt opgelegd. Het zou daarom redelijker zijn om de termijn te laten beginnen aan het einde van het kalenderjaar waarin het te conserveren inkomen is genoten; dat leidt ook tot een grotere gelijkheid in behandeling van belastingschuldigen. In aansluiting daarop zou bepaald kunnen worden dat geen uitstel van betaling wordt verleend wanneer intussen een «besmette handeling» heeft plaatsgevonden. De huidige en de voorgestelde regeling openen alleen de mogelijkheid een reeds verleend betalingsuitstel in te trekken wanneer zich een dergelijke handeling voordoet, waardoor het discutabel is of de ontvanger wel tot invordering kan overgaan als die handeling al heeft plaatsgevonden voordat het uitstel wordt gevraagd.

Staan de huidige informatiebepalingen in de AWR wel toe dat een belastingschuldige schriftelijke informatie aan een derde moet vragen, die deze derde nog niet op schrift heeft gesteld? Hof Den Haag 28 oktober 1983, FED 1985/333 besliste dat de informatieverplichtingen uit de AWR niet zover gaan dat van een belastingplichtige kan worden verlangd dat hij ervoor zorgt dat zijn accountant een specificatie van een rekening opmaakt, zo merken deze leden op.

8. Specifieke onderwerpen

8.1.1 Reiskosten woning–werk

Al bij hun inbreng voor het verslag hebben de leden van de PvdA-fractie gevraagd welke garantie kan worden gegeven (bijvoorbeeld in verband met de positie van deeltijders) dat «het streven(..)dat de openbaar vervoerbedrijven voor meer kaartsoorten OV-verklaringen gaan afgeven» ergens toe leidt voordat de Wet IB'01 wordt ingevoerd. Kan deze vraag alsnog worden beantwoord?

Waarom kan de Belastingdienst de stroom gegevens over plaatsbewijzen (anders dan jaar- en maandabonnementen) niet verwerken (zie blz. 392), zo vragen de leden van de VVD-fractie. Van de werkgever die een belastingvrije vergoeding geeft voor woon-werkverkeer wordt toch ook verwacht dat hij *alle* vervoerbewijzen bewaart; de inspecteur krijgt alleen een stroom vervoerbewijzen als hij ertoe overgaat een controle op ingediende aangiften in te stellen. Dat zou hij kunnen beperken tot een steekproefsgewijs onderzoek. De regering zegt voorts dat het streven erop is gericht dat de openbaarvervoerbedrijven voor meer kaartsoorten een OV-verklaring zullen afgeven. Waarom is dit zo vrijblijvend gesteld bij een regeling die in het voordeel van de belastingplichtige werkt, terwijl bijvoorbeeld voor verzekeraars en banken dwingende informatieplichten in het leven worden geroepen wanneer het gaat om controle op de volledigheid van aangiften van belastingplichtigen.

8.1.2 Autokostenfictie

De regering stelt op blz. 83, naar aanleiding van een vraag over de rittenadministratie, dat aan een fiscale bijtelling niet wordt toegekomen als duidelijk aantoonbaar is dat een bestelauto niet privé gebruikt mag worden, en ook niet als zodanig wordt gebruikt, zo vervolgen de leden van de VVD-fractie. Hoe kan dit laatste worden vastgesteld zonder een deugdelijke rittenadministratie? Is het voldoende als werkgever en werknemer contractueel overeenkomen dat de auto niet privé mag worden gebruikt? De regering stelt beleidskaders in het vooruitzicht voor het autokostenforfait bij ondernemers die een voorraad auto's hebben. Op welke termijn zijn deze beleidsregels te verwachten? Deze leden willen tijdens de openbare behandeling van het wetsvoorstel hierover duidelijkheid hebben. Hoeveel bezwaarschriften worden er op dit moment per jaar ingediend met betrekking tot het autokostenforfait? Waarop baseert de regering de verwachting dat het aantal procedures over dit forfait niet sterk zal stijgen? Er zal sprake zijn van een uitbreiding van de administratieve verplichtingen en het aantal belastingplichtigen dat voor toepassing van de tegenbewijsregeling in aanmerking komt, zal toch zeer aanzienlijk stijgen? Hoeveel belastingplichtigen komen nu voor het tegenbewijs in aanmerking? (Ter vergelijking: onder het nieuwe stelsel zullen dat er volgens de regering ca. 300 000 zijn.)

De regering merkt op (blz. 496) dat controle op een rittenadministratie mogelijk is via kantooragenda's, garagenota's e.d. Is de belastingplichtige gehouden dit soort stukken te bewaren? Zo niet, wat zijn dan de gevolgen, wanneer de rittenadministratie op zich geen aanleiding geeft tot twijfel en de belastingplichtige deze stukken niet meer in zijn bezit heeft, zo vragen deze leden. Wanneer al dit soort stukken moeten worden geraadpleegd om de rittenadministratie te verifiëren, hoeveel mensuren verwacht de regering dan dat de Belastingdienst onder de nieuwe wet nodig zal hebben voor controle van rittenadministraties? Hoe verhoudt zich dit tot de 30 extra ambtenaren die de regering op blz. 399 noemt? Het antwoord van de regering op de vraag van de pizzabezorger (blz. 497) is niet volledig. Hoe zit het nu met de rittenadministratie als de bezorger een auto ter beschikking heeft die hij ook voor privé-doeleinden gebruikt?

Op blz. 498 merkt de regering op dat geen bijtelling plaatsvindt indien contractueel en met reële sancties is vastgelegd dat buiten zakelijk en woon–werkverkeer de auto niet voor privé-doeleinden mag worden gebruikt. Is dit een toezegging van de staatssecretaris van Financiën als wetsuitvoerder waarop belastingplichtigen zich tegenover de rechter kunnen beroepen? Zo nee, dan verdient het aanbeveling dat deze toezegging in een wettelijke regeling of desnoods in een beleidsregel wordt vastgelegd. Daarbij zou het nuttig zijn om het begrip «reële

sancties» nader te omschrijven, zo menen deze leden. Verder zou het nuttig zijn te vernemen of dit thans ook al het beleid is van de Belastingdienst. Zo ja, is dat beleid dan al vastgelegd in een aanschrijving?

Wat is de inhoud van het beleidskader dat wordt ontwikkeld voor de betaling van de onttrekking/bijtelling indien aan de ondernemer en zijn gezin of aan de werknemers een gehele voorraad auto's of steeds verschillende auto's ook voor privé-doeleinden ter beschikking staan, zo vragen ook de leden van de CDA-fractie. Deze leden zijn van oordeel de regeling proceduregevoelig is. Deze proceduregevoeligheid wordt verhoogd wanneer men zich bewust is van de geringe samenhang in de regelingen inzake het autogebruik. Belastingvrij kan zakelijk gebruik vergoed worden tot een maximum van 60 cent per kilometer. In het kader van het autokostenforfait wordt dit bedrag niet toegepast. Bij een privé – gebruik van 4000 km past dan een bijtelling van f 2400. De gebruiker van een auto met een cataloguswaarde van f 40 000 met een privé-gebruik van 4000 kilometer moet f 1.50 per kilometer bijtellen. Anderzijds gelden alleen in het kader van het vervoer wegens de inhoudingsplichtige en van de bijtelling privé-gebruik auto de woon–werkkilometers als zakelijk. Een voordeel voor wie ver van het werk woont en dus anders handelt dan conform de opzet van de regeling inzake woon–werkverkeer. Een betere systematiek ontstaat ten aanzien van dit laatste punt, zo menen deze leden, wanneer de woon–werkkilometers zoals in Duitsland nimmer als zakelijk worden aangemerkt, desnoods met een uitzondering voor diegenen die uit hoofde van een tijdelijke functie (bewindslieden) ver van huis werkzaam moeten zijn.

De leden van de fractie van GroenLinks blijven moeite houden met het feit dat woon–werkverkeer met een auto van de zaak niet als privé-verkeer wordt gezien. Hierdoor blijft het voor werkgevers aantrekkelijk ook werknemers die niet veel gebruikmaken van de auto van de zaak, voor het echte zakelijke verkeer een auto van de zaak aan te bieden. Hierdoor wordt niet met specifiek beleid het aantal auto's van de zaak ontmoedigd en gebeurt dit alleen indirect via het algemene mobiliteitsbeleid. De regering stelt zelf al dat zij niet expliciet het gebruik van lease-auto's wil terugdringen. De leden van de GroenLinks-fractie menen echter dat er binnen het mobiliteitsbeleid naast variabilisering ook specifiek beleid zou moeten worden gevoerd. Een aangepast D66-voorstel waarbij meer differentiatie en meer meetpunten wordt voorgestaan, lijkt deze leden dan ook beter dan het nu voorliggende voorstel.

8.2 Scholing

De leden van de CDA-fractie constateren dat de voorstellen een einde maken aan de aftrek van studierente voor de inkomstenbelasting. De memorie van toelichting meldt een «tegemoetkoming buiten de fiscaliteit». Welke is dat? Voor bestaande leningen is niets vastgelegd. Wat is bovendien de situatie voor studenten aan niet-studiefinanciering gerechtigde opleidingen? De aftrek van studiekosten wordt beperkt tot 5500 Euro. Wat betekent dit voor opleidingen die 200 000 gulden per jaar kosten? (vliegopleidingen, etc.) Graag ontvangen deze leden tevens een reactie op de brief van de verkeersvliegers (FIN-99–669) (zie bijlage).

Ook de leden van de fractie van D66 hebben kennisgenomen van de redenering van de bewindslieden om renten van studiefinancieringskosten niet als scholingsuitgaven in aanmerking te nemen, omdat sprake is van afgeleide uitgaven. Deze leden verzoeken de regering inzicht te verschaffen in de inkomenseffecten van afgestudeerden op het moment dat zij de rente op studieleningen niet meer kunnen aftrekken. Voorts

willen deze leden graag weten wat het budgettaire effect is van het laten vervallen van de aftrek van rente van studieschulden.

De leden van de fracties van GPV en RPF constateren ook dat voor nieuw af te sluiten studieleningen buiten de fiscaliteit een tegemoetkoming zal worden geboden ter compensatie van het vervallen van de persoonlijke verplichtingenrente. Kan de regering uiteenzetten wat deze compensatie zal inhouden en welke kosten daarmee gemoeid zijn? Kan de regering met een rekenvoorbeeld illustreren wat dit in het huidige en in het voorgestelde stelsel betekent voor een student met een lening van f 35 000,–?

De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat niet een inhoudelijke overweging, maar een continuïteitsoverweging, bepalend is geweest niet te kiezen voor de vorm van tax-credit/belastingkorting. Juist door het gegeven dat het hier gaat om een vangnetregeling zou een subsidie/belastingkorting meer op zijn plaats zijn geweest. Mede vanuit doelmatig gebruik van de middelen had naar de mening van deze leden bij een stelselherziening een continuïteitsoverweging geen leidend beginsel mogen zijn.

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie hoe uitwonende studenten worden gecompenseerd voor zowel de hogere ecotaks als de hogere BTW en hoe inwonende studenten en scholieren voor de hogere BTW worden gecompenseerd. Gebeurt dit via een hogere basisbeurs?

8.3 Buitengewone lasten en giftenaftrek

De leden van de fractie van GroenLinks staan in principe positief tegenover het niet langer aftrekbaar zijn van de rente van schulden. Deze leden wensen echter wel dat de bewindslieden nogmaals uitgebreid ingaan op de effecten voor de minima van de afschaffing van rente op consumptief krediet en hoe zij deze effecten, voor vooral de groep die nu door middel van schuldsanering geholpen wordt, denkt te kunnen migiteren. Zeker omdat de bewindslieden ook hier weer het argument gebruiken dat schulden wel in aanmerking worden genomen bij het bepalen van de rendementsgrondslag, waar deze groep totaal niets aan heeft.

Bij de vaststelling van alimentatie is rekening gehouden met de aftrekbaarheid hiervan. Wat zijn de gevolgen van het nieuwe belastingstelsel voor alimentatieverschuldigden, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

Deze leden vragen hoe de ministeriële regeling voor de post weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen eruit gaat zien. Zij wensen voorts een meer inhoudelijke reactie op de brief van de Gehandicaptenraad (blz. 411).

De leden van de fractie van D66 vernemen graag wat het budgettaire belang is (uitgesplitst) van de verschillende voorstellen van de Gehandicaptenraad en de Werkgroep Chronisch Zieken waarover thans overleg gaande is tussen vertegenwoordigers van het ministerie van Financiën en genoemde organisaties.

De leden van de fractie van GroenLinks zijn benieuwd naar de uitkomsten c.q. stand van zaken met betrekking tot het overleg tussen vertegenwoordigers van het ministerie van Financiën en de genoemde organisaties.

De leden van de CDA-fractie willen duidelijkheid over de giftenaftrekregeling. Wat is het verschil tussen het huidige systeem en de belasting-

herziening? Hoe wordt de drempel in beide systemen berekend en wat zijn de gevolgen voor de belastingbetaler?

De leden van de fractie van D66 constateren dat de regering vreest voor toerekeningsproblemen bij de verdeling tussen partners van naar hun aard gemeenschappelijke inkomensbestanddelen bij een volledige individualisering van belastingheffing. Deze leden verzoeken de bewindslieden enkele voorbeelden te geven van juridisch complexe situaties die de uitvoering onnodig zwaar belasten als het gaat om het toerekenen van giften onder een volledig geindividualiseerd stelsel van belastingheffing.

De leden van de fractie van GroenLinks willen weten welk totaal budgettair belang is gemoeid met de aftrek voor onderhoud van naasten in het buitenland. De regering stelt dat goede doelen in beginsel een uitstraling naar de Nederlandse maatschappij als geheel hebben. Het gaat echter bij deze vergelijking om giften die worden gebruikt voor goede doelen in arme landen. De regering stelt dat inkomensondersteuning geen primaire verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid is, maar van de overheid van het land waar deze verwanten verblijven. Het probleem is natuurlijk dat de overheid van het land waar deze verwanten verblijven geen goede sociale zekerheidsvoorzieningen kennen, en daarom kan deze aftrek als indirecte ontwikkelingshulp worden gezien. Het blijft naar de mening van deze leden wrang dat bepaalde allochtone groeperingen in de Nederlandse samenleving die zich, op grond van culturele, religieuze en morele overwegingen, verplicht voelen een deel van het in Nederland verworven inkomen beschikbaar te stellen voor achtergebleven verwanten in de landen van herkomst, de dupe worden van deze aftrekbeperking.

De leden van de SP-fractie hadden in het verslag gevraagd waarom vanwege de fraudegevoeligheid wordt gekozen voor het afschaffen van de aftrek voor kinderen boven de 27 jaar maar niet daaronder. De regering noemt daarvoor als reden dat het beroep daarop minder groot is. Betekent dit dat fraudegevoelige regelingen wel acceptabel zijn als het beroep maar niet te groot is? Op blz. 458 wordt een tabel gepresenteerd van het gemiddelde aftrekbare bedrag per inkomensklasse voor deze post, maar hierbij is niet vermeld of dit alleen geldt voor kinderen *boven* de 27 jaar. Is dit het geval? Bovendien vragen deze leden wat het gemiddelde inkomenseffect is voor de categorie belastingplichtigen die nu van deze aftrekpost gebruikmaakt. Met de afschaffing van de aftrekpost is een bedrag gemoeid van 75 miljoen gulden. Vinden de bewindslieden dit budgettair niet-indrukwekkende bedrag opwegen tegen het belang dat deze aftrekpost heeft voor in het bijzonder migrantenhuishoudingen bij het ondersteunen van familieleden in het buitenland?

De leden van de SGP-fractie hebben in het verslag laten weten tegen het schrappen van de aftrek van uitgaven voor levensonderhoud van andere verwanten dan kinderen jonger dan 27 jaar bezwaar te hebben. In reactie stelt de regering het daarbij in dit verband door deze leden ingebrachte punt van de verzwaring van de bewijslast niet te delen omdat deze post reeds een grote druk op de uitvoering legt en een verdere verzwaring van de bewijslast daar geen verandering in zal brengen. De aan het woord zijnde leden vragen of de regering deze argumentatie kan toelichten. In welke mate wordt van genoemde aftrekmogelijkheid momenteel gebruik gemaakt? Om welke bedragen gaat het daarbij gemiddeld en in het totaal?

8.4 Spaarloon

De leden van de PvdA-fractie hebben reeds eerder hun zorgen geuit over de regeringsvoorstellen inzake het spaarloon, met name waar deze ertoe

zouden kunnen leiden dat looneisen verhoogd zouden worden. Een variant, zoals op hun verzoek uitgewerkt, waarbij de maxima van de bedrijfsspaarregelingen niet worden verlaagd maar worden bevroren onder gelijktijdige verhoging van de werkgeversheffingen, lijkt aan dit bezwaar tegemoet te komen.

Daarnaast waren deze leden bezorgd over de gevolgen voor bestaande spaarders voor zover zij gebruik maakten van de deblokkering lijfrente. Tijdens het algemeen overleg van 8 december jl. heeft de regering uiteengezet dat het moeilijk zal zijn voor deze groep een uitzondering in het overgangsrecht te maken; tegelijkertijd zei de regering dat het mogelijk was de deblokkering lijfrente te handhaven onder het voorgestelde oudedagsregime. Met andere woorden, zo begrijpen deze leden, het is mogelijk de deblokkering lijfrente voorwaardelijk te maken aan het aantonen van een pensioentekort, zoals ook elders geldt voor lijfrentesparen. De leden van de PvdA-fractie zijn niet zeker of het effect hiervan wel of niet in de budgettaire doelstelling van 500 miljoen is begrepen en zouden daarom graag weten wat de budgettaire en andere consequenties zijn van een benadering die uit de volgende elementen bestaat:
– Bevriezen maxima
– Verhoging werkgeversheffingen van 10% naar 15%
– Behoud van deblokkering lijfrente/pensioensparen maar volledig geïntegreerd met het voorgestelde regime met betrekking tot de oudedagsparaplu, dus met plicht tot aantonen pensioentekort.

De leden van de CDA-fractie vragen de regering eveneens wat de gevolgen zijn voor het bevriezen van de maximum bedragen van de spaarloon- en premieregelingen. Kan een overzicht gegeven worden van de bedragen die voor de komende tien jaar gelden indien wel en niet bevriezing van het maximum plaatsvindt? Wat is de lastenverzwaring voor het bedrijfsleven indien de werkgeversheffing van 10% over het spaarloon verhoogd wordt tot 15%? Klopt het, zoals VNO-NCW melden, dat dit een lastenverzwaring van 400 à 500 miljoen gulden betekent? Welke gevolgen heeft dit voor de loonkostenopdrijving? Wat zijn de consequenties van de wijziging van het regime voor bedrijfsspaarregelingen in de CAO's met een looptijd tot na 1-1-2001? Waarom wordt hier geen eerbiedigende werking toegepast?

De leden van de D66-fractie betreuren het dat de bewindslieden de breed aanvaarde motie Giskes (25 721, nr. 11) waarin het kabinet wordt opgeroepen een faciliteit in de spaarloonregeling op te nemen die het bezit door werknemers van aandelen of certificaten van aandelen in het kapitaal van de inhoudingsplichtige vennootschap te bevorderen, niet in het onderhavige voorstel hebben opgenomen. Wat is het budgettaire effect van het wel opnemen van een dergelijke regeling?

De leden van de fractie van GroenLinks wensen de deblokkeringsmogelijkheid voor de financiering van pensioen- en lijfrentepremies in stand te houden en wellicht de beperkte budgettaire derving te compenseren via een lager maximumbedrag van het totaal aan werknemersspaarregelingen. Kan de regering naast de inkomenseffecten van de groep werkenden ook de inkomenseffecten geven van de groep niet-werkenden van de variant waarbij de totale spaarfaciliteiten worden afgeschaft en de heffingskorting met f 100,– wordt verhoogd? Kan kwantitatief inzichtelijk gemaakt worden of met deze maatregel de gemiddelde inkomensvooruitgang van de groep werkenden ten opzichte van de gemiddelde inkomensvooruitgang van de groep niet-werkenden (op het sociaal minimum) volledig of bijna volledig teniet wordt gedaan?

Welk budgettair belang zou er mee zijn gemoeid om de kosten van kinderopvang niet een arbeidsgebonden maar een persoonsgebonden aftrekpost te laten zijn? Hoe zou de regering een dergelijke wijziging beoordelen? Bekend is, dat het in de meeste tweeverdienerssituaties gaat om 1 + 1/4 baan. Het komt de leden van de PvdA-fractie onbegrijpelijk voor, dat iemand met een kwart baan op WML-niveau door de inkomenseis in het geheel geen recht heeft op aftrek van kosten voor kinderopvang, terwijl iemand met een kwart baan met een hoger inkomen dit wel heeft. Zo bezien lijkt de regeling alleen een stimulans voor hoger betaalde arbeid. Zou het aantal gewerkte uren geen betere eis zijn voor het in aanmerking komen voor de regeling? Tevens zijn deze leden van mening, dat ook degene die zich voorbereidt op een plaats op de arbeidsmarkt door middel van studie wel degelijk voldoet aan de doelstelling van de regeling. Welke redenen heeft de regering voor het feit dat deze persoon geen recht op aftrek van kosten voor kinderopvang heeft?

Tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is door de Kamer een motie aangenomen (Schimmel/Van Zijl, Kamerstuk 26 800 XV, nr. 54) met betrekking tot de mogelijke introductie van een kinderaftrek. In het plenaire debat daarover is ook expliciet gezegd dat het hier wellicht zou moeten gaan om een kinderaftrek die slechts beschikbaar is voor inkomens belastbaar in de nieuwe eerste en tweede schijf. De leden van de PvdA-fractie vragen de regering hoe zij aan deze motie, ook in het kader van de discussie over de belastingherziening zoals die thans wordt gevoerd, uitvoering wil geven?

Waarom is de motie van de fractie van D66 over de fiscale faciliteit voor kinderopvang nivellerend versleuteld in het belastingplan 2000? Zijn de bewindslieden het met de leden van de VVD-fractie eens dat een verdere vergroting van de inkomensafhankelijkheid van de fiscale faciliteiten van de kinderopvang niet stimulerend is voor het bestrijden van de krapte op de arbeidsmarkt van hoger opgeleiden en vaak ook meer verdienenden? Zijn zij het met deze leden eens dat in dit kader ook voor meer verdienenden een stimulans tot werken moet uitgaan? Hoe is het uitgangspunt van de drempel van het huishoudinkomen in faciliëring van de kinderopvang te rijmen met het gegeven dat voor andere fiscale faciliteiten, zoals het inkomen uit woning, wel mag worden gekozen bij welk inkomen van beide partners de verrekening van rentelasten en eigenwoningforfait plaatsvindt? Aangezien de woonlasten, evenals de kosten van kinderopvang, voor partners gezamenlijke lasten betreffen, zou kunnen worden verwacht dat er bij de aftrek van de lasten van kinderopvang sprake is van dezelfde keuzevrijheid als bij andere aftrekposten. Wat vinden de bewindslieden van de suggestie in het kader van de belastingherziening een meer individuele toerekening van de drempel voor aftrekbaarheid van kinderopvang in te voeren, waarbij wel rekening gehouden wordt met elementen als een partner zonder inkomen?

De gescheiden levende ouder kan ten laste van zijn inkomen uitgaven voor levensonderhoud van kinderen brengen indien de uitgaven een bepaald bedrag te boven gaan, zo merken de leden van de CDA-fractie op. Omdat van de kosten voor de verzorging van kinderen die met hun ouders één huishouden vormen, niets kan worden afgetrokken en toch in totaal dezelfde kosten moeten worden gemaakt, worden ouders die met hun kind(eren) één huishouden vormen gediscrimineerd.
Welke mogelijkheden ziet de regering om deze discriminatie weg te werken? Zou dit kunnen door weer een kinderaftrek voor deze situaties in het leven te roepen?

De leden van de D66-fractie constateren dat de bewindslieden suggereren dat voor dekking van kosten van een zorgkostenforfait voor belastingplichtigen met kinderen, gedacht zou kunnen worden aan de bestaande subsidies voor kinderopvang. Het is volgens deze leden ook denkbaar daarvoor te gebruiken de opbrengst van beperking van de heffingskorting voor niet werkende partners tot degenen met kinderen. Deze leden verzoeken meer inzicht te verschaffen in de mogelijkheden en effecten per inkomensklasse van beide varianten. Voorts wensen zij op te merken het onwaarschijnlijk te achten, dat het door de bewindslieden gesuggereerde gevaar dat als gevolg van een vrij besteedbaar zorgkostenforfait ouders niet langer gestimuleerd worden gebruik te maken van kinderopvang die aan de (bij wet) gestelde kwaliteiseisen voldoet, zich in de praktijk zal voordoen.

De leden van de fractie van GroenLinks zijn het niet met de bewindslieden eens dat uit het feit dat gezinnen met kinderen en lage inkomens in 2000 en 2001 voldoende zijn gecompenseerd, de conclusie kan worden getrokken dat invoering van een gedeeltelijk inkomensafhankelijke kinderbijslag niet nodig zou zijn. Juist het feit dat voor voldoende compensatie het dure instrument van de algemene kinderbijslag weer diende ingezet te worden, sterkt deze leden in de overtuiging dat de kinderbijslag op termijn inkomensafhankelijk moet worden gemaakt. Ook het gegeven dat de bewindslieden zinspelen op de gedachte om in plaats van een apart zorgkostenforfait deze tegemoetkoming te integreren in de kinderbijslag, waarbij deze een breder karakter krijgt, sterkt hen in de inkomensafhankelijke benadering van het steunen van gezinnen met kinderen.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering ook komt met plannen om de positie van de gastouders te verbeteren. Deze leden hebben voorgesteld om de kinderbijslag af te bouwen op het netto-inkomenstraject van 1 tot 2 ton. De regering stelt op blz. 423 dat een inkomensafhankelijke kinderbijslag de armoedeval zou vergroten. Is zij ook die mening toegedaan als wordt afgebouwd op het netto inkomenstraject van 1 tot 2 ton?

De leden van de fracties van GPV en RPF hechten eraan dat er in een nieuw belastingstelsel rekening mee wordt gehouden dat de aanwezigheid van kinderen in een gezin een draagkrachtverminderende factor is. Zij vinden het daarom teleurstellend dat de regering ervan heeft afgezien een zorgkostenforfait in te voeren. Het argument hiervoor vinden zij niet overtuigend. Naar de mening van genoemde leden is het goed verdedigbaar de kosten die zijn gemoeid met de subsidiëring van de kinderopvang, aan te wenden voor de financiering van het zorgkostenforfait. Zouden daarmee niet meer mogelijkheden worden geboden aan ouders om in vrijheid de keuze te maken hoe zij vorm willen geven aan de opvang van hun kinderen? Deze leden vinden de opmerking van de regering, dat bij invoering van een zorgkostenforfait, ouders niet langer worden gestimuleerd om gebruik te maken van kinderopvang die voldoet aan de bij wet gestelde kwaliteitseisen, van een hoog paternalistisch gehalte. Betekent deze opmerking wellicht dat de regering twijfels heeft over de verantwoordelijkheid die ouders voor hun kinderen voelen? Betekent dit in feite ook dat de regering het ongewenst vindt dat ouders zelf voorzien in de opvang van hun kinderen? Indien dat niet het geval is, wat is dan nog de reden om af te zien van het zorgkostenforfait? In dit kader vragen de genoemde leden ook aandacht voor de opmerking dat de regering het «in het belang van de kinderen niet gewenst vindt» om fiscale aftrek los te koppelen van het gebruik van gekwalificeerde opvang. Betekent dit dat de regering van mening is, dat niet de ouders, maar de regering het beste in staat is de belangen van de kinderen te waarborgen?

De leden van de SGP-fractie constateren dat de regering in de nota naar aanleiding van het verslag niet is ingegaan op hun opmerkingen inzake het accent dat in het voorliggende wetsvoorstel wordt gelegd bij het hebben van betaald werk. Deze leden vinden dat door deze benaderingswijze de mensen die er, al dan niet bewust, voor kiezen om geen betaalde arbeid te verrichten, maar zorg te geven aan een gezin of vrijwilligerswerk te doen, onterecht worden gediskwalificeerd. Het was dan ook om die reden dat deze leden in het verslag een lans braken voor de invoering van een verzorgingsforfait voor alleenverdieners. Zij constateren echter dat de regering in de nota naar aanleiding van het verslag het verzorgingsforfait al te zeer koppelt aan de tegemoetkoming in de extra kosten voor kinderopvang. Deze leden bepleiten een dergelijk verzorgingsforfait ook ter stimulering van vrijwilligerswerk en mantelzorg. Zij vragen de regering hier op in te gaan. Ziet de regering reden om haar pleidooi voor sociale cohesie met fiscale maatregelen te ondersteunen? Zo ja, met welke?

10. Budgettaire en inkomensgevolgen

10.2 Budgettair overzicht

Met de eerste tabel in hoofstuk 10 is tegemoet gekomen aan de vraag van de leden van de fractie van D66, maar niet aan de vraag van de leden van de GroenLinks-fractie. Deze leden wensen een overzicht van de maatregelen die ten tijde van de doorrekening van het Regeerakkoord niet waren meegenomen. Zij wensen in dit overzicht de budgettaire alsmede de koopkrachteffecten van de afzonderlijke maatregelen gepresenteerd te zien.

10.3 Tariefstructuur

De leden van de CDA-fractie vragen een reactie op de korte termijn en de lange termijn effecten van de belastingherziening betreffende werkgelegenheid en consumptieprijzen. Met nadruk vragen zij wat de effecten zijn voor de jaren 2001 en 2002. Hoe verhouden de CPB-berekeningen zich met de cijfers uit het Regeerakkoord? De leden van de CDA-fractie vragen nogmaals wat de gevolgen voor de inkomenseffecten en werkgelegenheid zouden zijn indien gekozen zou worden voor 12 miljard grondslagverbredende maatregelen en 6 miljard verhoging indirecte belastingmaatregelen. De zelfde vraag stellen zij over de 6 miljard grondslagverbredende maatregelen en 12 miljard indirecte belastingen.

Het lijkt erop dat de bewindslieden de vraag van de leden van de GroenLinks-fractie betreffende de vrije ruimte, stelselmatig niet wil begrijpen. De vraag die deze leden stellen is niet, hoe graag zij dit ook zouden willen, of de lastenverlichting uiteindelijk op minder dan 5 miljard uitkomt. De vraag is of door de lastenverlichting die reeds in 2000 is doorgevoerd, de nu voorliggende stelselherziening met bijbehorende tarieven, schijflengtes, absolute bedragen etc. minder geld kost waardoor er geld overblijft dat, of bij de behandeling van de stelselherziening of in het kleine belastingplan 2001, binnen de 5 miljard die was voorzien, kan worden uitgetrokken? Oftewel de neerslag van de lastenverlichting van 2000 waarover wordt gesproken, heeft volgens deze leden nog niet plaatsgevonden of de nu voorliggende stelselherziening moet zo worden gelezen dat de concrete invulling van de lastenverlichting van 2000 op precies dezelfde wijze (tarief 1a, tarief 1b, arbeidskostenforfait en ouderenaftrek) wordt doorgevoerd in de stelselherziening. De leden van de fractie van GroenLinks hebben met enige verbazing kennisgenomen van het feit dat de omvangrijke lastenverlichting door de bewindslieden wordt verdedigd vanuit het oogpunt van knelpunten in de economie. Deze argumentatie volgen zij niet. Immers, de voorgenomen lastenverlichting

van 5 miljard (of meer) in 2001 vormt op zich geen bijdrage aan een beter functionerende arbeidsmarkt, zoals de bewindslieden beweren. CPB-analyses van de meest recente tegenbegroting van GroenLinks laten zien dat binnen een *lastenneutrale* opzet en een andere vormgeving van de lastenverdeling en inkomensafhankelijke invulling van de arbeidskorting, arbeidsaanbod- en werkgelegenheidswinst kunnen worden geboekt die in de buurt komen van wat de regering volgens het CPB bereikt. De spanningen op de arbeidsmarkt nopen geenszins tot een lastenverlichting van 5 miljard.

Zoals de leden van de fracties van GPV en RPF in het verslag hebben uiteengezet, zijn zij niet overtuigd van de noodzaak, mede afgezet tegen allerlei andere maatschappelijke behoeften, bij de invoering van het belastingstelsel het omvangrijke bedrag van 5 miljard aan lastenverlichting in te zetten. Uit de nota naar aanleiding van het verslag blijkt een bereidheid van de regering om dit bedrag zelfs te verhogen, om daarmee te voorkomen dat door een op zichzelf verdedigbare verbetering van het inkomensbeeld voor middeninkomens, een verandering wordt aangebracht in de in het Regeerakkoord overeengekomen inkomensverhoudingen. Is het juist dat als door de Kamer budgettair neutrale aanpassingen worden voorgesteld die invloed hebben op de inkomensverhoudingen, dit voor de regering aanleiding zal zijn extra budgettaire middelen aan te wenden om ook deze effecten te neutraliseren? Is het juist dat als gevolg van de gekozen begrotingssystematiek het beschikbare bedrag aan lastenverlichting voor het jaar 2001 verder kan oplopen?

10.4 Arbeidskorting

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de redenering van de regering dat bij een eventuele afschaffing van het arbeidskostenforfait, ook de vaste kostenaftrek (het niet-actievenforfait) afgeschaft zou moeten worden. Deze leden kunnen enig begrip voor deze redenering opbrengen maar stellen tegelijkertijd vast dat de beschikbaarheid van een instrument van inkomenspolitiek dat zich exclusief richt op niet-actieven, in het verleden duidelijk zijn waarde heeft bewezen. Zij verzoeken de regering daarom een aantal mogelijkheden aan de Kamer voor te leggen waarbij het arbeidskostenforfait wordt afgeschaft, maar een instrument met materieel dezelfde mogelijkheden als het niet-actievenforfait, bij voorkeur in de sfeer van heffingskortingen, behouden blijft. De budgettaire invulling van dit instrument staat daarbij voor deze leden niet voorop daar zij van mening zijn, zoals de regering eerder al in antwoord op vragen over het niet-actievenforfait heeft geantwoord, dat dit afhankelijk moet zijn van de bijdrage die dat levert aan een in zijn totaliteit aanvaardbaar inkomensbeeld. De regering heeft in de nota naar aanleiding van het verslag geantwoord dat een verstrekking van de arbeidskorting aan mensen met kleine banen ook gefinancierd kan worden door de arbeidskorting met circa 100 gulden te verlagen. Kan de regering, zo vragen de leden van de PvdA-fractie, deze variant analyseren in termen van inkomens- en participatie-effecten? Ziet de regering andere mogelijkheden, budgettair neutraal, om mensen met kleine banen tegemoet te komen? Wat zijn de inkomenseffecten voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten die naast hun uitkering werken? Onder welke voorwaarden krijgen zij de arbeidskorting toegekend?

De leden van de CDA-fractie vragen vervolgens een cijfermatige onderbouwing te geven van de effecten indien alle werknemers, dus ook die onder de 50% WML, in aanmerking komen voor de arbeidskorting. Hoeveel daalt de arbeidskorting ten koste van deze voorziening voor werknemers onder de 50% WML? Wat zijn de inkomenseffecten voor

werknemers <50% WML? Wat zijn de inkomenseffecten voor werknemers >50% WML? Wat zijn de werkgelegenheidseffecten voor werknemers <50% WML?

De leden van de fractie van GroenLinks stellen nogmaals de vraag wat de geldelijke betekenis is van het huidige arbeidskostenforfait voor de onderscheiden inkomensgroepen. Kan de tabel met het netto inkomenseffect versoberen arbeidskostenforfait en introductie arbeidskorting worden uitgesplitst naar het effect van de budgetneutrale omzetting (van de versobering van) het arbeidskostenforfait in een arbeidskorting én het effect van de ophoging van de arbeidskorting?

Met hoeveel kan de arbeidskorting worden verhoogd als het restant arbeidskostenforfait hierin opgaat, zo vragen de leden van de SP-fractie.

Met de invoering van de arbeidskorting beoogt de regering de aantrekkelijkheid om te gaan werken te vergroten, zo vervolgen de leden van de fracties van GPV en RPF. De arbeidskorting betekent dus vooral een extra prikkel voor uitkeringsgerechtigden. Kan de regering vanuit dit gezichtspunt beargumenteren waarom zij het verdedigbaar vindt om hiervoor een totaalbudget van 7,9 mld. beschikbaar te stellen, waarvan in feite maar een gering deel het beoogde effect sorteert? De bestaande twijfel bij de leden van de fracties van GPV en RPF, of de arbeidskorting ook voor hoge inkomens onverkort moet gelden, is door de beantwoording in de nota niet weggenomen. Het argument dat hierdoor bij een doorgroei in functie de armoedeval wordt voorkomen, gaat naar de mening van genoemde leden maar zeer ten dele op en kan wellicht door een geleidelijke afbouw worden voorkomen. Wat vindt de regering van de gedachte om de hoogte van de arbeidskorting te koppelen aan de hoogte van het inkomen, met dien verstande dat de arbeidskorting in ieder geval niet gekort wordt tot een inkomen van 1,5 keer modaal? Wat is het argument van de regering om het recht op een arbeidskorting te koppelen aan 50% van het minimumloon en niet aan het aantal uren dat wordt gewerkt? Hoe is het uit rechtvaardigheidsoogpunt te verdedigen dat een werknemer met een baan op het minimum veel meer uren moet werken om de heffingskorting te krijgen dan een werknemer met een topinkomen?

10.5 Inkomenseffecten

In paragraaf 10.3.1 wordt een tabel gepresenteerd met de opbrengsten per belastingschijf. Hieruit lijkt, aldus de leden van de PvdA-fractie, te blijken dat in het huidige stelsel 2,4% van de mensen het toptarief betalen en dat deze 270 000 mensen 17,3% van de belastingopbrengsten brengen. In het nieuwe stelsel zouden 4,2% van de mensen het toptarief betalen en deze 475 000 mensen zouden 25% van de belastingopbrengsten opbrengen. Deze verschuiving van 2,4/17,3 naar 4,2/25 lijkt te wijzen op een verminderde progressiviteit, hetgeen strijdig zou zijn met wat de regering daarover op een vraag van deze leden in paragraaf 1.3.1. van de nota naar aanleiding van het verslag heeft opgemerkt. Kan de regering dit verklaren? Kan de regering in dit verband ook verduidelijken hoe deze cijfers (met name de 21 miljard die nu zou worden opgebracht in het toptarief) zijn te verenigen met de cijfers die prof. Giele aanhaalt in zijn artikel in Tribuut van oktober 1999 waar hij stelt dat de top-schijf 9,3 miljard opbracht in 1998 en de 50%-schijf 21 miljard, terwijl uit de tabel in de nota zoals gezegd juist blijkt dat het toptarief 21 miljard opbrengt (17.3%)?

Reeds in het verslag, maar in de nota naar aanleiding van het verslag niet beantwoord, vroegen de leden van de PvdA-fractie wat het gemiddelde

bruto-inkomen is waarmee een belastingplichtige de schijf «binnenkomt», en wat de spreiding rond dat gemiddelde is, per schijf. Zij zouden deze vraag graag alsnog beantwoord zien.

De leden van de PvdA-fractie constateren verder dat de regering naar aanleiding van de discussie tijdens het algemeen overleg op 8 december jl. een aantal varianten heeft voorgelegd waarbij de inkomenseffecten van de groep middeninkomens, met name alleenverdieners rond de f 70 000,– en AOW + f 40 000,– verbeterd worden ten opzichte van de oorspronkelijke voorstellen. Deze varianten zijn op zich duidelijk, zij het dat het bij variant 5 niet helder is of daarin wel of niet het extra 650 miljoen arbeidskostenforfait (als toegevoegd bij de APB 99/00) is verwerkt. Deze leden vragen dan ook verduidelijking. Essentiëler is dat de Kamer zich in het recente verleden niet alleen over de inkomenseffecten voor middeninkomens heeft uitgesproken, maar ook over de gezinnen met kinderen (elders behandeld), de alfahulpen (elders behandeld) en de mensen met kleine banen. Teneinde aan deze Kameruitspraken zo integraal mogelijk tegemoet te komen, nodigen de leden van de PvdA-fractie de regering uit om een aantal varianten te schetsen, waarbij niet alleen het inkomensbeeld voor de middeninkomens ten opzichte van het Regeerakkoord wordt verbeterd, maar tegelijkertijd ook dat van de mensen met kleine banen. Tot op heden heeft de Kamer op dit laatste punt immers nog geen varianten gezien. Mede gezien het feit dat de regering zelf tijdens het algemeen overleg van 8 december jl.heeft gesteld dat het nieuwe stelsel aan helderheid en eenheid wint als na het schrappen van de werkelijke kostenaftrek ook het restant arbeidskostenforfait wordt opgeheven, stellen deze leden voor ook de opbrengst van het schrappen van het arbeidskostenforfait (3,2 miljard) in deze varianten te verwerken. Deze leden verzoeken de regering in dit kader varianten uit te werken die gerealiseerd kunnen worden binnen de 5 miljard die hiervoor in het kader van het Regeerakkoord is uitgetrokken.

De leden van de CDA-fractie vragen de regering waarom er verschillen in koopkrachteffecten zijn tussen tabel 2 van het CPB en de berekeningen in de memorie van toelichting op het wetsvoorstel. Kunnen die verschillen worden toegelicht? (Voorbeelden zijn: modaal alleenstaand, AOW, gehuwd/samenwonend.)
Kan worden weergegeven in welke mate de verschillen tussen werkenden en niet-werkenden worden vergroot? Deze leden wensen een cijfermatige onderbouwing. Om welke posten gaat het, wat zijn daarvan de bedragen en waar worden deze nu voor gebruikt?

De leden van de CDA-fractie hebben voorts een aantal vragen over inkomensgevolgen. In hoofdstuk 10 worden de inkomensgevolgen voor uitkeringsgerechtigden, VUT-ters en vergelijkbare werknemers weergegeven. Kunnen voor VUT-ters en WW/WAO-ers en vergelijkbare inkomenscategorieën de inkomenseffecten worden weergeven (vergelijkbaar met de tabellen in de memorie van toelichting voor werknemers)? Voor welke inkomenscategorieën geldt voor uitkeringsgerechtigden en VUT-ters met een bovenminimale uitkering, dat zij een negatief effect ondervinden van de belastingherziening? Hoe groot is deze groep relatief gezien ten opzichte van de totale groep uitkeringsgerechtigden en VUT-ters?
Op welke manier profiteren zij van eventuele reparatiemaatregelen voor middeninkomens? Wat zijn de inkomenseffecten voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten die naast hun uitkering werken?

Wat zijn de inkomenseffecten voor de Nederlandse Grensarbeiders (uitgesplitst naar mensen die in België en in Duitsland werken), zo vragen deze leden ten slotte.

Graag zien de leden van de D66-fractie toegelicht waarom in de bijlage bij de schriftelijke antwoorden een variant wordt gepresenteerd (nr. 4) waarvan het inkomenseffect voor alleenverdieners met f 70 000,– nog slechter wordt. Welke gedachten liggen aan de variantkeuzen ten grondslag?

De leden van de GroenLinks-fractie zien graag het voorbehoud dat gemaakt wordt ten aanzien van de gemiddelde vooruitgang van de groep uitkeringsgerechtigden ten opzichte van de groep werkenden gekwantificeerd. Het rechttrekken van deze ongelijkheid hoeft geenszins negatief uit te pakken voor de belangrijke arbeidsparticipatiedoelstelling van de stelselherziening. Door de lastenverlichting meer aan de onderkant van de arbeidsmarkt te richten, kan het verschil tussen het netto sociaal minimum en het netto inkomen bij het minimumloon zelfs worden vergroot. De leden van de fractie van GroenLinks stellen overigens niet voor om de niet-standaard effecten volledig buiten beschouwing te laten, maar menen dat het voor het gewenste koopkrachtbeeld relevanter is om naar de standaardeffecten te kijken. De verschillende tabellen die inzicht geven in de spreiding van de aftrekposten versterken de overtuiging van deze leden.

De budgetneutrale variant waar de leden van het CDA-fractie naar gevraagd hebben in verband met de inkomenscompensatie van de middengroepen, geeft naar de mening van de leden van GroenLinks-fractie een mooi en evenwichtig inkomensbeeld. Aan welke variant ter compensatie voor de middengroepen van de inmiddels gepresenteerde varianten (zes budgetneutrale en één variant die geld kost) geven de bewindslieden de voorkeur?

Kan de tabel voor de ouderen worden aangevuld met de effecten van het optrekken van het 65+ tarief en een gelijktijdige verhoging van de AOW, waarbij het inkomenseffect voor ouderen met een aanvullend pensioen van 20 000 op nul gesteld wordt, zo vragen de leden van de fractie van GroenLinks.

De leden van de SGP-fractie herinneren de regering aan haar toezegging om met aanvullende maatregelen te komen om de relatief nadelige effecten van de belastingherziening voor met name de middeninkomens te compenseren. Zij constateren dat in een memo van 9 december jongstleden hiertoe een zestal varianten zijn gepresenteerd. De aan het woord zijnde leden vragen eveneens welke variant de voorkeur van de regering heeft en om welke reden. Welke procedure staat de regering in dezen voor?

De leden van de CDA-fractie stellen vast dat het afschaffen van de invorderingsvrijstelling vooral gevolgen heeft voor de zogenaamde «alleenverdienersgezinnen». Is het mogelijk te zeggen hoeveel partners van alleenverdieners op dit moment onder de invorderingsvrijstelling vallen? Hoe groot is het aantal ten opzichte van de totale groep alleenverdieners (met andere woorden, hoe groot is het percentage alleenverdieners die een partner hebben die onder de invorderingsvrijstelling vallen)? De leden van de CDA-fractie constateren dat niet alleen partners die onder de invorderingsvrijstelling vallen, hun belastingvrije som kunnen overdragen aan hun partner, ook partners die onder de loonbelasting vallen dragen in sommige gevallen hun belastingvrije som over aan de partner. Graag willen deze leden daarom een antwoord op de volgende vragen. Hoeveel partners (die onder de loonbelasting vallen) dragen hun belastingvrije som over aan hun partner? Hoe groot is het aantal ten opzichte van de totale groep alleenverdieners?

Is er ook inzicht in de Woninggebonden Premie-A subsidie die thans gesplitst wordt bij de jaarlijkse belastingaangifte, waarbij het partnerdeel volledig onder de invorderingsvrijstelling blijft bij weinig of geen ander inkomen? Hoeveel mensen maken op dit moment gebruik van de invorderingsvrijstelling voor de Premie-A en wat is het gemiddelde financiële nadeel dat zij leiden door afschaffing van de invorderingsvrijstelling? Hoe denkt de regering mogelijke problemen op te lossen, zo vragen deze leden.

De leden van de fractie van GroenLinks delen de mening van de bewindslieden dat de invorderingsvrijstelling rechtsongelijkheid creëert tussen belastingplichtigen met inkomsten uit dienstbetrekking en belastingplichtigen met looninkomsten. Deze leden vragen hoe de regering denkt over het geleidelijk afschaffen van de invorderingsvrijstelling door een overgangsregeling?

De alfahulpen lijken redelijk gecompenseerd te worden met de verhoging van de bruto uurvergoeding naar 127% WML. Deze leden wensen te vernemen hoe de regering de vergelijkbare problematiek voor gastouders in de particuliere kinderopvang denkt op te kunnen vangen. Zou een overgangsregeling hier soelaas bieden?

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd naar de plannen om de positie van de alfahulpen te verbeteren. Wanneer komt de regering hierover met een standpunt? Gebeurt dit voordat de Belastingherziening plenair aan de orde komt?

De leden van de PvdA-fractie nemen met enige zorg kennis van de inkomenseffecten voor kleine zelfstandigen zoals die blijken uit de EIM-rapportage die bij de nota naar aanleiding van het verslag is gevoegd. Zij constateren dat voor zelfstandigen met een laag inkomen de geïsoleerde effecten van de belastingherziening negatief kunnen uitvallen en dat juist voor deze groep de intrede in het Ziekenfonds van groot belang is om een per saldo positief inkomenseffect tot stand te brengen. Hoewel deze leden zich realiseren dat er bij de behandeling van het Ondernemerspakket nogmaals naar deze groepen gekeken zal worden, willen zij bij deze gelegenheid toch al naar één specifiek aspect vragen. Klopt hun indruk dat juist zelfstandigen met een laag inkomen gebruikmaken van de lijfrente-aftrek tegen een bedrag dat gemiddeld niet veel minder is dan bij hogere inkomens? Is het juist te veronderstellen dat voor velen deze aftrekmogelijkheid zal wegvallen? Hoe zal dit niet-standaardeffect hun inkomenssituatie beïnvloeden? In hoeverre biedt de FOR voldoende compenserende mogelijkheden?

De leden van de CDA-fractie constateren dat de bewindslieden het bijzondere tarief wensen af te schaffen. Wordt daardoor de positie van de zelfstandige ondernemer niet ernstig aangetast? Kunnen de bewindslieden de cijfers betreffende de inkomenseffecten voor zelfstandigen die beschikbaar zijn binnen het ministerie van Financiën aan de Tweede kamer voorleggen? Wijken deze af van het rapport Inkomenseffecten Zelfstandigen Belastingherziening 2001 en aanverwante beleidsmaatregelen 2001? De groep zelfstandigen met een laag inkomen ondervindt weinig voordeel van de wijzigingen in de tariefstructuur. Op welke wijze wordt hiervoor compensatie gegeven? Het EIM bepleit een meer diepgaand onderzoek. Wordt dat onderzoek uitgevoerd? Worden daarbij ook de verschillen in de sector en grootte van de winstklassen meegenomen, zo vragen deze leden.

De leden van de fractie van D66 merken op dat de verlaging van de zelfstandigenaftrek en het recht op de arbeidskorting grosso modo voor

de verschillende winstklassen neutraal zal uitwerken. Om deze reden hebben de leden van de D66 fractie in het verslag gevraagd om een overzicht te verschaffen van de budgettaire effecten voor de winstklassen in relatie tot de gehanteerde zelfstandigenaftrek. Zij vragen de regering in de nota naar aanleiding van het nader verslag hierover meer inzicht te verschaffen.

De leden van de GroenLinks-fractie vinden de inkomenseffecten van de stelselherziening voor zelfstandigen met een klein inkomen zeer slecht. Door het effect van het onderbrengen in het Ziekenfonds erbij te nemen, wordt dit beeld iets beter, alleen heeft deze maatregel in principe niets met de stelselherziening te maken. Ook is het zo dat deze combinatie van stelselherziening en ziekenfondsverplichting bij 45% van de zelfstandigen met een laag inkomen een dubbel negatief effect genereert. Deze leden vragen de bewindslieden dan ook of zij alsnog mogelijkheden zien het negatieve beeld voor (bepaalde groepen van) kleine zelfstandigen te verbeteren.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling de tabel bestudeerd waarin varianten staan uitgewerkt naar aanleiding van een eventueel opheffen van de bedrijfsspaarregelingen en het vervolgens versleutelen van de opbrengsten via heffingskorting of arbeidskorting. Is de regering het met deze leden eens dat de cijfers in kolom (2) suggereren dat vooral middeninkomens, daarna topinkomens en pas in laatste instantie laagste inkomens profiteren van deze regelingen? Kan de regering verklaren hoe het komt dat het gemiddelde totale effect van afschaffen en versleutelen, zoals blijkt uit de kolommen 5 en 6, negatief is (blijkend uit het feit dat er weinigen op vooruit gaan en velen achteruit)? Als het gaat om een herverdeling dan zou het gemiddelde totale effect toch rond de nul moeten uit komen?

Overigens zijn deze leden nog wel benieuwd naar een nadere motivering van de hoogte van het thans voorgestelde niet-actievenforfait, anders dan dat dit ondergeschikt is aan het kloppend maken van het totale inkomensbeeld. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt een verband gesuggereerd met de hoogte van dit forfait in 1990 (net als bij het versoberde arbeidskostenforfait), maar naar de informatie van deze leden werd dit forfait al in 1990 van f 406,– naar f 506,– verhoogd. Een geïndexeerde 1990-waarde van f 308,–, zoals thans voorgesteld, lijkt hier moeilijk mee verenigbaar.

In paragraaf 10.5 van de nota naar aanleiding van het verslag gaat de regering in op de vragen die zijn gesteld naar aanleiding van de constatering van verschillende commentatoren dat het gemiddelde inkomenseffect groter lijkt dan wat op grond van een lastenverlichting van 5 miljard verwacht mag worden (1.5%–2%). De leden van de PvdA-fractie vinden het antwoord van de regering op dit punt niet overtuigend en op zijn minst onduidelijk en vragen daarom nog eens een poging te wagen duidelijk te maken of hier wellicht inverdieneffecten of andere factoren een rol spelen.

In hun inbreng hebben de leden van de PvdA-fractie een aantal vragen gesteld waarvan zij de antwoorden niet hebben kunnen vinden. Afgezien van de mogelijkheid dat deze leden hier overheen hebben gekeken, gaan zij er voor de zekerheid vanuit dat de betreffende vragen niet of onvoldoende beantwoord zijn. Zij zouden graag de volgende vragen alsnog beantwoord zien.

– Kan een nadere argumentatie gegeven worden waarom de percentages van schijf 1A en 1B hoger zijn dan in het Regeerakkoord?
– Kan de regering toelichten waarom het niet-actievenforfait is verlaagd;

is hiervoor een zelfstandige reden, anders dan het aanvaardbaar maken van het totale inkomensplaatje, aanwezig?
– Kan de regering duidelijker uiteenzetten hoe de belastingherziening uitpakt voor alleenstaande deeltijders met verdiensten lager dan het minimumloon? Hoe gaat de aanvullingssystematiek in zijn werk? Betekent dit dat voor deze groep de totale inkomenseffecten altijd vergelijkbaar zijn met de inkomenseffecten van minimumloners of het sociaal minimum?

In de nota naar aanleiding van het verslag komt de regering niet verder dan het antwoord dat het «heel aannemelijk lijkt dat de effecten enigszins lijken op die van iemand op het niveau van het sociaal minimum.» De mate van onzekerheid die dit antwoord suggereert is voor deze leden moeilijk aanvaardbaar. Zij verzoeken de regering daarom deze vraag nogmaals en in een grotere mate van detail te beantwoorden.

De leden van de VVD-fractie hebben vragen gesteld over het effect van het schrappen van aftrekposten op het verwachte aantal belastingbetalers per tariefschijf. Nu hebben de bewindslieden een overzicht gegeven van de ontwikkeling van het aantal belastingplichtigen per tariefschijf, een overzicht waar ook zij om hadden gevraagd. Om goed te kunnen beoordelen of de tariefdaling ook neerkomt bij de schijven die de aftrekposten inleveren, zoals afgesproken in het Regeerakkoord, willen zij een nadere onderbouwing van dit overzicht per aftrekpost, zoals zij in de schriftelijke inbreng hebben gevraagd. In het Regeerakkoord is tevens afgesproken dat de opbrengst van een omzetting van de belastingvrije sommen in algemene heffingskortingen deels wordt aangewend voor verlenging van de eerste schijf en deels voor verlaging van de tarieven in de huidige tweede en derde schijf. Welk gedeelte waarvoor is aangewend, is nu niet te beoordelen. Op basis van het overzicht van de ontwikkeling in belastingplichtigen per tariefschijf hebben deze leden de volgende vragen. Betekent dit dat uiteindelijk meer mensen de twee hoogste tarieven gaan betalen (2,5 miljoen en 0,5 miljoen in het nieuwe stelsel versus 1,8 miljoen en 0,3 miljoen in het huidige stelsel)? De opbrengst van de loon- en inkomstenbelasting uit de twee hoogste tarieven is hoger verondersteld in het nieuwe stelsel dan nu het geval is, ondanks de lagere tarieven. Is dit niet in strijd met het uitgangspunt in het Regeerakkoord dat het schrappen van aftrekposten (zoals de belastingvrije som) uiteindelijk door tariefsverlaging moet neerslaan bij de belastingschijven die de aftrekposten hebben opgebracht? De leden van de VVD-fractie vragen nadere informatie van de bewindslieden om deze situatie te verduidelijken.

De leden van de CDA-fractie vragen wat de budgettaire opbrengst is en vervolgens met hoeveel procent de bijtelling bij gelijkblijvende opbrengst verlaagd kan worden. In hoofdstuk 10 wordt voorgerekend wat de effecten zijn van een verlaging van het toptarief van 60% naar 52%. Dit kost in totaal 1,2 miljard. Aan de andere kant kost het schrappen en beperken van aftrekposten etc. deze belastingplichtingen circa 1 miljard. Gesteld wordt echter dat deze vergelijking geen volledig beeld geeft van de gevolgen voor belastingplichtigen in de huidige 60%-schijf. Is het mogelijk wel een volledig beeld te geven van de gevolgen voor de belastingplichtigen in de huidige 60%-schijf? Financiert deze groep ook haar eigen tariefsverlaging?

In hoofdstuk 10 wordt voorts gezegd dat het onmogelijk is om voor de groep belastingplichtigen die in deeltijd werken weer te geven hoe de aftrekposten zijn verdeeld. Daarom wordt in tabel 7 alleen naar het effect van de tariefstructuur gekeken. Waarom is het onmogelijk voor deze groep de aftrekposten in kaart te brengen, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Is het mogelijk om voor de belastingplichtigen die de

arbeidskorting niet ontvangen te zeggen of zij gebruikmaken en zo ja, in welke mate, van bepaalde aftrekposten?

De leden van de D66-fractie hebben in de schriftelijke antwoorden van 9 december jl. tevergeefs gezocht naar een overzicht van de aantallen per onderscheiden inkomensgroep, zoals gevraagd in het verslag. Zij verzoeken daar alsnog in te voorzien.

Kan de regering inzicht geven in wat de effecten, budgettair en koopkracht, zouden zijn indien de heffingskorting wordt losgekoppeld van de gezamenlijk verschuldigde belasting; zowel ingeval die beperkt zou worden voor de niet-werkende partners als in het geval dat ook andere categorieën belastingplichtigen aanspraak op uitbetaling van de heffingskorting zouden maken, zo vragen de leden van de fractie van GroenLinks. Met betrekking tot de tabellen die een overzicht geven van de opbrengst in de verschillende schijven in het huidige en in het nieuwe stelsel, vragen deze leden nog een aanvullende tabel, waarin de opbrengst in miljarden per schijf in het oude en nieuwe stelsel vermeld staan. Dat betekent dat de opbrengst van iemand die onder het toptarief valt in deze tabel verdeeld wordt over de verschillende schijven. Welke huishoudens (en hoeveel) hebben momenteel te weinig inkomen om de overdraagbare basisaftrek te effectueren? Kan een onderverdeling gemaakt worden van de 1,3 miljoen belastingplichtigen (type huishoudens) met een positief inkomen die in het nieuwe systeem niet het volledige bedrag aan heffingskortingen kunnen benutten? Is een omzetting van de 650 miljoen extra arbeidskostenforfait in een extra verhoging van de heffingskorting voldoende voor een even grote gemiddelde inkomensvooruitgang voor de groep niet-werkenden ten opzichte van de groep werkenden?

De leden van de fractie van GroenLinks vragen opnieuw naar een kwantitatieve onderbouwing van de koopkrachtgevolgen van de belastingherziening voor veelverdieners. Nadere vragen naar aanleiding van het werkdocument van het CPB geven onvoldoende helderheid. Deze leden vragen aan de regering om de koopkrachtvooruitgang voor de inkomensgroepen vanaf f 150 000,– (alleenstaanden/alleenverdieners) tot f 1 000 000,– (met intervallen van 50 000,–) weer te geven. Zij stellen er prijs op zowel de procentuele mutaties als de vooruitgang in guldens te vernemen. Zij vragen tevens om een weergave in guldens van de tabellen 4, 5 en 6 zoals gepresenteerd in hoofdstuk 10 van de memorie van toelichting.

11. Uitvoeringsaspecten

De leden van de PvdA-fractie vragen de regering te bevestigen dat een eventuele verandering van de voorgestelde grondslag, in de zin als door deze leden bedoeld, weliswaar zal leiden tot hogere uitvoeringslasten dan in de voorstellen, maar in ieder geval niet zal leiden tot meer uitvoeringslasten dan in de huidige situatie, waarin deze zaken belast zijn in de vermogensbelasting. Wat zou de opbrengst zijn van een aanpassing van de grondslag van de forfaitaire vermogensrendementsheffing in deze zin?

Nog immer hebben de leden van de PvdA-fractie moeite te begrijpen wat de automatische koppeling van gegevens van vermogensbeheer aan het sofi-nummer zal inhouden. Betekent dit bijvoorbeeld dat bij het in beheer geven van vermogen aan een professionele vermogensbeheerder het sofi-nummer wordt meegegeven en dat vanaf dat moment automatische doorkoppeling naar bestanden van de Belastingdienst plaatsvindt? Hoe verhoudt zich dat tot de diverse wetten en regels met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat door de regering een aantal zaken nauw samenhangend met de wetsvoorstellen nader geregeld moet worden. Zoals elders betoogd is een aantal van deze zaken voor deze leden nauw verbonden aan hun eventuele instemming met de voorstellen. Hierbij valt te denken aan:

– afspraken inzake renseignering met de professionele vermogensbeheerders in verband met de invoering van de forfaitaire vermogensrendementsheffing
– afspraken inzake renseignering met de verzekeraars en pensioenfondsen in verband met het inzichtelijk maken van het pensioentekort bij belastingplichtigen
– indiening, behandeling en aannemen van de Aanpassingswet in verband met de aanpassing van inkomensafhankelijke regelingen
– bij het toekennen van een arbeidskorting aan bijstandsgerechtigden met een kleine baan dienen de vrijlatings- en premieregelingen nader bekeken te worden (zie schriftelijke antwoorden naar aanleiding van het algemeen overleg van 8 december jl.)

Kan de regering nog andere dossiers/trajecten noemen waarbij de te maken afspraken in de uitvoeringssfeer dan wel de te maken aanpassingen elders, direct samenhangen met de inhoud van de voorstellen waar de Kamer nu instemming voor wordt gevraagd?

De leden van de VVD-fractie dringen erop aan hun vragen met betrekking tot de uitvoerbaarheid van het belastingstelsel te beantwoorden, zoals door hen gesteld tijdens het algemeen overleg op 8 december 1999. De regering gaat niet op de punten in en geeft een vaag antwoord op de door hen gestelde vragen, hetgeen niet de bedoeling is. Erop wijzen dat concrete punten meegenomen zullen worden door de commissie Thunnissen-De Waard vinden deze leden niet bevredigend. De leden van de VVD-fractie willen nu antwoord en niet in de toekomst.

De regering zegt op blz. 280 dat de renseigneringsverplichting zal worden uitgebreid tot de actuele waarde van bancaire producten en verzekeringsproducten. Kan zij toezeggen dat de uitbreiding beperkt zal blijven tot renseignering van dergelijke gegevens, zo vragen deze leden. De regering streeft ernaar medio januari 2000 een helder beeld te hebben over de vormgeving van de renseignering. Totdat dit beeld er is, neemt de Tweede Kamer een risico wanneer zij de desbetreffende delegatiebepaling zonder meer accepteert. Wanneer zal worden beslist of de huidige rente- en dividendrenseignering zal komen te vervallen (zie blz. 281)? Zal dit gebeuren voor de Tweede Kamer over het wetsvoorstel stemt? In de nota naar aanleiding van het verslag bij de Invoeringswet (blz. 65) noemt de regering nog een paar controledoeleinden waarvoor deze informatie gebruikt kan worden. Het is echter de vraag of dat relatief beperkte nut opweegt tegen de grote hoeveelheid werk die van administratieplichtigen gevergd zou worden om alle uitbetaalde rente en dividend te renseigneren. Het proportionaliteitsbeginsel komt hier in het gedrang.

Naar aanleiding van blz. 391 vragen de leden van de VVD-fractie hoeveel mensjaren met de hier genoemde 300 000 – 350 000 controles per jaar gemoeid zullen zijn.

De VHMF voorspelt het ab-regime als uitgebreider en constructiegevoeliger, zo memoreren de leden van de CDA-fractie. Waarom kiezen de bewindslieden voor een constructiegevoelige regeling bij bijvoorbeeld de meesleep- en meetrekregeling? Hoeveel extra capaciteit moet er toegevoegd worden aan de Belastingdienst?

Wat wordt de globale inhoud van de AmvB over de informatie regels van pensioenuitvoerders en verzekeraars? Wat is de reactie van de regering op

de problemen die het Verbond van Verzekeraars signaleert betreffende de jaarlijkse verstrekking van informatie? Wat zijn de kosten? Wat zijn de uitvoeringsproblemen, zo vragen deze leden.

De zinsnede van de bewindslieden het kabinet dat een registratie van de Belastingdienst niet erg doelmatig is en dat de Belastingdienst met het bijhouden van individuele belastingplichtigen onbedoeld als een pensioenadviesbureau gaat fungeren, wekt volgens de leden van de GroenLinks-fractie een verkeerde suggestie. Ten eerste lijkt het deze leden dat registratie van de gegevens door de Belastingdienst een zeer doelmatige manier is van het bijhouden van pensioenopbouw en pensioentekorten. Ten tweede wordt het door de Belastingdienst inzichtelijk maken van pensioentekorten gezien als het overnemen van een taak van pensioenadviesbureaus en wordt dit als negatief gekwalificeerd, terwijl anderzijds de regering zegt hoe belangrijk zij het vindt dat het pensioenbewustzijn van burgers omhoog gaat. Deze leden denken dat de Belastingdienst een belangrijke rol kan vervullen in het verhogen van het pensioenbewustzijn met het inzichtelijk maken van de individuele tekorten. Adviesbureaus kunnen dan hun eigenlijke rol vervullen en burgers van advies voorzien over de manier waarop dit tekort het beste aangevuld kan worden, maar adviesbureaus hebben dan niet meer een (dure en ondoelmatige) rol in het opsporen van het tekort. Deze leden krijgen graag snel en uitgebreid verslag van het overleg betreffende de informatievoorziening dat momenteel gaande is tussen het ministerie van Financiën en de pensioenfondsen en verzekeraars. Hierbij is van groot belang dat goed wordt ingegaan op de rol van de Belastingdienst, het renseigneringsysteem, de eenvoudig op te stellen rekenregels, de uitvoeringskosten en het tijdstip waarop het totale systeem goed kan functioneren.

12. Opbouw

Gelet op het belang voor de beoordeling van de onderhavige wetsvoorstellen verzoeken de leden van de CDA-fractie de overlegging van het advies Meer Toegang Minder Geding Een pleidooi voor toegankelijke, eenvoudig raadpleegbare en conflictvermijdende regelgeving, dat is uitgebracht aan het ministerie van Financiën door mr Th.O. Vreugdenhil

13. Artikelsgewijze behandeling

Artikel 2.1.2

Ook al woont men in een ander land en wordt men als inwoner belast, dan betekent dat niet dat een of andere «Pauschalregeling» van toepassing is. In zo'n geval zou men niet van de uitzondering, neergelegd in de tweede volzin, moeten kunnen profiteren, zo stellen de leden van de CDA-fractie.

Artikel 2.2.2/2.2.3

Op blz. 66 van de nota naar aanleiding van het verslag wordt uitgelegd dat alleen Nederlands inkomen uiteindelijk in Nederland in de heffing wordt betrokken. Dit gebeurt door in principe het wereldinkomen voor de berekening van de belasting te nemen en vervolgens een belastingkorting te geven voor het niet aan Nederland (o.g.v. een verdrag) toegewezen deel van het inkomen. «de niet aan Nederland toegewezen inkomensbestanddelen worden in Nederland niet in de belastbare grondslag betrokken.» Het lijkt zo te zijn dat de eigen woning (forfait en hypotheekrente) in het woonland van deze buitenlandse belastingplichtige niet in de heffing in Nederland kan worden betrokken, aangezien over het algemeen

verdragen de heffing over onroerend goed toewijzen aan het land waar het onroerend goed zich bevindt. De leden van de PvdA-fractie vragen uitleg op dit punt. Hoe werkt het precies met iemand die een eigen woning in het buitenland heeft? Wat als de inkomsten hieruit negatief zijn (hypotheekrente > huurwaardeforfait)?

De voorbeelden op blz. 98 e.v. van deze nota zijn wel erg simpel, zo vinden deze leden. Kunnen er ook voorbeelden gegeven worden van iemand die alleen inkomsten uit onroerend goed in Nederland heeft? (Het gaat dan wel om een onroerend goed belegger.) Hoe is de heffing nu en hoe is het straks in het nieuwe stelsel? Hoe is het als ook rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld alimentatieaftrek en dergelijke? Kunnen hier nu wel of niet persoonsgebonden aftrekposten geïmporteerd worden? (Denk daarbij niet alleen aan EU-ingezetenen maar bijvoorbeeld ook aan een inwoner van Hongkong met een onroerend goed belegging in Nederland.)

Op blz. 445 van de nota naar aanleiding van het verslag wordt gezegd dat de keuzeregeling voor buitenlandse belastingplichtigen bij nota van wijziging zal worden aangepast, dit in verband met aftrekposten die de partner ook al in het eigen land zou kunnen aftrekken. Zijn er meer wijzigingen, zo vragen de leden van de PvdA-fractie.

Artikel 2.2.3

De leden van de VVD-fractie vragen of de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie wel toestaat dat de rechten van werknemers en zelfstandigen op vrij verkeer en non-discriminatie afhankelijk worden gemaakt van een administratieve voorwaarde, zoals een (tijdig ingediend) verzoek.

De conserverende aanslagen zijn van belang voor de houdbaarheid van het lijfrente regime, zo merken de leden van de CDA-fractie op. Ingevolge de in het Belastingverdrag aan te brengen wijzigingen zal het loon van in België wonenden doch in ons land werkenden hier te lande belast worden. Het is alsdan redelijk dat het «pensioengat» ook kan worden opgevuld. Indien van de optie ex artikel 2.2.3. gebruik wordt gemaakt is het redelijk dat ook dan lijfrentepremies in aftrek kunnen worden gebracht. Na de beëindiging van de keuze bijvoorbeeld na pensionering, lijkt de aftrek ingevolge artikel 2.2.3.lid 3 weer ongedaan gemaakt te worden. Dit lijkt onredelijk en ook zeker in strijd met het Schumacker-arrest. Een mogelijk wat apart te modelleren regeling bij de beëindiging van de optie – belastingplicht lijkt op zijn plaats.

Met betrekking tot de buitenlandse belastingplicht komt de regering met een keuzeregeling van artikel 2.2.3. De leden van de CDA-fractie vragen de regering of in de aangekondigde AmvB rekening wordt gehouden met het feit dat de regeling in alle omstandigheden in een toereikende tegemoetkoming voorziet, ter voorkoming van dubbele belasting. Ook vragen deze leden of de regering wil reageren op het commentaar van de NOB betreffende de sanctiebepaling van artikel 2.2.3. lid 3.

Artikel 2.5.1

Wat zijn de gevolgen voor de inkomensgrens voor de huursubsidie, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Wordt die alleen bepaald door box I, of ook door box II of III? Mensen met een vermogen van tussen f 37 500 en f 67 800 betalen volgens dit wetsvoorstel forfaitaire rendementsheffing, maar komen tegelijkertijd in aanmerking voor huursubsidie. Blijft de vermogenstoets voor huursubsidie op deze wijze gehandhaafd. Zo nee, op welke wijze wordt deze gewijzigd?

Veel aftrekposten/buitengewone lasten kennen een drempel die gedefinieerd is als een percentage van het belastbaar inkomen. Door afschaf van de belastingvrije som wordt deze drempel hoger. Om welke regelingen gaat het en hoe kan een drempelverhogend effect ongedaan gemaakt worden, zo vragen deze leden.

Wat zijn de gevolgen van het nieuwe belastingstelsel voor de inkomensafhankelijke regelingen? In hoeverre wordt de invoering van het nieuwe belastingstelsel aangegrepen om voor de inkomensafhankelijke regelingen de aanbevelingen van de Commissie-Derksen en de vervolgstudie-Derksen verder uit te voeren? In hoeverre wordt de invoering van het nieuwe belastingstelsel aangegrepen om ook de uitvoering van de inkomensafhankelijke regelingen te stroomlijnen, vragen de leden van de CDA-fractie.

Artikel 3.2.1.1

In het artikelsgewijze commentaar bij art. 3.2.2.1 (blz. 456) ontwijkt de regering het antwoord op de vraag van de leden van VVD-fractie, door alleen in te gaan op de situatie dat de obligatie fiscaal als kapitaal – dus niet als vreemd vermogen – moet worden gezien. Het gaat echter om de normale situatie, waarin de convertibele obligatie fiscaal wel als lening kan worden aangemerkt.

De leden van de CDA-fractie zijn niet overtuigd van het antwoord van de regering waarom het ondernemersbegrip niet wordt gesubjectiveerd. Het ondernemersbegrip wordt op een aantal fundamentele punten gewijzigd. Deze leden vragen de bewindslieden te reageren op hetgeen de NOB in haar commentaar naar voren heeft gebracht over het ondernemersbegrip en vragen de bewindslieden alsnog met een integrale wijziging te komen.

Artikel 3.2.1.1a

Op blz. 124 van de nota naar aanleiding van het verslag wordt gezegd, aldus de leden van de PvdA-fractie, dat overwogen kan worden om het begrip «medegerechtigdheid» voor meer gevallen te laten gelden dan in de voorgestelde regeling. Eventueel zou dan ook het overgangsrecht onderdeel A kunnen vervallen. Dit wordt mede gedaan om dat er geluiden zijn dat er constructies door commanditaire vennoten kunnen bestaan in Box III (blz. 148). Uit de antwoorden naar aanleiding van het algemeen overleg blijkt dat hiermee bedoeld wordt: geen Vpb.-druk, waardoor de totale druk erg laag wordt. Wat is nu precies de bedoeling van de regering? Hoe gaat de regeling eruit zien? Wat valt er allemaal onder? Wat zouden de consequenties zijn van het vervallen van de overgangsregeling? Welke invloed heeft het vervallen van onderdeel A van het overgangsrecht op de onderdelen C en D?

In de nota naar aanleiding van het verslag wordt aangekondigd dat ten aanzien van het begrip winst uit onderneming nog een aantal zaken wordt onderzocht. De NOB wijst op enkele punten en stelt daarover een aantal vragen. De leden van de CDA-fractie vragen de bewindslieden daarop inhoudelijk te reageren.

Artikel 3.2.1.2

De leden van de PvdA-fractie blijven vragen hebben over het gebruikelijkheidscriterium, mede gezien de beantwoording van hun vragen tijdens het algemeen overleg van 8 december jl. Waar ligt precies de grens tussen «slechts administratieve ondersteuning verlenen» en de totale boekhouding voeren, de aangiften verzorgen, meedenken en

beslissen over investeringen, enzovoorts? Waardoor wordt deze grens bepaald? Wanneer er sprake is van puur zakelijke omstandigheden doet de gebruikelijkheid er toch niet toe? Hoe beargumenteert de regering de volgende stelling (uit de beantwoording van de vragen tijdens het overleg): «Het is echter moeilijk voor te stellen dat in de praktijk een tandarts een samenwerkingsverband aangaat met iemand die slechts administratieve ondersteuning verleent». Waarom eigenlijk?

Hoe beoordeelt de regering de redenering, dat het gebruikelijkheids-criterium dat de regering wenst in te voeren, onvoldoende rekening lijkt te houden met de specifieke aard van gezinsbedrijven (bijvoorbeeld in de agrarische sector), waar echtgenoten verschillende, maar onderling afhankelijke werkzaamheden in het kader van de onderneming uitvoeren. De voorbeelden in de memorie van toelichting doen het vermoeden rijzen dat heel veel man-vrouw-maatschappen, die nu nog zijn toegestaan, dat in de toekomst niet meer zijn. De leden van de PvdA-fractie nodigen de regering uit op dit punt nadere verduidelijking te geven en zo nodig voorstellen voor te leggen om niet-beoogde effecten tegen te gaan.

De leden van de VVD-fractie vragen vervolgens of het voor ondernemerschap van een commanditaire vennoot, die beheersdaden verricht, noodzakelijk is dat hij daadwerkelijk aansprakelijk wordt gesteld. Of is het voldoende dat hij naar materieel recht aansprakelijk is? Indien daadwerkelijke aansprakelijkstelling vereist is, hoe werkt dit dan praktisch uit? Begint het ondernemerschap dan op het moment van de aansprakelijkstelling? En eindigt het weer wanneer de aansprakelijkheidsschuld aan de desbetreffende crediteur is voldaan?

Artikel 3.2.1.4 lid 2

De leden van de fracties van GPV en RPF begrijpen uit de nota dat het niet de bedoeling is van artikel 3.2.1.4, tweede lid, dat aan een man-vrouw-firma in fiscale zin beperkingen worden gesteld. Om hierover volstrekte helderheid te verkrijgen willen genoemde leden de regering het volgende voorleggen. Stel: een belastinginspecteur oordeelt dat een slager die een vof is aangegaan met zijn verkoopster niet voldoet aan het gebruikelijkheidscriterium. Mag dat reden zijn voor een inspecteur op basis daarvan te oordelen dat het gebruikelijkheidscriterium ook niet geldt voor de slager wiens vrouw de verkoop op zich neemt en die samen met zijn vrouw een vof vormt?

Artikel 3.2.2.7

De leden van de PvdA-fractie blijven de nodige vraagtekens behouden over de wijze waarop het hoofdzakelijkheids- en grotendeelscriterium voor de aftrek van kosten van werkruimte uitwerkt voor deeltijd-ondernemers. De argumentatie, dat er sprake zou moeten zijn van symmetrie van behandeling in de loonsfeer en de winstsfeer, lijkt deze leden gezocht. Het argument doet niet alleen geen recht aan de zorgen die deze leden hierover hebben geuit, maar roept het symmetrie-beginsel in op een punt waar het naar het inzicht van deze leden geen leidend beginsel is of hoeft te zijn. Zij vragen de regering hier met nadere argumenten te komen.

Artikel 3.2.2.18

Bij de invoering van art. 9b, Wet IB 1964 was een rekenrente van minimaal 4% actuarieel nog gebruikelijk, aldus de leden van de VVD-fractie. Het gaat er echter om of dat onder de huidige omstandigheden nog steeds het

uitgangspunt moet zijn. Hier lijkt een dynamische interpretatie van het begrip «algemeen aanvaarde actuariële grondslagen» op zijn plaats.

Artikel 3.2.2.30

Van belang is dat de investeringsaftrek neutraal uitwerkt met betrekking tot de financiering. De beherend vennoot die een investering financiert met vreemd vermogen, heeft uiteraard aanspraak op het gehele bedrag aan investeringsaftrek conform het tweede lid. Gesteld dat de financiering plaats vindt middels een commanditaire deelname, waarbij de commanditaire vennoot natuurlijk persoon (geen ondernemer in de nieuwe opzet) bedongen heeft dat hij gerechtigd wordt tot 25% van de winst en het vermogen, dan eist de gewenste neutraliteit dat de beherend vennoot gerechtigd is tot 100 % van de investeringsaftrek conform lid 2. Zien de leden van de de CDA-fractie dit juist? Hetzelfde geldt toch ook indien de partner ondernemer is ex artikel 3.2.2.1a?

Artikel 3.2.2.45

De regering stelt in verband met de aandelenfusiefaciliteit, aldus de leden van de VVD-fractie, dat het lichter maken van aandelen voorafgaande aan een fusie niet kan worden aangemerkt als een zakelijke overweging. In het algemeen is deze stelling onjuist; het lichter maken van de aandelen kan juist plaatsvinden om de fusie te laten doorgaan onder voor alle partijen acceptabele voorwaarden. Daarbij valt met name te denken aan de invloed van het lichter maken op de ruilverhouding van de aandelen, die veelal tevens de zeggenschap na de fusie beïnvloedt.

Artikel 3.2.2.50

De regering stelt dat onzekerheid bestaat over de zogenaamde partiële eindafrekening wanneer een onderneming gedeeltelijk ophoudt in Nederland belastbare winst te genieten. Is de visie van de rechter hierover al bekend, zo vragen deze leden. Zijn er aanknopingspunten in de jurisprudentie voor een partiele afrekeningsplicht onder de huidige wetgeving? Zo niet, is er dan niet eerder sprake van «wishful thinking» dan van onzekerheid?

Artikel 3.2.2.53

De leden van de VVD-fractie stellen de vraag, of de beperking van de kring der opvolgers bij een geruisloze doorschuiving in de familiesfeer discriminerend is. De regering stelt dat deze doorschuiving is gebaseerd op een wettelijke bepaling waarin tevens de kring van gerechtigden is opgenomen. Speelt dat enige rol bij de toepassing van anti-discriminatiebepalingen door de rechter? De regering stelt verder dat een wettelijke beperking van de faciliteit op objectieve gronden niet in strijd is met het verbod van discriminatie. Wat zijn die objectieve gronden in dit geval, en in hoeverre wijken die af van de gronden voor het Besluit van 14 december 1987, DB 87/7575, die in de ogen van de HR (BNB 1997/186) de toets der kritiek niet konden doorstaan?

Artikel 3.2.3.3

Het moge zo zijn dat de vrijval van de FOR bij een ondernemer, die wegens tijdelijke ziekte de urennorm niet haalt, beperkt blijft tot het excedent boven het ondernemingsvermogen, aldus deze leden. Toch kan er, als gevolg van de ziekte, sprake zijn van een flinke vrijval, aangezien ziekte van de ondernemer gedurende een groot deel van het jaar veelal gepaard gaat met een verlies van de onderneming in dat jaar. Het

ondernemingsvermogen daalt daardoor, waardoor de vrijval van de FOR groter wordt.

Artikel 3.2.3.4

Volgens de regering levert de verplichte afname van de FOR geen onoverkomelijke liquiditeitsproblemen op. (Nota, blz. 464/465). Dit lijkt de leden van de PvdA-fractie moeilijk houdbaar, bijvoorbeeld bij verliezen ten gevolge van ziekte. Hierbij moet gedacht worden aan de situatie dat in het geval van ziekte een ondernemer niet aan het urencriterium toe komt en daardoor ook de zelfstandigenaftrek zou missen. Daarnaast lijkt het deze leden ook niet juist om te stellen dat inhaal in een later jaar soelaas biedt voor liquiditeitsproblemen in een eerder jaar. De leden van de PvdA-fractie kunnen zich niet aan de conclusie onttrekken dat de argumentatie van de regering sterk budgettair bepaald is. Zij zouden graag vernemen of hier een opbrengst ingeboekt is.

Artikel 3.3.4

Het zou interessant zijn, aldus de leden van de VVD-fractie, te vernemen of het terugnemen van pensioenfaciliteiten bij emigratie elders in de EU ook leidt tot een conserverende aanslag. Hoe lost men elders in de EU het liquiditeitsprobleem op voor de werknemer die belasting moet betalen of zekerheid moet stellen ter zake van zijn pensioenrechten zonder dat er voor hem een uitkering ter beschikking komt? Zou de regering hiernaar zo nodig nader onderzoek kunnen (laten) verrichten?

De vraag van deze leden over de toepassing van art. 3.3.4, lid 1 op het nabestaandenpensioen van een geëmigreerde nabestaande is niet adequaat beantwoord. De beantwoording gaat in op de techniek van de invordering, stilzwijgend ervan uitgaande dat een aanslag kan worden opgelegd. Dat is nu juist de vraag. Art. 3.3.4, lid 1 geldt alleen wanneer «de gerechtigde tot de uitkeringen ophoudt binnenlands belastingplichtig te zijn». De nabestaande die op het moment waarop de uitkeringen ingaan reeds geëmigreerd is, of nooit in Nederland heeft gewoond, valt hier naar de letter niet onder.

Artikel 3.4.1.1

De leden van de fractie van D66 merken op dat in de beantwoording van het verslag gesproken wordt van normaal vermogensbeheer, gebruikelijke arbeid en gebruikelijk inzicht. Zij verzoeken de regering te verduidelijken wanneer sprake is van meer dan gebruikelijk inzicht. Voorts willen deze leden weten of met het criterium gebruikelijk inzicht nieuwe normen worden beoogd om te kunnen bepalen in welke box vermogen dient te vallen. Zo ja, waarom wordt dan aan nog te vormen jurisprudentie overgelaten wat precies onder gebruikelijk inzicht wordt verstaan?

Artikel 3.4.1.1/3.4.1.2

De leden van de PvdA-fractie blijven zich afvragen hoe de voorgestelde regeling zich verhoudt tot het beginsel van gelijke behandeling. Zij denken daarbij aan het verschil tussen de behandeling van een ondernemer die zelf vermogen ter beschikking van de onderneming stelt, of dat laat doen door de partner met wie hij in gemeenschap van goederen is getrouwd, en de situatie waarin dat gebeurt door de partner met wie hij op huwelijkse voorwaarden is getrouwd. Deze leden onderkennen dat hier geen sprake is van een onverkorte bevoordeling van de ene situatie boven de andere (dat kan van geval tot geval verschillen), maar wel van een ongelijke behandeling. Zij vernemen graag waarom de regering dit

verschil in huwelijksvermogensrecht voldoende relevant acht voor een ongelijke behandeling in dezen.

Er wordt onderkend dat bepaalde gevallen van afrekenen over de meerwaarde van het ter beschikking gestelde vermogensbestanddeel onredelijk kunnen uitvallen (blz. 163), zo vervolgen de leden van de PvdA-fractie. Er zal worden bezien of het wenselijk is de meesleep-/meetrekregeling op het punt van doorschuiffaciliteiten voor de a.b.-regeling en de werkzaamhedenregeling wat meer op elkaar af te stemmen. Het lijkt deze leden in dit opzicht relevant om alsnog een antwoord op hun vraag te krijgen wat er gebeurt op het moment dat een vermogensbestanddeel verhuurd wordt en dus meegesleept wordt (leidend tot aftrek in de winstsfeer; inkomsten progressief belast), en vervolgens de verhuur ophoudt. Moet er dan onmiddellijke afrekening plaatsvinden? Is er een alternatief denkbaar waarbij niet het vermogensbestanddeel wordt belast maar dat alleen hetgeen in de winstsfeer in aftrek wordt gebracht bij diegene die ter beschikking stelt in box I progressief in de heffing wordt betrokken? Op het moment dat om niet ter beschikking wordt gesteld zou dan belasting plaats kunnen vinden op basis van een nader vast te stellen zakelijke prijs. Een alternatief zou zijn dat bij terbeschikkingstelling door een gelieerd persoon er geen ruimte is voor kostenaftrek in de winstsfeer. Graag vernemen zij het oordeel van de regering over deze varianten.

Het is de leden van de PvdA-fractie niet duidelijk waarom de kring van personen bij deze regeling verschilt met de meetreken meesleepregeling in box II (artikel 4.3.4 en 4.3.5). Zij zouden ook hierover graag nadere uitleg krijgen.

Artikel 3.4.1.2

De leden van de VVD-fractie vragen of het geen onwenselijke dubbele heffing is dat een auteur bij emigratie over de contante waarde van zijn royalties tegen progressief tarief moet afrekenen, terwijl die royalties vermoedelijk ook belast zullen zijn in het land waar hij gaat wonen. Hoe verloopt overigens de heffing wanneer een auteur in Nederland komt wonen? Mag hij dan de waarde van reeds aanwezige auteursrechten ten tijde van het begin van zijn Nederlandse belastingplicht activeren en daarop vervolgens afschrijven? Treedt er niet evenzeer een ongewenste dubbele heffing op na overlijden van een auteur? De regering constateert namelijk dat de waarde van het auteursrecht, dus de contante warde van de toekomstige opbrengsten, in het jaar van overlijden bij de auteur wordt belast, terwijl zijn erfgenamen vervolgens jaarlijks in Box III worden belast voor de fictieve opbrengst van dat recht. Zal de waardering van het auteursrecht in Box III niet ieder jaar aanleiding geven tot veel discussie?

Artikel 3.6.2

Naar aanleiding van de opmerkingen op blz. 477 met betrekking tot woonschepen die niet duurzaam aan een plaats zijn gebonden, vragen de leden van de PvdA-fractie of het scheepsregister van het Kadaster en het scheepshypotheekregister hier geen uitkomst bieden.

In geval van echtscheiding wordt volgens de nota (blz. 191) bij de man (die eigenaar is, maar geen bewoner) forfaitair rendement (4%) in aanmerking genomen en bovendien wordt bij de vrouw (die geen eigenaar is, maar wel bewoner) huurwaardeforfait (1,25%) in aanmerking genomen. Dit huurwaardeforfait kan de man weer als alimentatie in aftrek brengen op zijn box I-inkomen. Per saldo wordt dus alleen het forfaitaire rendement belast. Het blijft echter vreemd dat voor één huis zowel

forfaitair rendement als huurwaardeforfait in aanmerking genomen wordt, zo menen deze leden. Hetzelfde vermogensbestanddeel valt dus tegelijkertijd zowel in box I als in box III. Kan de regering deze redenering van een nader oordeel voorzien?

Artikel 3.6.3

De leden van de fractie van de PvdA blijven van mening dat de inkomsten uit kamerverhuur op basis van het voorgestelde wetsartikel niet worden vrijgesteld. Om bovendien de leesbaarheid van de wettekst te bevorderen stellen deze leden voor artikel 3.6.5 te wijzigen in:

1. Indien de belastingplichtige een al dan niet gestoffeerde of gemeubileerde woonruimte anders dan voor korte duur ter beschikking stelt aan een derde, en de opbrengsten uit het ter beschikking stellen niet meer dan Euro 3176 (1999 f 6999) per jaar bedragen, worden deze opbrengsten voor deze wet vrijgesteld van belasting.
2. Indien lid 1 van toepassing is, wordt de aldaar bedoelde woonruimte aangemerkt als onderdeel van de eigen woning, mits de ter beschikking gestelde woonruimte niet een zelfstandige woning vormt en deel uitmaakt van de woning en zowel de belastingplichtige als degene aan wie ter beschikking is gesteld gedurende de periode van de terbeschikkingstelling als ingezetene op het woonadres ter zake van de woning zijn ingeschreven in de basisadministratie persoonsgegevens.»

Artikel 3.7.1.-3.7.5

Kan reeds meegedeeld worden hoe de uitvoeringsmaatregel er uit gaat zien met betrekking tot de berekening van het niet te verwaarlozen pensioentekort, zo vragen de leden van de PvdA-fractie, mede naar aanleiding van de antwoorden gegeven in de nota naar aanleiding van het verslag op blz. 321–322.

Artikel 3.7.4

De regering gaat er vanuit dat de zekerheid van de verzekeraar kan worden aangesproken voor een bestaande belastingschuld, indien die verzekeraar niet aan zijn informatieverplichting heeft voldaan. Kennelijk gaat de regering ervan uit dat het niet verstrekken van informatie door de verzekeraar leidt tot een belastbaar feit ten aanzien van de belastingplichtige. Zou zij kunnen toelichten op basis van welke bepaling het niet verstrekken van informatie als een belastbaar feit valt aan te merken, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Indien het enkele niet verstrekken van informatie geen belastbaar feit vormt, op welke belastingschuld heeft de ingeroepen zekerheid dan betrekking? Het feit dat de verzekeraar geen informatie heeft verstrekt, wil dan toch niet zonder meer zeggen dat zich een belastbaar feit heeft voorgedaan?

Artikel 3.7.5

De leden van de PvdA-fractie zien niet in om welke reden de beschikbare jaarruimte op basis van artikel 3.7.5(3) beperkt dient te worden, indien gebruik gemaakt wordt van de inhaalruimte. Ditzelfde geldt voor het onder omstandigheden vervallen van de mogelijkheid tot het inhalen van een pensioentekort op grond van de algemene inhaalregeling. Kan de regering nader ingaan op de redenen hiervoor? Gaat het hier slechts om budgettaire redenen?

Artikel 3.8.2

De leden van de PvdA-fractie constateren dat op grond van artikel 3.8.2, lid 2, sub k een belastingplichtige geconfronteerd kan worden met een heffing over niet-gerealiseerd inkomen. Wordt deze belastingplichtige hierdoor niet geconfronteerd met een liquiditeitsprobleem? Hoe ziet de regering hiervoor een oplossing? Is de sanctie, in de vorm van negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen en het behaalde rendement hierover, nog verhoogd met revisierente, in deze situatie niet erg zwaar?

De regering gaat er vanuit dat de conserverende aanslag, die over het voorgaande jaar was opgelegd, onder voorwaarden wordt verminderd, ter voorkoming van cumulatie. Wat zijn die voorwaarden? Is het aanvaardbaar om, als die voorwaarden niet zijn vervuld, dubbel te heffen, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

Artikel 3.8.7

De regering geeft aan dat in deze gevallen inderdaad jaarlijks de gestelde zekerheid voor een nieuwe conservatoire aanslag moet worden verhoogd. Deze leden vragen of dat geen onredelijk zware eis is.

Artikel 3.12.1

De regering zegt te zullen bezien of er een oplossing kan worden gevonden «indien dit in de praktijk tot ongewenste gevolgen zou leiden». Wat verstaat de regering in dit verband tot ongewenste gevolgen, zo vragen deze leden vervolgens. Waarom valt nu niet te overzien of die zullen optreden? Wat zou de oplossing inhouden? Kan de regering toezeggen dat zij tegen ongewenste gevolgen zal optreden, of houdt zij hier nog slagen om de arm?

Artikel 3.12.3

De regering zegt dat er geen behoefte bestaat aan een structurele regeling over de herziening van beschikkingen in belastingzaken. Als argument voert zij alleen de regeling aan over herziening van verliesbeschikkingen. Daar bestaat inderdaad een wettelijke regeling over. Maar ten aanzien van de herziening van andere beschikkingen is de fiscale wetgever niet consequent geweest. Soms is herziening zonder nadere wettelijke voorwaarden mogelijk (zie bijv. art. 13d, lid 9 Wet Vpb.). In andere gevallen is een nieuw feit vereist (zie bijv. Art. 27, lid 1 Wet WOZ), en veelal wordt op die eis naar analogie van art. 16, lid 1 AWR een uitzondering gemaakt als de belastingplichtige te kwader trouw is (zie bijv. 51a, lid 3 Wet IB 1964). Verder zijn er tal van beschikkingen waarbij de wet niet voorziet in een mogelijkheid tot herziening ten nadele van de belastingplichtige, zoals beschikkingen ten aanzien van de heffingsrente. Of herziening dan mogelijk is, valt te betwisten; een overzicht is te vinden in de conclusie van plv. P-G Van Soest in BNB 1999/89. Een structurele regeling over deze problematiek is dus alleszins gewenst, zo menen de leden van de VVD-fractie.

Artikel 4.3.4

De regering zegt dat ook sprake is van een rendabel maken wanneer een aanmerkelijkbelanghouder zaken om niet aan de vennootschap ter beschikking stelt, zo merken deze leden op. Dat rendement zou zitten in de waardestijging van zijn aandelen. Maar die waardestijging wordt reeds onderworpen aan aanmerkelijkbelangheffing bij realisatie ervan. In de benadering van de regering dreigt er dus dubbele heffing.

Artikel 4.3.4/4.3.5

Met name door de meesleep/meetrekregeling zullen veel belastingplichtigen het in de toekomst ook niet prettig vinden om als houder van een aanmerkelijk belang aangemerkt te worden. Aan te nemen is dat ook in de toekomst naar wegen gezocht zal worden om dit houderschap te ontwijken. Een van de methodes kan de optie op winstbewijzen zijn. Dat van een dergelijke optie niet gebruik gemaakt zal worden «omdat ons dergelijke signalen nog niet hebben bereikt» is naar toch ook het verleden leert eerder een «vrome» wens. Waar een lek is, wordt het verkend. Het is dan ook beter, naar het oordeel van de leden van de CDA-fractie, om nu reeds deze mogelijkheid af te grendelen.

Artikel 4.6.1

Bij de beantwoording van de vragen over artikel 4.6.1 wordt in de nota ingegaan op de situatie dat een belastingplichtige een vermogensbestanddeel ter beschikking stelt door middel van het vestigen van een genotsrecht. Hier wordt onder andere gesteld: «Indien een genotsrecht ten behoeve van een derde wordt gevestigd, zal wel sprake zijn van een direct te belasten winst.» Zien de leden van de PvdA-fractie het goed, dat het hier gaat om een belastingplichtige niet-a.b.-houder? Is het dan niet zo dat bij ter beschikking stelling aan een derde, niet zijnde een gelieerd persoon, het vermogensbestanddeel gewoon in box III zit en er geen sprake is van enig winstregime?

De regering voelt niet voor een doorschuifregeling, wanneer aan de eigen vennootschap ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen een andere bestemming krijgen. Zij trekt een parallel met ondernemingsvermogen dat aan de onderneming wordt onttrokken. Daar staat echter tegenover dat voor aandelen, die niet langer tot een aanmerkelijk belang behoren, wel is voorzien in een doorschuifregeling. Waarom zou dat dan niet gelden voor overige vermogensbestanddelen, als die op een gegeven moment niet langer via de meesleepregeling tot een aanmerkelijk belang worden gerekend, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

Artikel 4.7.2.10

De memorie van toelichting bij art. 5.2.4 suggereerde dat de regeling over een overdrachtsprijs in termijnen alleen zou gelden als de omvang van de termijnen niet vaststaat. Deze leden vragen de regering, gelet op art. 4.7.2.10, te bevestigen dat deze regeling ook van toepassing is bij een overdrachtsprijs die bestaat uit termijnen waarvan de omvang van iedere termijn wel vaststaat, maar het aantal termijnen wezenlijk onzeker is.

Artikel 5.1.1

Het voorstel van de leden van de PvdA-fractie is om artikel 5.1.1 aan te vullen zodat het als volgt komt te luiden:
«Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen is het voordeel uit sparen en beleggen verminderd met de persoonsgebonden aftrek (hoofdstuk 6) voorzover deze nog niet in mindering is gekomen op inkomen uit werk en woning.»
Deze leden zijn van mening dat deze tekst duidelijker is en vragen het commentaar van de regering hierop.

De leden van de CDA-fractie vragen de bewindslieden in te gaan op de onduidelijkheid met betrekking tot de tijdsevenredige toerekening van vermogensbestanddelen, die in een jaar van volledige binnenlandse

belastingplicht uit een nadere box afkomstig zijn, en in de loop van dit jaar tot box III gaan behoren.

De regering beziet nog in hoeverre inkomstenbelastingschulden uit het belastingjaar zelf buiten de rendementsgrondslag kunnen worden gelaten, zo vervolgen de leden van de VVD-fractie. Dit is een voor de belastingplichtige nadelige aanvullende maatregel, die niet aansluit bij het draagkrachtprincipe: het zijn wel degelijk schulden die het vermogen van de belastingplichtige drukken. De heffing in Box II zou op deze manier afhankelijk worden van een toevallige factor als de stand van de (voorlopige) aanslagregeling op de peildatum. Het argument dat de regering noemt is vereenvoudiging van de heffing. Blijkt dit dan onder de huidige vermogensbelasting zoveel problemen te geven? Op het moment waarop de inspecteur de aanslag met daarin de heffing in Box III vaststelt, stelt hij toch automatisch ook de belastingschuld over het betreffende jaar vast.

De leden van de CDA-fractie missen de beantwoording van de vraag omtrent het niet in aanmerking nemen van de negatieve heffingsgrondslag in art. 5.1.3b.

Artikel 5.1.3a/5.3.3

De leden van de CDA-fractie vragen een nadere onderbouwing waarom de situatie vruchtgebruik ouder-kind vrijstelling in het nieuwe stelsel niet meer maatschappelijk gewenst is. In 1995 werd dit nog als maatschappelijk wenselijk geacht. Gelden deze argumenten niet meer, en waarom niet? Waarom komt de regering voor de huidige bloot-eigendomsituaties niet met een overgangsmaatregel?
Een soortgelijke situatie doet zich voor bij echtscheidingssituaties, waarbij de vrouw veelal in de woning blijft. Kan de regering ook hier met een overgangsmaatregel komen? Hierdoor wordt aansluiting gevonden bij het derde lid van art. 3.6.2.

Door ouderen is in het verleden in een betrekkelijk groot aantal gevallen de «eigen woning» overgedragen aan de kinderen, onder voorbehoud van vruchtgebruik. Het gaat hierbij typisch om betrekkelijk snel aflopende situaties. Er is dus alle reden om ten einde de zaken niet gecompliceerd te maken voor betrokken, deze de mogelijkheid te geven de bestaande fiscale behandeling/situatie voort te zetten, zo menen deze leden. Zijn de bewindslieden bereid hier een overgangsregeling voor te maken?

Artikel 5.2.1

De leden van de CDA-fractie missen de beantwoording van de vraag over de beperking van de vrijstelling voor landgoederen tot de ongebouwde delen daarvan.

Artikel 5.2.3

Daarnaast vragen deze leden een reactie op het punt over bedelingsvorderingen dat de NOB stelt.

Artikel 5.3.1

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de verdediging door de regering van het hanteren van een forfaitair rendementspercentage van 4%, ook bij grond die tegen 2% wordt verpacht. Kan de regering, wellicht ten overvloede, uitleggen hoe de waarde van de grond waarover de 4% genomen wordt in dit verband

berekend wordt? Gebeurt dat op basis van de waarde in het economisch verkeer?

In het algemeen overleg op 8 december jl. gaf de regering desgevraagd aan dat het wellicht zinnig is te overwegen onroerend goed op de WOZ-waarde te waarderen. Deze leden vragen de regering nader uit te leggen of dat betekent dat de hoofdregel (waarde in het economisch verkeer) ter discussie zou moeten staan, of dat het gaat om een aanvulling op die hoofdregel? Wat zouden de budgettaire implicaties hiervan zijn?

De regering stelt dat het niet de bedoeling is alle onroerende zaken opnieuw te laten taxeren (blz. 287). De leden van de VVD-fractie vragen hoe de waarde voor de toepassing van Box III dan zal worden vastgesteld.

Het loslaten van de WOZ-waardering voor de rendementsheffing vinden de leden van de CDA-fractie nog steeds een vreemde zaak, die strijdig is met de opzet om orde te scheppen in de vroeger bestaande wir-war van waarderingen. Indien «het ministerie van Financiën» – door het grote aantal geschillen? – de huidige opzet en uitwerking van de WOZ niet bevredigend vindt, moet men ter zake wijzigingen voorstellen, maar niet op deze wijze de belastingplichtige de eenduidigheid van de waarderingen van overheidswege ontnemen.

De grondslagwaarde in het economisch verkeer «bij belegging» in onroerend goed (art. 5.3.1) is niet duidelijk, zo vervolgen deze leden. Ligt het voor de hand dat per AmvB (art. 5.3.4) aanvullend regels gesteld worden ten aanzien van de waardering van bezittingen en schulden? Is het niet verstandiger dat thans reeds te regelen? Is het om maatschappelijke redenen wenselijk onderscheid te maken tussen woonruimten en bedrijfsonroerende goederen?

Artikel 6.7.1 – 6.7.4 (scholingsuitgaven)

De leden van de PvdA-fractie constateren verschillen in de behandeling van scholingskosten. De kosten van scholing inclusief reis- en verblijfkosten zijn voor 90% aftrekbaar op basis van artikel 3.2.2.6, lid 1, sub c juncto lid 2.

Op basis van artikel 3.2.2.7, lid 2, onder f worden deze kosten voor de ondernemer zelf beperkt tot Euro 1500 (f 3306), tenzij de aard van zijn werkzaamheden tot het maken van deze kosten noodzaakt, aldus deze leden. In dat geval wordt de ondernemer in zijn aftrek niet beperkt (lid 8). Op grond van artikel 15a, onder e, Wet LB kunnen deze kosten (scholing, opleiding, reis- en verblijfkosten) behoren tot de vrije vergoedingen. Weliswaar wordt de scholingsaftrek van artikel 3.2.2.37 (de extra opslag op de kosten) slechts beperkt tot de kosten van «cursussen alsmede opleidingen of studies voor een beroep», maar dit laat onverlet dat de overige kosten wel gewoon ten laste van de winst komen (voor 90%, op grond van artikel 3.2.2.6).

In tegenstelling tot de bovenstaande artikelen worden de scholingsuitgaven van afdeling 7 (artikel 6.7.1 – 6.7.4) beperkt in hun totale omvang. Bovendien worden de kosten van reizen en verblijven, daaronder begrepen excursies en studiereizen, hier van aftrek uitgesloten. Deze leden concluderen dat belastingplichtigen die hun eigen scholingsuitgaven betalen, geen ondernemer zijn en geen vergoedingen ontvangen, op onredelijke wijze beperkt worden in hun aftrekmogelijkheden. Kan uitgelegd worden waarom deze verschillen in de behandeling van scholingskosten er zijn?

Artikel 6.7.1 – 6.7.4 (scholingsuitgaven)

Is de regering het eens met de indruk die deze leden hebben, dat er materieel geen sprake is van een verruiming van de scholingsfaciliteiten, omdat de aftrek voor scholingsuitgaven slechts verruimd wordt in de mate dat aftrek onder de arbeidskosten niet meer mogelijk is?

Artikel 7.3.1

Is de regering voornemens een wijziging voor te stellen in artikel 7.3.1 zodat aandeelhouders wier a.b.-pakket behoort tot het ondernemingsvermogen, worden uitgesloten zoals dat ook thans geval is (art. 49 (i) (b)), zo vragen de leden van de VVD-fractie. Of is deze uitbreiding beoogd (in tegenstelling tot hetgeen de memorie van toelichting vermeldt)? (blz. 280 e.v.)

Artikel 7.4.1a

Deze leden vragen of de regering alsnog van plan is wijzigingen voor te stellen in de artikelen 7.4.1 (c) zodat aandeelhouders van in Nederland werkzame vennootschappen en tantièmegenieters van Nederlandse werkgevers van deze belastingplicht worden uitgesloten, of is het – in tegenstelling tot het vermelde in de memorie van toelichting – de bedoeling de bepaling van het huidige artikel 49 (i) (c) (3°) zo uit te breiden? (blz. 280)

Artikel 10.2.1

Ten slotte constateren de leden van de PvdA-fractie met waardering dat de regering de bezwaren van de Kamer serieus wenst te nemen met betrekking tot de voorgestelde delegatiebepaling van art. 10.2.1. De regering suggereert ook een alternatieve oplossing die deze leden zullen bestuderen. Zij zouden de regering ook willen vragen in hoeverre een voorhangprocedure hier uitkomst kan bieden.

De voorzitter van de commissie,
Van Gijzel

De griffier van de commissie,
Janssen